

Uitvoeringsagenda

Integraal ruimtelijk

perspectief

Gebiedspakket Groot Merwede
en Rijnenburg

Gebiedspakket Noordoost

Biltse Groene Gordel

Noorderpark

Kromme Rijn Linie Landschap

Nieuwe Hollandse Waterlinie

Gebied

Inhoudsopgave

1. Aanleiding: van perspectief naar uitvoering

- a) Waarom een uitvoeringsagenda IRP
- b) Lessen uit bestuurlijke analyse: samenwerkingsvraagstukken
- c) Lessen uit monitoring: inhoudelijke actualisatie
- d) Koppeling aan NOVEX-opgaven

2. Opgave: regionale wederkerigheid

- a) Regionale en overlappende opgaven
- b) Projectmatig organiseren in gebiedspakketten
- c) Drie principes voor de uitvoering van het IRP
- d) Kracht in de tussenruimte en het organiseren van wederkerigheid, het bewaken van complementariteit
- e) Naar een meerjarenprogrammering

3. Sectorale lijnen: wat is er nieuw en waar moeten we de komende jaren aan werken

- a) Groen, Water en Landschap
- b) Mobiliteit
- c) Wonen
- d) Werk en Economie
- a) Energie

4. Gebiedspakketten en Gebiedsallianties

- a) Indeling gebiedspakketten NOVEX en IRP
- b) Inhoud gebiedspakketten
 - a. Gebiedspakket Noordoost
 - b. Gebiedspakket Kromme Rijn
 - c. Gebiedspakket Zuidwest
 - d. Gebiedspakket Groot Merwede en Rijnenburg
 - e. Gebiedspakket Noordwest

5. Strategie voor uitvoering van het IRP

- a) De uitgangspunten voor realisatie van het IRP
- b) De ervaring van de afgelopen jaren
- c) Samenwerkingsprincipes
- d) De realisatie van de integrale en gezamenlijke opgaven: de stappen
- e) De organisatie en werkwijze
- f) Gebiedsallianties
- g) Programmalijnen
- h) Koppeling met hoger schaalniveau: Provincie, MRU, NOVEX/UNED, lobby

6. Uitvoeringsafspraken

- a) Benodigde mensen, middelen en uitvoeringsafspraken
- b) Adaptief programma NOVEX
- c) Uitwerking ontwikkelpaden en adaptief programmeren in de gebiedspakketten
- d) Regionale investeringsagenda

1. Aanleiding

Van perspectief naar uitvoering

Samengevat

Dit uitvoeringsprogramma van het IRP stuurt aan op:

- De uitvoering van het IRP in **allianties op het juiste schaalniveau**
- Het bevorderen van **integrale samenhang**
- Het **actualiseren** van een aantal **inhoudelijke thema's**
- Het **verbinden** van het **IRP met de NOVEX aanpak**

Uitvoeringsagenda: van woorden naar daden

Utrecht is een populaire regio en doordat we hard groeien, moeten we slim omgaan met de ruimte die we hebben. De 16 colleges die in de U10 samenwerken hebben hierover afspraken gemaakt in het Integraal Ruimtelijk Perspectief (IRP). Om richting te geven aan een strategische en integrale ontwikkeling op de toekomst is het IRP opgesteld, dat integrale keuzes maakt op basis van lokale visies en regionale opgaven. Hiermee committeren de gemeenten zich aan elkaar en aan de regionale opgaven en is er een gezamenlijke basis voor samenwerking en onderhandeling met Rijk, provincie Utrecht, andere overheden en marktpartijen.

In de uitvoeringsparagraaf hebben we afgesproken het

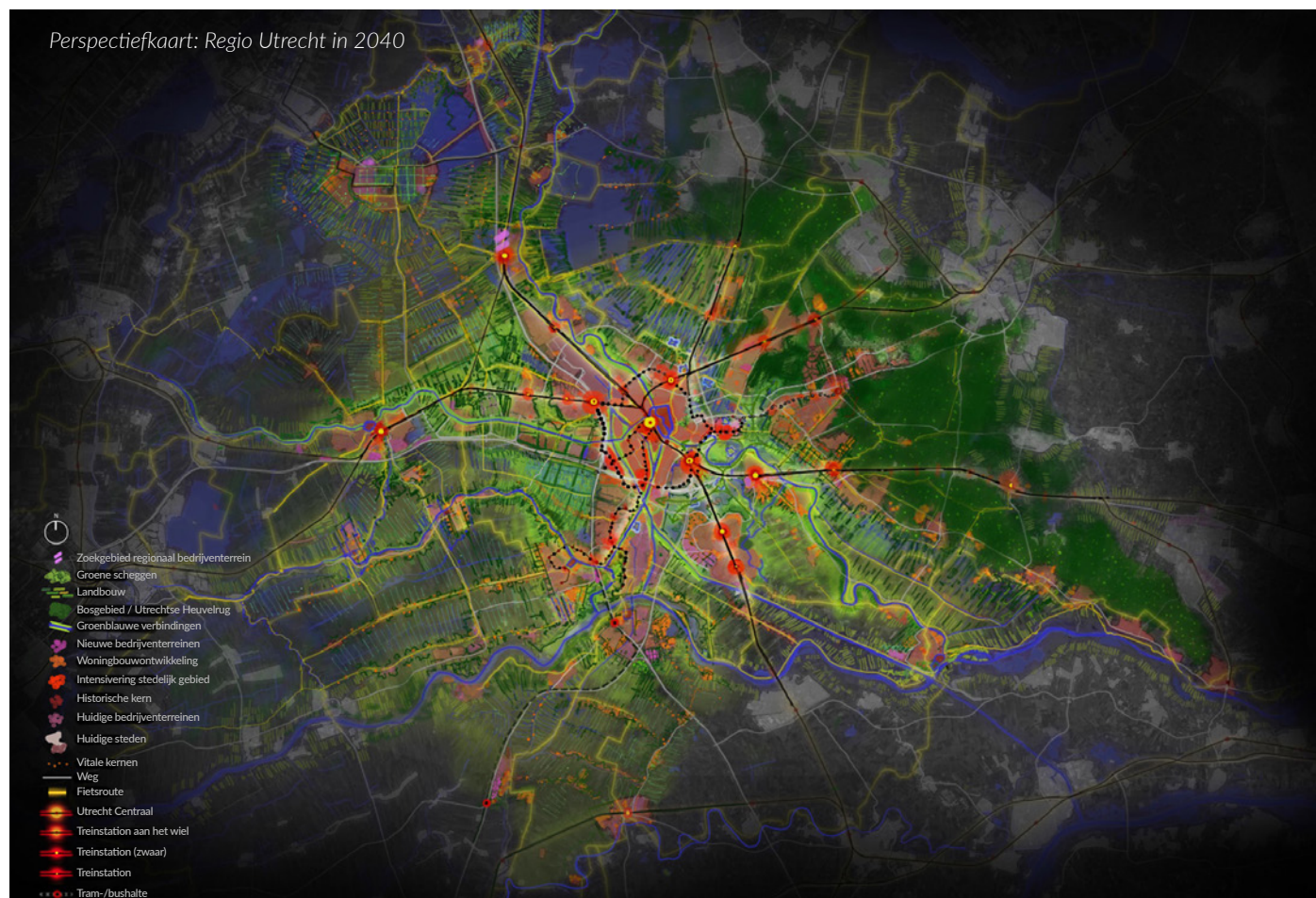
IRP actueel, verbindend en richtinggevend te houden. Het verhaal van het IRP staat, is sterk en biedt handelingsperspectief. We houden vast aan onze doelstellingen zoals ze zijn uitgewerkt in de 7 perspectieven, die leiden tot integrale keuzes omschreven in redeneerlijnen. Er is geen aanleiding deze te aan te passen. Tegelijkertijd leiden ontwikkelingen van de afgelopen jaren en de behoefte om de uitvoering te concretiseren tot samenwerkingsvraagstukken en acties, die we de komende jaren met elkaar op te pakken hebben.

Bestuurlijke behoefte: beter samenwerken op uitvoering

Deze samenwerkingsvraagstukken hebben we het afgelopen half jaar opgehaald vanuit verschillende bestuurlijke en ambtelijke rondes. Uit deze rondes bleek dat men waardering heeft voor de uitvoering zoals deze binnen de sectorale bestuursafdelingen heeft plaatsgevonden. Ook de lobby is voortvarend opgepakt en heeft tot verschillende successen geleid.

Successen die we daarop hebben geboekt in 2022 en 2023 zijn:

- Substantiële financiële hulp van het kabinet middels: Versnellingsafspraken woningbouw voor gemeenten verspreid over de regio;

Integraal Regionaal Perspectief voor de U10 in 2040, opgesteld in 2022.

- Investerings in lightrail en sport,- recreatie en groen-voorzieningen in het hart van de regio; en een Startbou-wimpuls voor gemeenten verspreid over de regio;
- Reservering van middelen ten behoeve van de realisatie van de Merwedelijn;
- Zicht op Gaasperwaard als eerste van de beoogde drie regionale bedrijventerreinen;
- Het onderbrengen en verdiepend uitwerken van de inhoud van het IRP, met name: in het Rijk-Regio gedragen Novex Ontwikkelperspectief Metropoolregio Utrecht en het Ruimtelijk voorstel;
- Middelen voor de uitwerking van UPLG.

Maar de uitvoeringsstrategie van het IRP benoemt ook andere benodigde samenwerkingen;

- **De uitvoering door gebiedsuitwerkingen in allianties** (beter samenwerken waar ruimtelijke samenhang is).
- **Het bevorderen van de integrale samenhang** (thema's aan elkaar verbinden).

Door de huidige werkwijze wordt op sommige onderwerpen concreetheid en daadkracht gemist. Waar we ten tijde van het opstellen van het IRP stuurden op integraliteit, strategie en samenwerking, kan dat in de uitvoeringsfase nog een stuk sterker.

Inhoudelijke actualisatie nodig

Naast het uitwerken in allianties en het bevorderen van de integrale samenhang is voor de uitvoering van het IRP ook een actualisatie voor een aantal inhoudelijke vraagstukken nodig. Dit uitvoeringsprogramma bevat geen nieuw beleid, maar op een aantal inhoudelijke thema's zijn nieuwe prioriteiten ontstaan of zijn accenten verlegd. Deze krijgen in het uitvoeringsprogramma een plek.

Het gaat bijvoorbeeld om:

- **Rekening houden met water en bodem** en de transitie van het landelijk gebied als uitvoering van de redeneerlijn over groen en landschap en Groen Groeit Mee;
- **Netcongestie** en een actualisatie van de energieopwekking en duurzame warmte als uitwerking van het thema energie;

- Actualisatie van een aantal **verstedelijkingslocaties** (wonen, werken en mobiliteit) en de randvoorwaarden waaronder deze te ontwikkelen zijn, o.a. voor Groot Merwede, Rijnenburg en de regiopoorten.

Deze zullen worden uitgewerkt in de thematische en gebiedsgericht hoofdstukken hierna.

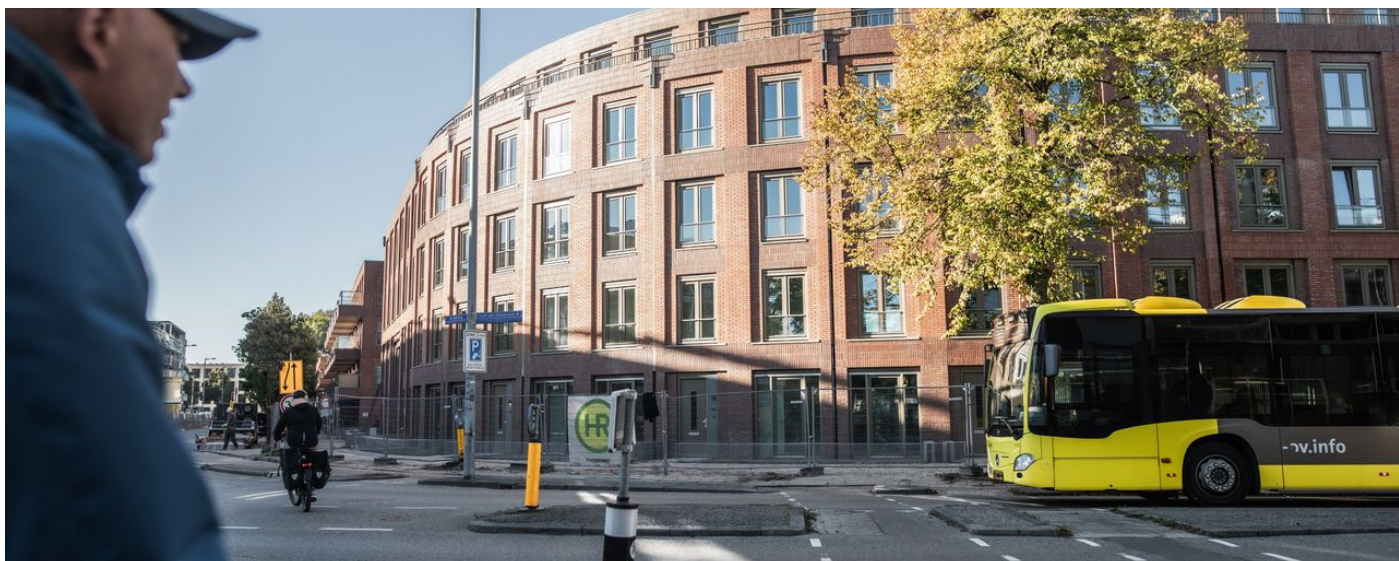
Koppeling aan NOVEX-opgaven

De uitvoering in allianties betekent niet alleen een uitvoering door gemeenten onderling. Voor de uitvoering wordt samengewerkt op verschillende schaalniveaus, ook met Provincie, Waterschappen en het Rijk. Sinds de totstand-koming van het IRP heeft het Rijk NOVEX gebieden aangewezen waarin wordt samengewerkt aan nationale opgaven. Door de ervaringen in de recent georganiseerde BO IRP bijeenkomsten en de integrale context weer centraal te stellen, wordt meerwaarde voor samenwerking aan regionale opgaven gezien en kunnen kansen worden benut. Voor de regio U10 zijn de belangrijkste NOVEX-gebieden de NOVEX Utrecht-Amersfoort en de NOVEX Groene Hart.

In het kader van de NOVEX wordt samengewerkt aan de uitvoering van integrale opgaven. Voor het NOVEX gebied Utrecht -Amersfoort is een ontwikkelperspectief en uitvoeringsagenda opgesteld, waarin het IRP goed is verankerd, daarmee is de samenwerking met het Rijk verbreed en versterkt. In de NOVEX Groene Hart wordt uitwerking gegeven aan de vitaliteit en transitie landelijk gebied en bodemdaling.

De NOVEX-samenwerkingen zijn de plek om samen uitvoering te geven aan beleid van het Rijk (o.a. voorontwerp Nota Ruimte), de Provincie (o.a. Omgevingsvisie en Ruimtelijk Voorstel), de waterschappen (o.a. Geschiktheidskaart van de Utrechtse Waterpartners) en de regio (o.a. Omgevingsvisies, Ontwikkelperspectief en het IRP).

Dit uitvoeringsprogramma van het IRP staat niet naast deze NOVEX opgaven, maar vormt een deel van de uitvoering ervan. We werken dan ook niet alleen als 16 gemeenten samen aan de uitvoering van het IRP, maar dragen daarmee ook bij en geven input aan de integrale uitvoering van visies en beleid op hoger schaalniveau.

Ondiep: stads en karaktervol wonen in Utrecht

Makerslab in Utrecht: innovatie, techniek

Noorderpark als onderdeel van ecologische hoofdstructuur

2. Opgave

Regionale wederkerigheid

Samengevat

De **Regio Utrecht groeit** en is populair om te werken, wonen en recreëren. Er ontstaat **druk op ruimte**: hoe kunnen verschillende **opgaves en projecten elkaar versterken**?

- De kracht van de U10 ligt in de **tussenruimte**, het verbinden van sectoren, schaalniveaus en organisaties.
- Zet in op **integraal samenwerken aan gebiedspakketten** vanuit de samenhang tussen opgaves en oplossingen.
- 3 uitvoeringsprincipes voor het IRP: gezamenlijk perspectief waar de 16 gemeenten voor elkaars opgaven staan; integraliteit die actiegericht is; en integrale en sectorale verbanden vinden vanuit bestuurstafels en gebiedspakketten.

De regio Utrecht is populair. Het beste vestigingsklimaat van Europa in 2022 (EU Regional Competitive Index, 2022) trekt bedrijvigheid en bewoners. In het voorontwerp van de Nota Ruimte wordt onze regio samen met de regio's Amsterdam en Eindhoven gezien als de belangrijkste stuwende groei-regio's van Nederland. De opgaven voor de Metropoolregio Utrecht zijn vergelijkbaar met die van de Metropoolregio Amsterdam en de Metropoolregio Eindhoven: een groei die we in het ruimtelijk domein nauwelijks kunnen bijbenen en veel van ons vraagt. Daarnaast speelt er ook een autonome opgave om het landschap, de natuur, de landbouw, het water en de cultuurhistorie die aan de basis staan van dit succes toekomstbestendig te maken. Tegelijkertijd zorgt deze groei ook voor druk op de voorzieningen en ruimte in de stad, door de aantrekkingskracht van Utrecht Centraal, de onderwijs-, cultuur- en zorginstelling, hoogwaardige werkgelegenheid en het diverse aanbod aan stadsrecreatie.

Regionale en overlappende opgaven

De ontwikkeling van de regio, de randvoorwaarden en netwerken die nodig zijn om de regio van *gezond leven* te blijven en de transitie waar we voor aan de lat staan voeren de druk op de ruimte op. Daarbij ligt het risico op de loer dat behoud en ontwikkeling, stad en platteland, rood en groen tegenover elkaar komen te staan. Dat willen we omdraaien.

De stad Utrecht maakt met haar barcode inzichtelijk welke ruimte er nodig is voor de groei van de stad. Niet alleen om te wonen en te werken, maar ook in ruimte voor bijvoorbeeld recreatie, energie en natuur. Maar net als Utrecht heeft elke stad, elk dorp en elke gemeente haar eigen opgaven die ruimte nodig hebben. In dit uitvoeringsprogramma zoeken we naar kansen om die verschillende opgaven aan elkaar te verbinden. Hoe kunnen de agenda's van buitengebied en dorpen en steden elkaar versterken? Hoe kan waterberging juist gecombineerd worden met recreatie of het tegengaan van bodemdaling? Hoe kan de opwek van duurzame energie juist bijdragen aan vitale kernen? In de gebiedsgerichte allianties zoeken we deze wederzijdse meerwaarde actief op.

Projectmatig samenwerken in gebiedspakketten en programmalijnen

Het IRP is compleet en integraal, maar geeft nog onvoldoende sturing en is te weinig actiegericht. Prioritering en organisatie van de uitvoering komt nog onvoldoende uit de verf. In dit uitvoeringsprogramma vertalen we opgaven naar samenhangende gebiedspakketten. Deze gebiedspakketten zijn integraal en maken de samenhang tussen opgaven duidelijk. Ze lenen zich daardoor beter voor het maken van keuzes en afwegingen. In deze gebiedspakketten wordt op zoek gegaan naar de complementariteit van opgaven en wederkerigheid van afspraken. Deze gebiedspakketten

Kerckebosch in Zeist: herontwikkeling van een bestaande buurt in Zeist. Hier zijn landschap, recreatie, voorzieningen en wonen geïntegreerd.

worden in dit uitvoeringsprogramma benoemd maar zullen in allianties moeten worden uitgewerkt en als projecten worden uitgevoerd. Naast uitvoering in gebiedspakketten, wordt de uitvoering ook opgepakt in programmalijnen die zowel thematisch (bijvoorbeeld schuifruimte bedrijvigheid) als integraal (bijvoorbeeld Regiopoorten) kunnen zijn.

Drie principes voor de uitvoering van het IRP

Om dit te kunnen doen zijn er drie dingen nodig:

1. *Het IRP is een gezamenlijk perspectief: gemeenten stáán voor elkaars opgaven.*

Wat in het IRP staat is de uitkomst van een gezamenlijk proces van de 16 gemeenten. Samen vinden we dit de beste manier om een plek te geven aan de regionale opgaven die voor ons liggen. We nemen een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de realisatie van de totale ambitie van het IRP: we staan daarvoor gezamenlijk aan de lat. Voor de gemeenten is de meerwaarde dat niet ieder voor zichzelf naar oplossingen voor zijn problemen en uitdagingen zoekt én negatief kan worden verrast door de keuzes van buurgemeenten, maar dat we gezamenlijk werken aan de inhoud en uitvoering, dat we rekening houden met elkaar en samen een optimale oplossing voor iedere gemeente vinden. We handelen daarbij vanuit onderling vertrouwen en transparantie. We spreken elkaar aan op het uitvoeren van de ambities. Met als uitgangspunt een evenwichtige verdeling van de lusten en de lasten die horen bij de ontwikkeling van de regio.

2. *Integraliteit betekent niet volledig, maar actiegericht*
Integraliteit kan verlamdend werken. Maar het doel is niet om volledig te zijn. Integraliteit willen we juist vertalen naar actiegericht. We werken gebiedsgericht, daar zorgen we dat opgaven die elkaar versterken, worden opgepakt in de uitvoering. En we leggen verbanden waar nodig. Opgaven staan hierbij niet tegenover elkaar, maar hangen samen binnen één regionaal systeem.

3. *Integrale en sectorale uitvoering versterken elkaar*
De uitvoering van het IRP is verdeeld in thematische tafels. Voor veel onderwerpen werkt dit goed, de integrale kansen en koppelkansen worden opgepakt in de integrale bestuurlijke tafel. Schuifruimte voor de transformatie van bedrijventerreinen wordt opgepakt aan de bestuurstafel economie, maar de urgentie komt vooral uit de bestuurstafel wonen. De pilotprojecten van Groen Groeit Mee worden door de bestuurstafel groen en landschap aangestuurd en bemenst, waardoor de koppeling met verstedelijking niet vanzelf gemaakt wordt. Het doel van de integrale bestuurstafel en de gebiedspakketten moet zijn om dit soort verbanden te leggen en daarmee vanuit de integrale opgave opdrachten neer te leggen bij de sectorale tafels. Andersom kunnen sectorale belangen om een integrale ruimtelijke afweging vragen en kunnen sectorale tafels vraagstukken bij de integrale bestuurstafel neerleggen.

Kracht in de tussenruimte en het organiseren van wederkerigheid, het bewaken van complementariteit

In het tussenveld ligt de kracht van de U10. Dit tussenveld gaat over de ruimte tussen sectoren, schaalniveaus en organisaties.

Voor Groot-Merwede wordt in UNED verband gewerkt aan programma, mobiliteit en ruimte voor Groot Merwede en Rijnenburg. De U10 zorgt ervoor dat koppelkansen met GGM-projecten de Hollandse IJssel en het Kromme Rijn Linielandschap worden gevonden en verzilverd, en dat de belangen en kansen voor omliggende gemeenten als IJsselstein en Montfoort worden verzilverd.

In het programma Regiopoorten wordt gesignaleerd dat er een grote opgave ligt in schuifruimte van bedrijvigheid om verstedelijking van regiopoorten mogelijk te maken. De U10 organisatie zorgt voor agendering op de bestuurstafel economie, de urgentie vanuit de integraliteit en trekt het proces om afspraken te maken over schuifruimte.

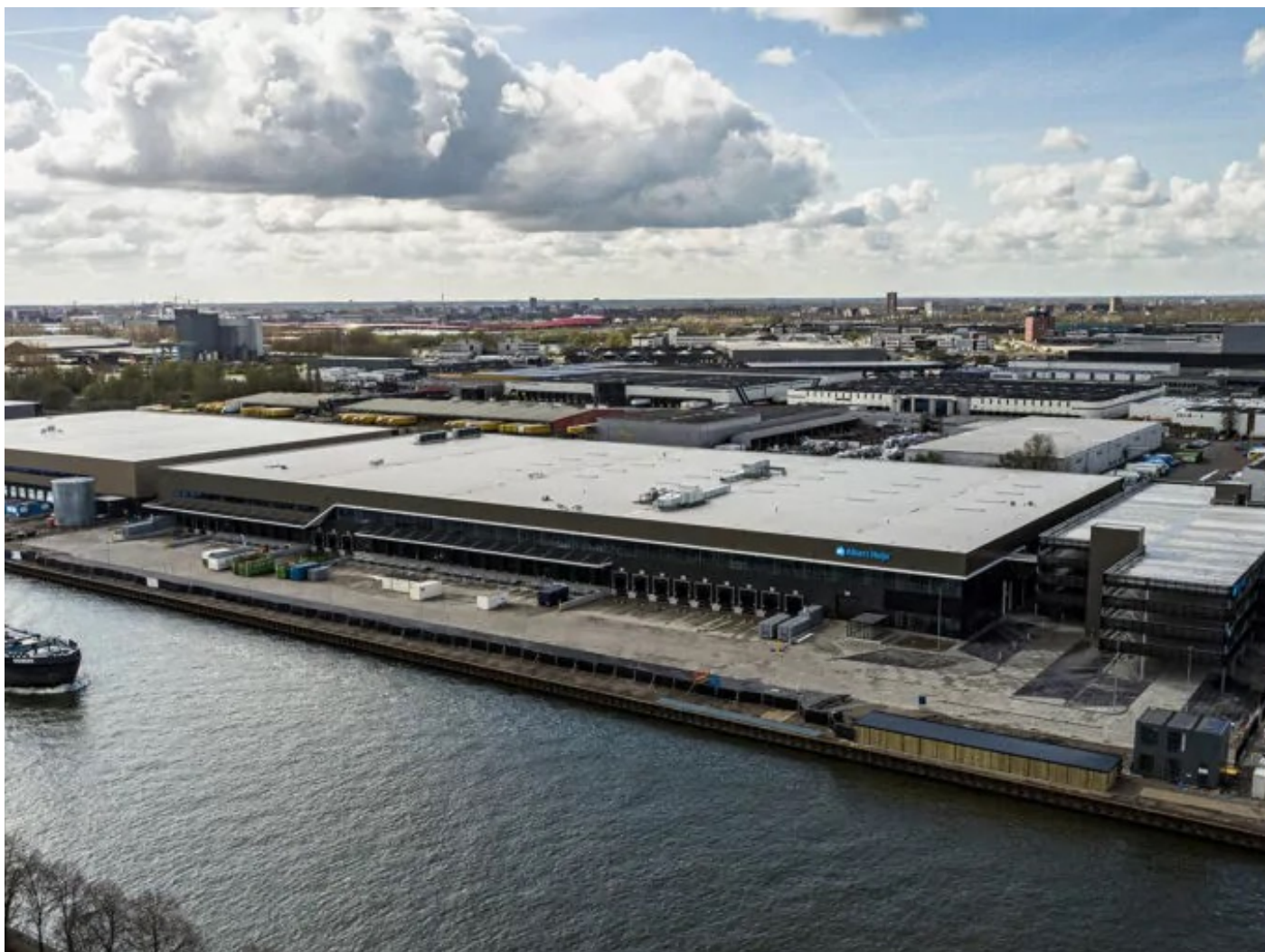
De groei van steden en dorpen zorgt voor toenemende recreatieve druk. De U10 zorgt ervoor dat die druk niet zorgt voor het projecteren van stedelijke behoeften op het buitengebied, maar dat de kansen die er ontstaan ook de agenda van het platteland, de natuur en de wateropgave bedient.

Naast de stedelijke vraagstukken spelen er lokaal specifieke vraagstukken, met name in de kleinere kernen in de regio, waarvoor we ook ruimte willen maken. Deze kernen dreigen te krimpen, onder andere omdat er door demografische veranderingen gemiddeld steeds minder mensen in een woning wonen (huishoudensverdunning). Per kern worden afspraken gemaakt over wat er nodig is om vitaal te blijven. Binnen de programmalijn vitale kernen wordt ervoor gezorgd dat toegang tot werk, voorzieningen en landschap overal in de regio goed georganiseerd is.

Naar een meerjarenprogrammering

Met allianties en gebiedspakketten wordt gewerkt naar een meerjarenprogrammering.

Er is namelijk prioritering nodig binnen de grote hoeveelheid aan opgaves en projecten. Door heldere projecten te formuleren en afspraken te maken over fasering kunnen ambtelijke capaciteit en middelen effectief ingezet worden. Ook komen op deze manier urgente afhankelijkheden aan het licht die aangekaart kunnen worden op de relevante tafels. Daarnaast kunnen randvoorwaardelijke condities integraal inzichtelijk gemaakt worden, wat mede de basis vormt voor een logische meerjarenprogrammering.

Zoektocht naar werklocaties in de regio Utrecht. (Beeld: Lage Weide in Utrecht)

Woningbouwplannen voor gezond wonen en werken in de regio (Beeld: Cartesius in Utrecht, MRP Development)

3.Sectorale lijnen

Wat is nieuw en waar moeten we de komende jaren aan werken

In dit hoofdstuk wordt thematisch benoemd of en hoe de opgave is veranderd sinds het IRP, wat hierop georganiseerd wordt en welke vraagstukken in dit uitvoeringsprogramma moeten worden opgepakt. In dit hoofdstuk staat de sectorale opgave centraal, in het volgende hoofdstuk de integrale opgave.

De sectorale lijnen worden uitgewerkt en bewaakt aan de thematische bestuurstafels. Deze bestuurstafels zullen de komende jaren verder werken aan de opgaven die in dit hoofdstuk staan beschreven. Daarnaast zal er als dat nodig is

afstemming moeten plaatsvinden met de integrale ruimtelijke opgaven van het BO IRP en in de gebiedspakketten. Onderdeel van het BO IRP zijn: de wethouders RO en de voorzitters van bestuurtafels. Ook zouden gasten zoals een gedeputeerde RO of een hoogheemraad kunnen worden uitgenodigd.

In dit hoofdstuk wordt eerst de geactualiseerde werkkartaal gepresenteerd, en daarna een actueel beeld geschetst van de verschillende huidige thematische opgaven en de opdracht die dit oplevert voor de bestuurtafel en voor de gebiedspakketten.

In een co-creërend proces hebben we met bestuurders, directeuren en ambtelijke tafels zowel sectoraal als integraal de opgaven geactualiseerd en vertaald naar een uitvoeringsagenda IRP.

Legenda

Groen, water en landschap

Groenblauwe potenties vanuit Groen Groeit Mee

- Verkenning recreatieve mogelijkheden
- Transitie landelijk gebied
- Nieuwe Natuurkern buiten NNN
- Groen-blauwe dooradering (houtwallen, landschapselementen, paden en natuurlijk slootrandbeheer)
- Scheggen: verkenning ecologie en recreatieve mogelijkheden
- Groenblauwe recreatieve verbinding (groot)
- Ecologische verbinding

Aanvullende opgaven actualisatie

- Bomenstrategie
- Waterwingebied
- Zoekgebied waterberging
- Zoekgebied drinkwater
- Dijkversterking

UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlijnen

- Stelling van Amsterdam
- Forten Nieuwe Hollandse Waterlinie

Mobiliteit

Bestaand mobiliteitsnetwerk

- Bestaande OV lijn (trein)
- Station
- Bestaande HOV lijn (tram/BRT)
- Snelweg

Nieuwe opgaven

- Zoeklocatie nieuwe autoweg
- Oplossing autoverbinding nodig
- Doorfietsroute
- Fietsbrug
- Nieuwe OV route (tram/BRT)

Verstedelijkingsopgaven

Wonen

- Ontwikkellocatie met woningbouw
- Ontwikkellocatie met woningbouw en bedrijven
- Regioport
- Knooppunt ontwikkeling
- Vitale Kernen

Economie

- Ontwikkellocatie bedrijventerrein
- Schuifruimte bedrijven nodig
- Verdichting werklocatie/bedrijventerrein

Energie

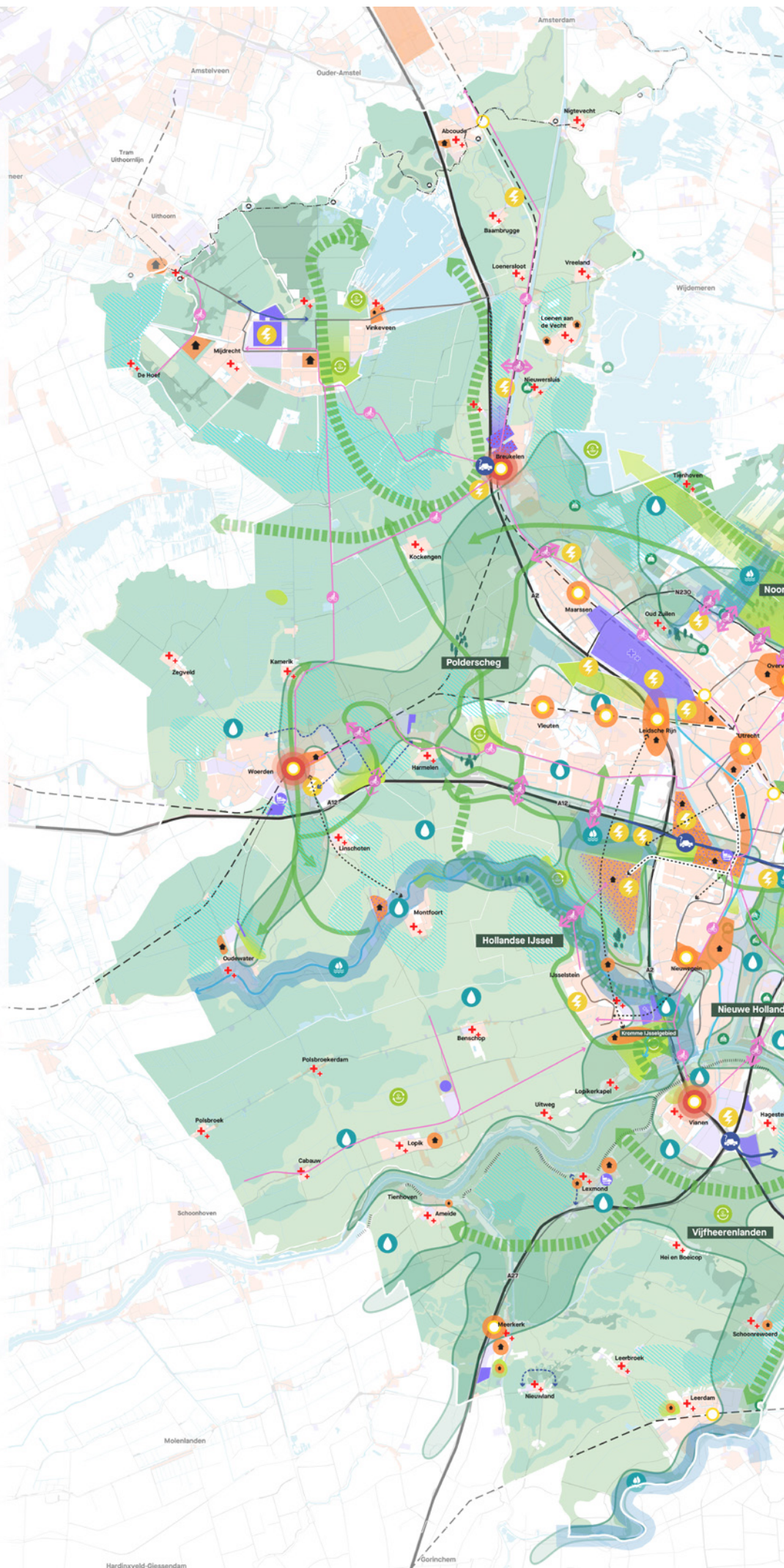
- Zoekgebied uitbreiding bestaand station of beoogd nieuw energiestation

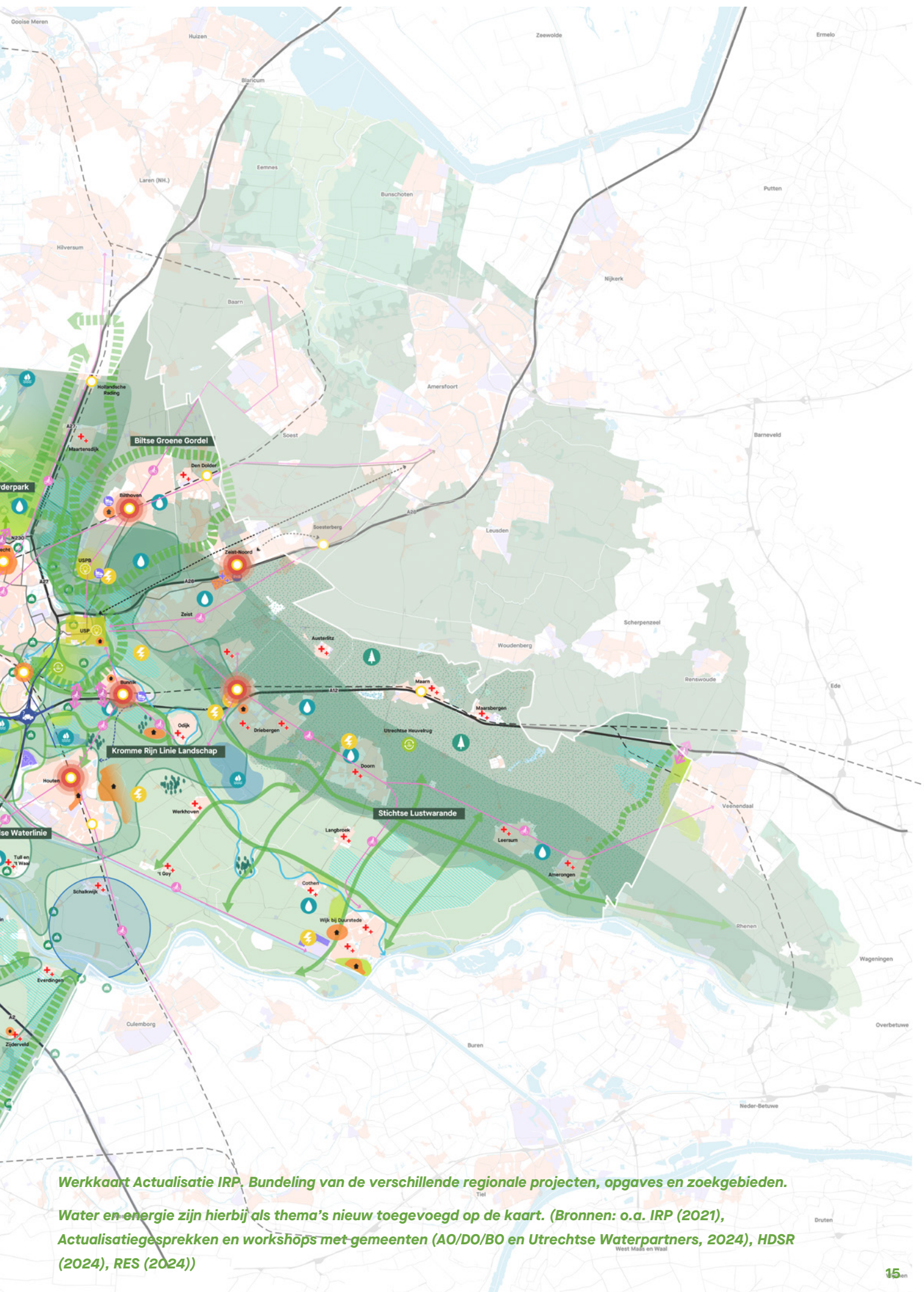
Landschapstypen

- Rivierenlandschap
- Zandgronden
- Veenweiden
- Vlierveengronden
- Water

Gebruik verstedelijkt gebied

- Wonen
- Werken
- Utrecht Science Park

Werkkaart Actualisatie IRP. Bundeling van de verschillende regionale projecten, opgaves en zoekgebieden.

Water en energie zijn hierbij als thema's nieuw toegevoegd op de kaart. (Bronnen: o.a. IRP (2021), Actualisatiegesprekken en workshops met gemeenten (AO/DO/BO en Utrechtse Waterpartners, 2024), HDSR (2024), RES (2024))

3A Groen, Water en Landschap

1. Conclusies en samenwerkingsvraagstukken

Groen, Water en Landschap 2024

- **Groene ruimte staat reëel onder druk** en krimpt als gevolg van verstedelijkingslocaties en andere opgaven. Tegelijkertijd **lukt het** in een deel van de gebieden goed om **in allianties van gemeenten, provincie en waterschap werk te maken van de ontwikkeling van de groenblauwe ambities**. Daar wordt de komende tijd in de gebiedspakketten meer expliciet de randvoorwaardelijke koppeling gelegd tussen de verstedelijkingslocaties (zoals bijvoorbeeld Groot Merwede en Rijnenburg en de voorgenomen woningbouw in de gemeenten Houten, Bunnik en Driebergen-Zeist in relatie tot Groen Groeit Mee (GGM) projecten Kromme Rijn Linieland-schap en Hollandse IJssel, inclusief de wateropgave).
- In andere gebieden moet de **gebiedssamenwerking komende jaren nog worden opgestart** of verder doorontwikkeld. Dit wordt verkend voor specifiek de Groene Polderscheg Woerden – Utrecht – Breukelen, het noordelijk deel van de Waterliniescheg (o.a. Noorderpark) en de Stichtse Lustwarande. Deze worden in de gebiedspakketten meegenomen en aangejaagd.
- Het **Utrechts Programma Landelijk Gebied** is in belangrijke mate leidend (en biedt kansen) voor de toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied. De U10 kijkt samen met de provincie hoe de toegezegde middelen uit de maatregelenpakketten op korte termijn kunnen worden ingezet om te komen tot uitvoering en waar mogelijk onderdeel kan worden van de gebiedspakketten.
- De proposities voor groen, water en landschap gekoppeld aan (relatief kleinere) uitleglocaties leiden op

steeds meer plekken tot concreet resultaat (bijvoorbeeld in Mijdrecht en Montfoort). De komende tijd moeten de ambities verder **geconcretiseerd** worden in projecten (bijvoorbeeld voor NOVEX Groene Hart).

- De **verbinding met de ontwikkeling van (relatief grote) verstedelijkingslocaties** is een grote uitdaging. Daarom wordt ingezet op:
 - Het benutten van de **bekostigingsbronnen** die er wel zijn.
 - Heldere **communicatie** richting het **Rijk** over wat de ontwikkeling van **verstedelijkingslocaties** aan concrete **groenblauwe maatregelen** vraagt.
 - Het laten zien van **goede voorbeelden** waarop de regio zelf al aan de slag is. We besteden daarbij specifiek aandacht aan de ontwikkeling van de **regio-poorten**.
 - De **wateropgaven** zijn belangrijk, en zijn vaak onderdeel van gesprek in concrete gebiedsontwikkelingen of andere samenwerkingsverbanden zoals het Netwerk Water en Klimaat. Daarnaast worden aan de bestuursafel Groen en Landschap ook wateropgaven besproken. Dat blijft zo. Ook wordt samen met gemeenten verkend hoe de samenwerking in Centraal Holland (onderdeel Deltaprogramma) tussen de partners uit de regio en het Rijk de komende periode verder vorm moet krijgen.

Deze samenwerkingsvraagstukken moeten enerzijds opgepakt worden aan de **Bestuursafel Groen en Landschap** en in de **Programmalijn Groen Groeit Mee**, en moeten anderszijds **integraal** opgepakt worden in **gebiedsallianties**.

Recreëren langs de Kromme Rijn.

2. Context, opgave, eerdere regionale afspraken

De Utrechtse gemeenten zijn trots op de diversiteit aan landschappen, de cultuurhistorie en de fraaie natuur- en recreatiegebieden, bossen, plassen en rivieren in de regio. Daarom is in het IRP uitgesproken dat het versterken van de landschappelijke kwaliteit van het groene en blauwe netwerk voor natuur en recreatie een voorwaarde is voor een gezonde groei van de regio. 'Groen Groeit Mee' is daarbij het gezamenlijke leidmotief, waarbij er ook meer kwantitatieve groei is benoemd (+10.000 ha).

Nu duidelijk is waar de regio naar toe wil, gaat het om dóén. Dat is de reden dat vorig jaar de Agenda Groen en landschap 2030 is opgesteld. Het bevat een inhoudelijke en gebiedsgerichte verdieping van de ambities uit het IRP én geeft inzicht in de opgaven voor Groen, Water en Landschap waar gemeenten tijdens deze collegeperiode in U10-verband en samen met onze partners aan werken.

De grootste verandering sinds de vaststelling van ons IRP was de introductie van Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), en de vertaling hiervan naar het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG) voor het realiseren van de doelen voor natuur, water en klimaat en de landbouw. Echter in het Regeerprogramma van het nieuwe kabinet wordt het NPLG grotendeels vervangen door een andere aanpak waarbij boeren en beheerders meer verantwoordelijk worden voor natuurbeheer en hiervoor ook vergoed worden onder de noemer van agrarisch natuurbeheer. Voorlopig is het nog afwachten welke voorstellen en financiële toezeggingen het nieuwe kabinet aandraagt. Het UPLG (of een andere versie hiervan) kan in de komende jaren in belangrijke mate leidend zijn voor de ontwikkeling van het landelijk gebied in onze regio.

Daarnaast heeft ook het programma Groen Groeit Mee zich doorontwikkeld. Kort na vaststelling van het IRP is door 39 Utrechtse partijen het Groen Groeit Mee Pact ondertekend en samen met betrokken partijen wordt, onder meer in een aantal voorbeeldgebieden, ingezet op groenontwikkeling in relatie met de woningbouwontwikkeling. Groen, water, landschap en recreatie zijn hierbij speerpunten. Groen Groeit Mee is ook afhankelijk van keuzes die door het Rijk gemaakt worden (bijv. voor financiering).

Ook in relatie tot de wateropgaven is de context veranderd, onder meer onder invloed van het veranderende klimaat. Het vorige kabinet heeft 'water en bodem' als uitgangspunt geformuleerd voor het maken van ruimtelijke keuzes. Wat dit betekent voor de ontwikkeling van de regio wordt inzichtelijk gemaakt, onder meer in het Ruimtelijk Voorstel van de Provincie Utrecht aan het Rijk en in de Geschiktheidskaart van de Utrechtse Waterpartners.

Tot slot is Centraal Holland als nieuwe regio toegevoegd in het Deltaprogramma met als doel: werken aan waterveiligheid, beschikbaarheid zoetwater en ruimtelijke adaptatie. De samenwerking op dit onderwerp tussen partners uit de regio (waaronder de U10-gemeenten) en het Rijk zal de komende periode verder vorm moeten krijgen.

3. Hoe staat het met de uitvoering?

- Kwantitatieve monitoring van de voortgang op onze ambities is complex vanwege de diversiteit aan bronnen en deels afhankelijk van informatie bij de provincie Utrecht en het Rijk. In samenwerking met het programma **Groen Groeit Mee** wordt nagedacht over hoe we kwantitatieve monitoringsinformatie waar mogelijk pragmatisch in beeld kunnen brengen. Duidelijk is wel dat in vergelijking met de toename de afgelopen jaren van rode vierkante meters dit een krimp tot gevolg heeft van groene ruimte. Kwalitatieve monitoring komt voort uit de intrinsieke wens tot samenwerking en bereidheid om verschillende ruimteclaims samen te brengen tot integrale oplossingen. In een deel van de gebieden lukt het om in allianties van onder andere gemeenten, provincie en waterschap gebiedsgericht werk te maken van onze groenblauwe ambities, met name door de inzet van het programma Groen Groeit Mee:
 - Concrete voorbeelden hiervan zijn het Kromme Rijn Linielandschap (zuidelijk deel van de Waterliniescheg tussen Bunnik, Houten, De Bilt, Nieuwegein, Utrecht en Zeist) en het gebied van de Hollandse IJssel (tussen IJsselstein, Nieuwegein, Utrecht en Montfoort).
 - Voor beide gebieden is inmiddels een samenwerking opgestart en bekrachtigd met een samenwerkingsovereenkomst. Er wordt gewerkt aan een ontwikkelperspectief met uitvoeringsagenda en een aantal concrete projecten moet de komende jaren tot uitvoering komen.
 - Dit in samenhang met en deels vooruitlopend op de op handen zijnde verstedelijking in en rondom beide gebieden. Al is het organiseren van de directe samenhang met verstedelijkingstrajecten nog wel een aandachtspunt.
- In andere gebieden moet **de gebiedssamenwerking komende jaren nog worden opgestart** of verder doorontwikkeld.
 - Met in het bijzonder aandacht voor gebieden waarin het cruciaal is om nu maatregelen te nemen vanwege de huidige en toekomstige verstedelijkingsdruk

(aansluitend op ons adagium 'groen groeit mee'), waarin het versterken van stad-land relaties en het beleefbaar maken van groen zo mogelijk te combineren is met de te nemen maatregelen op het gebied van natuur, water en klimaat en waar draagvlak is om tot samenwerking te komen.

- Hierbij is te denken aan tenminste de Groene polderscheg Woerden – Utrecht – Breukelen (onder andere Harmelerwaard) en het noordelijk deel van de Waterliniescheg (onder andere Noorderpark en Biltse Groene Gordel) en de Stichtse Lustwarande (De Bilt - Zeist - Driebergen - Doorn - tot aan Rhenen). Voor het Noorderpark is door de gemeenten De Bilt, Stichtse Vecht en Utrecht de bestuurlijke wens uitgesproken om samenwerking te starten met een brede inventarisatie van lopende en voorgenomen opgaven en programma's in dit gebied. Waterkwaliteit en beheersing is hierin een van de leidende thema's, wat maakt dat de bijdrage van waterschappen zeer relevant en gewenst is.
- Er wordt verkend in hoeverre en op welke wijze het opportuun is om tot een samenwerking te komen in deze gebieden of de huidige samenwerking door te ontwikkelen. Ook hiervoor geldt dat de samenhang

met andere opgaven (lees: integraliteit) nog wel een aandachtspunt vormt.

- In het kader van de **NOVEX Groene Hart** is in 2024 een ontwikkelperspectief vastgesteld. Vanuit dit perspectief wordt een realisatieagenda opgesteld met daarin sleutelprojecten. Sleutelprojecten zijn ruimtelijke opgaven die o.a. grensoverstijgend zijn, waarbij meerdere partners nodig zijn, waar meervoudig doelbereik van toepassing is en die bijdraagt aan de ontwikkeling van het Groene Hart zoals beschreven in het Ontwikkelperspectief Groene Hart. Samen met het coördinatiebureau Groene Hart, en door op de juiste manieren verbinding te leggen met de IRP-opgave, kunnen antwoorden worden gegeven op het gebied van de **transitie van het landelijk gebied**, de **vitaliteit van kernen** en de **druk** die vanuit de **verstedelijking** op het gebied ontstaat.
- Het **Utrechts Programma Landelijk Gebied** is in belangrijke mate leidend (en biedt kansen) voor de toekomstbestendige ontwikkeling van ons landelijk gebied. Onduidelijk zijn de gevolgen van de voorstellen en koerswijzigingen van LVVN en de toekomstige financieringsruimte voor natuur en recreatieve ontwikkelingen.
 - Niet alleen inhoudelijk, maar ook als kansrijke en re-

'Groen Groeit Mee'
+ 10k
 ha natuur
 + kwalitatieve
 ontwikkeling

249 MLN
 euro beschikbaar
 voor korte termijn

2024 2025 2026 2027

Landschap
 gekoppeld
 aan
 uitleglocaties

Bijv. Park Rapijnen
 Montfoort

Het **UPLG** in
 belangrijke mate
 leidend

Alliantie gevormd in het
**Kromme Rijn
 Linielandschap**

Utrecht Bunnik Odijk Werkhoven Cothen

en
Hollandsche IJssel

Oudewater Montfoort Nieuwegein
 IJsselstein

alistische bekostigingsbron. Als onderdeel van het Concept UPLG heeft de provincie Utrecht een bedrag van 249 miljoen euro van het Rijk toebedeeld gekregen voor het indienen van zogeheten ‘maatregelpakketten’. Dit bedrag gaat naar de natuur, water, klimaat en landbouw in de provincie. Het bedrag is te besteden in 2 jaar, daarna is de financiering onduidelijk. Een langjarig perspectief voor ontwikkelingen in de agrarische sector is nog onduidelijk en mede afhankelijk van landelijke politiek.

- Het toekennen van gelden voor de maatregelenpakketten van het UPLG is een hoopvol teken dat consequent en goed gestructureerd beleid in de regio, in combinatie met gebiedsgerichte samenwerking, uiteindelijk zijn vruchten afwerpt.
- De relatie met de recreatieve waarde van groen, zoning en het versterken van stad-land relaties en aantrekkelijke verbindingen tussen de bestaande natuur- en recreatiegebieden is hierbij nog wel een nadrukkelijk aandachtspunt. De U10 gaat gemeenten daarom helpen om in beeld te brengen welke gebiedsgerichte voorstellen ze hiervoor kunnen inbrengen bij de totstandkoming van de UPLG-gebiedsagenda's voor de negen werkgebieden. Daarbij wordt onder andere gekeken naar kansen voor het raamwerk Heuvelrug – Lek (Langbroekerwetering), de groene verbinding Kromme Rijn – Noorderpark en de opgaven in de Utrechtse Waarden en veenpolders.
- **De proposities voor groen, water en landschap gekoppeld aan (relatief kleine) uitleglocaties leiden op steeds meer plekken tot concreet resultaat.**
 - Het valt op dat het steeds beter lukt om invulling te geven aan ons het adagium ‘groen groeit mee’ bij uitleglocaties, mede ingegeven door aandacht en financiële ondersteuning vanuit de provincie Utrecht (via het programma Groen Groeit Mee).
 - Concrete voorbeelden hiervan zijn het beschikbaar stellen van financiële middelen uit de grondopbrengst van woningbouwlocatie het Oosterland in De Ronde Venen voor de realisatie van fiets- en voetverbindingen en het verhogen van natuurwaarden, en het toevoegen van extra recreatieve maatregelen en landschapselementen aan de nieuwbouwplannen voor Park Rapijnen en De Bleek in Montfoort.
- De **koppeling** met de ontwikkeling van (relatief grote) **verstedelijkingslocaties** is nog wel een grotere **uitdaging**:
 - Bij grotere verstedelijkingslocaties, zoals de Metropool- en Regiopoorten ligt dit ingewikkelder.

Dit komt onder andere omdat de ondersteunende bekostigingsbronnen vanuit het Rijk zich op dit moment vooral richten op het groen in de stad óf op het landelijk gebied. Bekostigingsbronnen voor de verbinding hiertussen, inclusief het slechten van fysieke barrières en het uitbreiden van recreatiemogelijkheden ontbreken vooralsnog.

- Er wordt daarom ingezet op:
 - I. Het benutten van de bekostigingsbronnen die er wél zijn. Financiering van groen, water en landschap blijft immers een uitdaging. Succesvolle voorbeelden hiervan zijn het door BZK beschikbaar gestelde budget voor onder meer recreatie-, groen- en watervoorzieningen in Groot Merwede (BOL 2023), het GGM fonds, en de indicatieve toezegging van rijksbijdragen op de maatregelenpakketten van het UPLG, waarvan het eerste maatregelenpakket aansluit op de groene scheggen en linten en de Groen Groeit Mee voorbeeldgebieden, waarvan in de U10 bijvoorbeeld Hollandsche IJssel en Kromme Rijn Linielandschap.
 - II. Heldere communicatie richting het Rijk over wat de ontwikkeling van verstedelijkingslocaties aan concrete groenblauwe maatregelen vraagt. Voorbeelden hiervan zijn de Groen Groeit Mee Catalogus (november 2023) als input voor de uitvoeringsagenda van het NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort en Groene Hart en het expliciteren van randvoorwaarden voor de ontwikkeling van onze regiopoorten (als onderdeel van de ontwikkelstrategie regiopoorten).
 - III. Het laten zien van goede voorbeelden waar in de regio al aan gewerkt wordt. Bijvoorbeeld: op verzoek van een aantal gemeenten wordt vanuit de U10 meegedacht over mogelijke invulling van de groenblauwe opgave en het versterken en bereikbaar maken van het omliggende landschap als onderdeel van de ontwikkeling van de regiopoort (o.a. Bilthoven, Driebergen-Zeist en Woerden).
- **“Water en bodem sturend”** heeft geleid tot een Geschiktheidskaart van de Utrechtse Waterpartners voor nieuwe woon- en werklocaties. Dit heeft nog niet geleid tot het ter discussie stellen van ontwikkellocaties met uitzondering van buitendijkse bouwlocaties, maar zal wel eisen stellen aan de wijze waarop locaties ontwikkeld worden (met meer aandacht voor watersysteem).
- De waterschappen hebben in beeld gebracht waar **waterberging** een plek moet krijgen. Gebruik als **waterbufferlocatie** biedt kansen voor meervoudig ruimtegebruik

voor o.a. recreatie natuurontwikkeling. Dit heeft verschillende aspecten:

- **Waterberging bij piekbelasting.** Dit heeft voor een groot deel te maken met het feit dat het water in de gehele regio via het Amsterdam-Rijnkanaal en het Noordzeekanaal naar de Noordzee moet worden afgevoerd. In dit systeem zit weinig wateroppervlak en is nauwelijks variatie in waterpeil mogelijk en heeft daarmee weinig bufferruimte. Dit betekent dat opslag nodig is voordat water het ARK bereikt. Daarvoor wordt gezocht naar grote bufferlocaties in de buurt van verstedelijkt (of te verstedelijken) gebied nabij het ARK. Concreet is hiervoor in beeld Noord-Rijningenburg. Daarnaast zijn o.a. Nieuw Wulven, De Hollandse IJssel, Noordelijke Plas Laaggraven en de kom van Langbroek aangewezen als zoekgebied voor waterberging. Waterberging ter voorkoming van droogte. Dit speelt bijvoorbeeld op de zandgronden van de heuvelrug (o.a. bossenstrategie). In de poldergebieden kan dit worden tegengestaan door water te bergen in het laagste deel van ieder peilvak, wat op hoger gelegen gronden

gebruikt kan worden bij droogte.

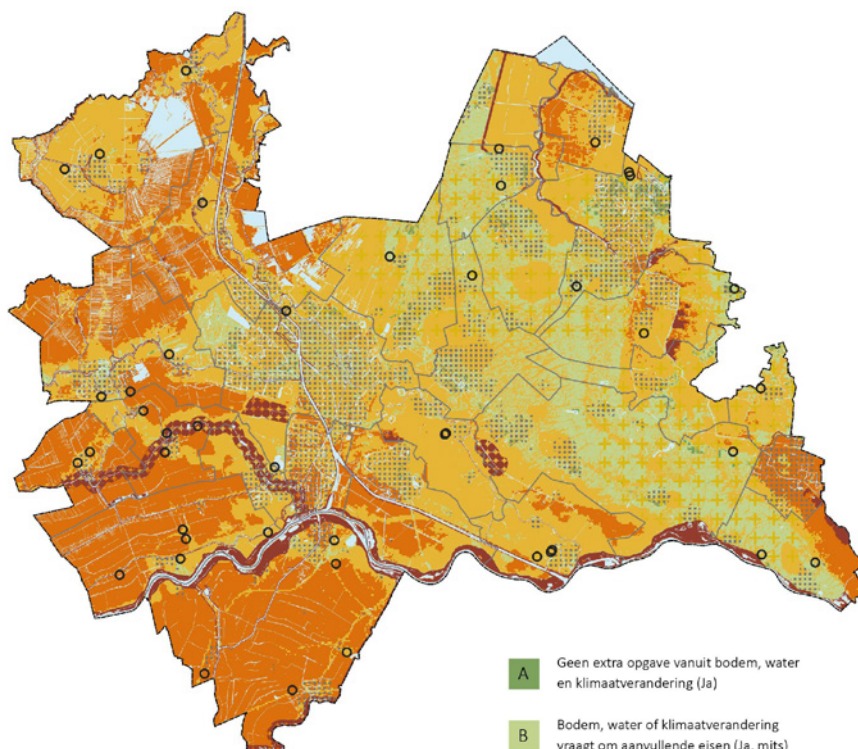
- De **waterkwaliteit** kan worden verbeterd door het realiseren van groenblauwe dooradering, bijvoorbeeld het realiseren van natuurvriendelijke oevers en de aanpak van exoten.
- **Drinkwater:** Drinkwaterbedrijven hebben een leveringsplicht en zijn daarom ingericht op de piekvraag. In de toekomst is het mogelijk dat de piekvraag naar drinkwater het aanbod overstijgt. Daarom wordt gewerkt aan verschillende strategieën:
 - Het vergroten van bestaande waterwingebieden
 - Het aanwijzen van nieuwe waterwingebieden
 - Het koppelen van de leidingen van verschillende waterwin systemen in de regio zodat het systeem als geheel robuuster wordt en minder afhankelijk van lokale bronnen.
- Het vergroten van het **waterwinareaal** heeft nog niet geleid tot conflicten met ander voorgenomen gebruik van locaties. Het is goed om hierover afstemming te hebben met de drinkwaterbedrijven.

Geschiktheidskaart Woon- en Werklocaties

De Utrechtse Waterpartners (vier waterschappen, drie drinkwaterbedrijven en Rijkswaterstaat Midden-Nederland) hebben een 'Geschiktheidskaart Woon- en Werklocaties' ontwikkeld voor het grondgebied van de provincie Utrecht.

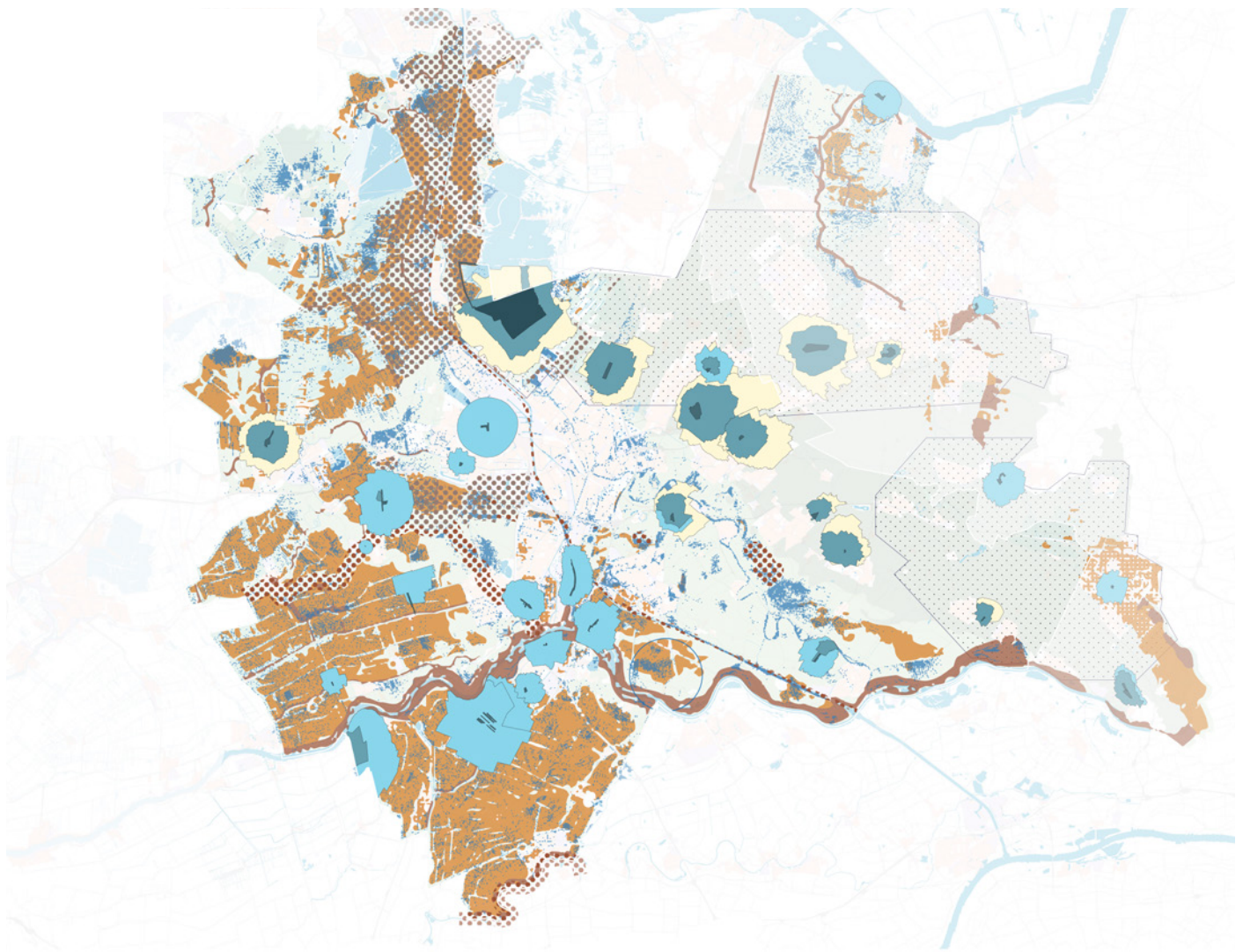
Deze kaart geeft inzicht in de mate van geschiktheid van nieuwe woon- en werklocaties, gezien vanuit het bodem- en watersysteem en vormt daarmee de ruimtelijke vertaalslag van het principe 'water en bodem sturend'

Door water en bodem "sturend" te laten zijn in de ruimtelijke ordening en klimaatadaptief te bouwen, kunnen we in de toekomst met toenemende weersextremen en een steeds grilliger klimaat blijven wonen, werken, leven en recreëren in de provincie Utrecht, zonder dat de natuurlijke systemen waarvan we afhankelijk zijn uitgeput raken.

- Stedelijke gebieden
- Woon- en werklocaties (zoekgebieden)
- Gemeentegrenzen
- Water

- A Geen extra opgave vanuit bodem, water en klimaatverandering (Ja)
- B Bodem, water of klimaatverandering vraagt om aanvullende eisen (Ja, mits)
- C Bodem, water of klimaatverandering vraagt substantiële inspanning (Ja, mits)
- D Een ontwikkeling of landgebruik legt een claim op de toekomst (Nee, tenzij)
- E Ontwikkeling op waterhuishoudkundige infrastructuur is niet wenselijk (Nee)
- Zoekgebieden waterberging (gestippeld)
- Is er een bijzonder aandachtspunt, dan staan er plusjes op de kaart

Actualisatie: themakaart water en bodem

Water en bodem opgaven in de regio Utrecht:
 Zoekgebieden voor waterwinning, waterberging,
 grondwaterbeschermingszones en boringsvrije zones
 (ivm drinkwater/waterveiligheid).

De 10% laagste delen van de polders moeten
 gereserveerd worden voor waterberging (water
 verzamelt zich hier automatisch)

En de gebieden met 'Nee, tenzij' en 'Nee', waar
 toekomstige (stedelijke) ontwikkeling niet gewenst is
 ivm wateropgaves/waterveiligheid.

In 2027 wordt de nieuwe Richtlijn voor water verwacht
 die invloed zal hebben op de wateropgave in de regio.

Legenda

Water en bodem opgaven

- Aandachtsgebied drinkwatervoorziening
- Waterwingebied met bijzondere regels
- Waterwingebied
- Grondwaterbeschermingsgebied
- Boringsvrije zone
- 100-jaarsaandachtgebied
- 10% laagste delen polders
- Een ontwikkeling of landgebruik legt een claim op de toekomst (Nee, tenzij)
- Ontwikkeling op waterhuishoudkundige infrastructuur niet wenselijk (Nee)
- Zoekgebied waterberging
- Zoekgebied waterberging NZK ARK
- Zoekgebied drinkwater

3B Mobiliteit

1. Conclusies en samenwerkingsvraagstukken

- Het algemene concept van **wiel-met-spaken** zoals in het IRP geschetst is nu **uitgewerkt in een aantal grote infrastructuur- en mobiliteitsprojecten**, gekoppeld aan verstedelijkingslocaties. Belangrijkste en meest concrete: de Merwedelijn. Daarnaast ook de ontsluiting van het USP via een snelle verbinding naar Westraven (en verder naar Vianen en Gorinchem) en een HOV-lijn Amersfoort-USP.
- Voor de verstedelijkingsstrategie van de regio is woningbouw in Groot Merwede en Rijnenburg en daarmee de aanleg van de Merwedelijn van cruciaal belang. De besluitvorming over de Merwedelijn loopt echter nog niet parallel met de besluitvorming over de verstedelijking. Er is onvoldoende budget beschikbaar voor de voorkeursvariant van de Merwedelijn.
- Voor het kwalitatief hoogwaardig ontwikkelen van de **Groot Merwede en Rijnenburg** en voor een goede ontsluiting via de weg is ook een **aanpassing in het hoofd- en onderliggend wegennet** nodig. De mate waarin de A2, A12 en het onderliggend wegennet aangepast kunnen worden is nog niet duidelijk en hierover worden pas op langere termijn keuzes verwacht. Dit zorgt de komende tijd voor een onzekerheid in de manier waarop verstedelijking in Groot Merwede en Rijnenburg uitgewerkt kunnen worden.

- Bij veel verstedelijkingslocaties is in het verleden beargumenteerd dat **infrastructuur randvoorwaardelijk is voor verstedelijking**. Deze randvoorwaardelijkheid is op veel plekken **zachter aan het worden**: ook zonder nieuwe infrastructuur moeten woningen worden gebouwd. Er wordt daarom ingezet op het voorkomen van nieuwe (auto)mobiliteit, mobiliteitstransitie en deelmobiliteit. Daarbij gaat dit ook om accepteren dat een mate van druk op de wegen de **mobilitéitstransitie** stimuleert.
- Voor de ontwikkeling van de regio zijn **goede (door) fietsroutes onmisbaar**. Het regionaal toekomstbeeld fiets is daarin leidend. De benodigde ingrepen worden meegenomen in de gebiedspakketten.
- Bij het aantrekkelijk maken van **(binnen)steden voor voetgangers** (zoals de Utrechtse binnenstad), moeten **buslijnen** omgelegd worden om zo minder verkeer door de stad heen te hebben. De bereikbaarheid van de omliggende gemeenten en frequentie van het OV verkeer moet hierbij ook in de gaten gehouden worden.

Deze samenwerkingsvraagstukken moeten enerzijds opgepakt worden aan de **Bestuurstafel Duurzame Bereikbaarheid** en moeten anderszijds **integraal** opgepakt worden in **gebiedsallianties**.

Fiets- en OV-bereikbaarheid zijn belangrijk voor de bereikbaarheid binnen en tussen de steden en dorpen in de regio.

2. Context, opgave, eerdere regionale afspraken

In het IRP is als doelstelling voor mobiliteit ingezet op het **beperken van de mobiliteitsvraag door het bij elkaar brengen van wonen, werken en voorzieningen en het duurzaam invullen van de mobiliteitsvraag** (accent op wandelen, fietsen, OV) en het zo min mogelijk extra belasten van het wegennet.

Deze doelstellingen zijn niet uitgewerkt in gekwantificeerde doelen, maar in **projecten** die deze mobiliteitstransitie mogelijk moeten maken. Daarin speelt het “wiel met spaken” een belangrijke rol, waarbij in Utrecht wordt ingezet op verstedelijking op subknopen (metropoolpoorten) en bij stationsgebieden in de regio (regiopoorten). Deze poorten worden bediend door trein-tram en HOV-buslijnen, ondersteund door een uitstekend netwerk van fietsverbindingen. Naast het wiel met spaken zijn in de regio ook andere verbindingen nodig, zoals verbindingen met de regipoorten (bijvoorbeeld de OV verbinding Lopik – Montfoort - Woerden of verbinding tussen kernen, zoals de OV verbinding IJsselstein - Nieuwegein - Houten)

Voor het autoverkeer is het doel in het IRP om het **doorgaande verkeer** (draaischijf Utrecht) zo soepel mogelijk **door en langs de regio te bewegen**. Bestaande plannen zijn meegenomen, zoals de aanpak van de A27 Houten-Hooipolder, wat zowel voor landelijke als regionale doorstroming van belang is. Hiernaast is er ook aandacht voor mobiliteitsvraagstukken in de kleinere gemeenten, met als doel om de (kleinere) dorpen bereikbaar (met OV) te houden.

Sinds de vaststelling van het IRP is een aantal **MIRT onderzoeken en verkenningen** gestart die de basis moeten leggen voor het **nieuwe mobiliteitssysteem**, is er aan de weg getimmerd als het gaat om fietspaden, is het OV op verschillende plekken verschaald als gevolg van de coronapandemie, heeft de regio een alternatief voor de verbreding van de Ring Utrecht voorgesteld (**ARU**) waarover eind 2024 een rechterlijke uitspraak wordt verwacht.

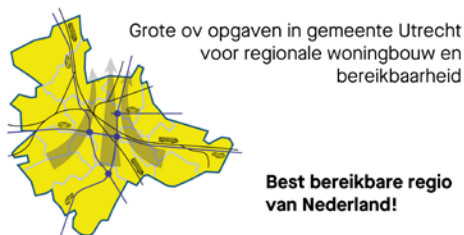
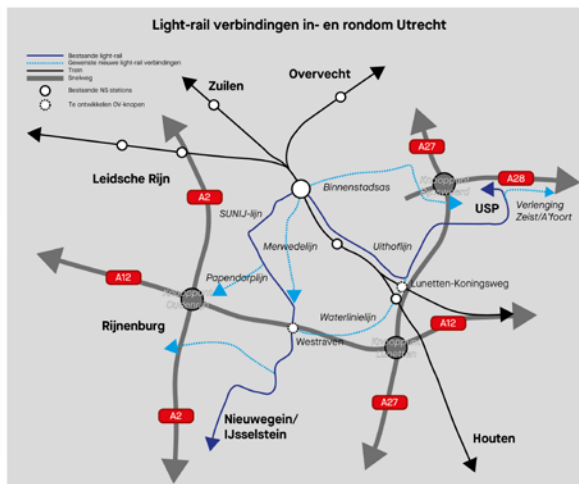
3. Hoe staat het met de uitvoering?

- Er is **geen centrale monitoring** of database van mobiliteitsprojecten in de regio, dus er is ook geen monitoring van de voortgang van mobiliteitsprojecten.
- Het **Regionaal Toekomstbeeld Fiets** van de Provincie Utrecht heeft wel een overzicht van de projecten waaraan wordt gewerkt en een monitor van **gerealiseerde projecten**. Met dit toekomstbeeld en het provinciale team wordt **goede voortgang** geboekt. Voor sommige projecten liggen er nog enkele opgaves en barrières om te slechten voordat er extra routes gerealiseerd kunnen worden, zoals cofinanciering bij gemeenten.
- De **MIRT-Verkenning OV en Wonen Regio Utrecht** verkent een snelle tramverbinding van Utrecht-Centraal via de Merwedekanaalzone naar Nieuwegein (en mogelijk later Rijnenburg) en de OV-ontsluiting van het USP. De verkenning gaat over de aard en het tracé van de ingrepen. Afhankelijk van de keuzes die gemaakt worden vult dit een deel van het wiel met spaken in. Keuzes gaan onder meer over de lengte van een tramtunnel, de aanlanding van de tram bij Utrecht Centraal (eventueel in de toekomst door te koppelen met een tramtunnel onder de binnenstads), en de OV-verbindingen tussen de verschillende stadsdelen van de metropool Utrecht.
- Het **MIRT-Onderzoek A12-Zone** verkent de mogelijkheden voor **verstedelijking** van Groot Merwede en Rijnenburg **inclusief de ontsluiting**. Ook daarin speelt de Merwedelijn een grote rol.
 - In de MIRT-Verkenning moet in 2025 keuzes gemaakt worden over de **Merwedelijn**, terwijl het MIRT-Onderzoek parallel de mogelijkheden voor verstedelijking in beeld brengt. Er moeten dus keuzes gemaakt worden over de Merwedelijn binnen de onzekerheid over de exacte invulling van de Groot Merwede en Rijnenburg die deze lijn mede bedient. In het kader van de NOVEX Utrecht-Amersfoort wordt een BRTlijn USP -Amersfoort bepleit die in de toekomst ook Zeist Noord zou kunnen aandoen. Deze verbinding is ook in het IRP opgenomen en kan doorgekoppeld worden aan de Waterlinielijn zodat een verbinding om Utrecht heen ontstaat (en doorrijdt naar Vianen en Gorinchem) als uitwerking van het OV-wiel.
- In het IRP stond een **parallelweg A12** als onderzoeksmogelijkheid ingetekend in de Groot Merwede. Deze is in het MIRT-onderzoek A12-zone niet

meer als mogelijkheid teruggekomen. Wel zijn er op lange termijn nog grote keuzes te maken in het **aanpassen van het hoofdwegennet** (snelwegen en het onderliggende wegennet) in relatie tot de ontwikkeling van Groot Merwede en Rijnenburg.

- Lokaal wordt aan een aantal **wegenprojecten** gewerkt:
 - N201 Mijdrecht
 - Tunnel Maarsbergen
- Daarnaast wordt door gemeenten en de provincie Utrecht gewerkt aan **nieuwe doorfietsroutes en regionale fietsroutes** in de regio, die de bereikbaarheid van de dorpen en steden bevorderen, en het aantrekkelijk maken om voor lange afstanden de fiets te pakken. Er worden op dit moment negen nieuwe routes aangelegd, van 150km in totaal. Hiervoor worden bestaande fietspaden verbeterd en met elkaar verbonden. Denk bijvoorbeeld aan de snelfietsroutes tussen Mijdrecht en Woerden.
- Op een aantal plekken in de regio wordt gewerkt aan het **versnellen (strekken) van buslijnen**, zoals in De Ronde Venen, waardoor snellere verbindingen met belangrijke OV-knoppen kunnen ontstaan.

- De regio heeft een **Alternatief Ring Utrecht (ARU)** opgesteld en aan de minister aangeboden. Dit is een alternatief voor de verbreding van de verdiepte bak van de A27 door Amelisweerd. De minister heeft eind oktober 2024 laten weten het ARU (nog) niet gelijkwaardig te vinden aan het tracebesluit. Een besluit over het **tracébesluit** versus het ARU wordt rond de zomer 2025 verwacht.
- In samenwerking met Goedopweg stellen we in diverse gemeenten met een grote bouwopgave een Mobiliteit-sprogramma van Eisen (MPvE) op om mobiliteits- en parkeerbeleid rond woningbouwlocaties goed te organiseren. Het MPvE is voor gemeenten een middel om besluitvorming voor woningbouwlocaties mogelijk te maken. Een voorbeeld hiervan is de N229 in relatie tot De Geer III nabij Wijk bij Duurstede en de Kersenweide bij Bunnik, waar de capaciteit van de weg onder druk komt te staan door de som van gebiedsontwikkelingen die eraan gekoppeld worden.

U10 geeft invulling aan de mobiliteitstransitie met onder andere:

Duurzamere invulling vervoerskeuzes

Ontwikkeling Regiopoorten
Wiel met spaken

3C Wonen

1. Conclusies en samenwerkingsvraagstukken

- Op korte termijn moet gestuurd worden op het **verhogen van het tempo van woningbouw** om te voldoen aan de gestelde doelstellingen. Dit is belegd bij het team dat werkt aan de uitvoering van de woondeal en de Bestuurstafel Gezonde Woon- en Leefomgeving. De vraag 'hoe dit te bereiken' is van belang. Onder andere draagt het programma van tijdelijke woningbouw en flexwonen hieraan bij (onderdeel van de Woondeal).
- **Tot 2030** zijn de **locaties** die in de Woondeal **benoemd** zijn sturend voor het bouwtempo. Binnen de U10 moet gestuurd worden op het creëren van de randvoorwaarden waardoor deze woningbouw mogelijk wordt. Hiervoor moet **kennis en capaciteit** gedeeld worden en moet de verbinding gelegd worden met de andere bestuurstafels, met name als het gaat om randvoorwaarden op het gebied van:
 - Schuifruimte voor bedrijvigheid (o.a. Woerden, Bilthoven, etc.)
 - Mobiliteit
 - Groen, recreatie, landschap en 'water en bodem sturend'
 - Energie (infra, opwek, warmte, slimme energieoplossingen)
- In het **regeerakkoord** wordt een **actualisatie van de woondeals** aangekondigd, waar de komende jaren invulling aan gegeven zal moeten worden.
- In het regeerakkoord wordt een nieuwe **woningbouwimpuls** aangekondigd. Hier kunnen de gemeenten in de regio gezamenlijk op inspelen. Ook is een Realisatiebonus opgenomen: een vast bedrag per woning op het moment dat de woning gerealiseerd is. Over de uitwerking moet nog nagedacht worden, maar deze bonus zal een rol moeten spelen in het versnellen van de woningbouwopgave
- Het is van belang om met elkaar regionaal samen te werken en aan te blijven spreken op **het regionaal programmeren** binnen de integrale programmalijnen (Vitale Kernen, Regiopoorten, Metropoolpoorten) en in de gebiedspakketten.
- **Groot Merwede en Rijnenburg** omvat een dusdanig grote woningbouwopgave dat het een zeer bepalende ontwikkeling is voor de regionale ruimtelijke strategie. Het succes van deze planprocessen en het borgen van de randvoorwaarden zijn dus van groot belang voor de gehele regio. Dit betekent dus dat de gehele regio ook baat heeft bij het doorgaan van Groot Merwede en Rijnenburg, en daarmee ook de infrastructurele oplossingen, de schuifruimte voor bedrijvigheid is de landschappelijke inbedding (groen en water), de regionale waterberging en de energie-oplossingen die nodig zijn voor deze ontwikkelingen. "Dit is niet alleen een Utrechts feestje". Regionale samenwerking omtrent Groot Merwede is daarom van belang om ook de thema's en interventies die buiten de grenzen van het gebied vallen samen integraal op te kunnen pakken en te agenderen.
- Regiopoorten worden aantrekkelijke gemengde gebieden waar gewoond en gewerkt wordt. Het bijzondere aan de **regiopoorten** is dat iedere poort zijn eigen identiteit en potentiële bijdrage (wonen, werken en mobiliteit) heeft. De poorten zijn daarmee gezamenlijk complementair aan elkaar en de regio. Om deze reden vormen ze een belangrijk onderdeel van het IRP. Uitvoering van de regiopoorten is nodig om de opgave in het IRP waar te kunnen maken. Om ervoor te zorgen dat de regiopoorten tijdig uitgevoerd worden, dan wel versneld uitgevoerd worden, is het belangrijk om lokale en regionale kansen en vraagstukken te adresseren. Dit is opgepakt in de programmalijn regiopoorten middels de ontwikkelstrategie regiopoorten en zal ook in de gebiedspakketten geadresseerd moeten worden.
 - Woerden: Transformatie monofunctioneel werkgebied naar gemengd woon-werkgebied, schuifruimte uitplaatsen bedrijvigheid, oplossing voor automobilititeit door Woerden en inrichting stationsgebied
 - Breukelen: keuze voor programmatische invulling regiopoort (verhouding wonen-werken), oplossen infrastructurele knoop rond afrit A2, uitwerken mogelijkheden revitaliseren en uitbreiden bedrijventerrein Breukelerwaard
 - Bilthoven: Transformatie versteende stationsomgeving naar aantrekkelijk woon-werk gebied, schuifruimte uitplaatsen bedrijvigheid, plan van aanpak voor mobiliteit
 - Zeist-Noord: regiopoort is waarschijnlijk afhankelijk van keuzes over aanleg BRT USP-Amersfoort
 - Bunnik: Transformatie van verouderd bedrijventerrein tot groene fietspoort op steenworp afstand van USP, fietsroutes naar station (o.a. over A12) verbeteren, uitplaatsen bedrijvigheid, uitvoeren plannen stationsgebied. Op langere termijn: keuzes voor zuidkant stationsgebied en uitbreiding Kersenweide, eventuele uitkomst MIRT UAD
 - Driebergen-Zeist: Ontwikkeling groene poort met substantieel woon-werkprogramma in nauwe

samenhang met het landschap, cultuurhistorie en natuur, planvorming regiopoort stationsgebied en inventariseren benodigde randvoorwaarden

- Houten: Transformatie en inbreiding en verkenning ontwikkelingen in samenhang met bestaande kern en landschap. Ca. 2.000 nieuwe woningen kunnen al op de korte termijn gerealiseerd worden, Uitwerken woningbouwplannen Molenzoom, Koppeling e.o.
- Vianen: Ontwikkeling regionale mobiliteitshub
- Het is van belang om **Houten-Oost** in relatie te brengen tot inrichting **Kromme Rijn-Linielandschap** tussen Houten en Bunnik, inclusief perspectief op uitbreiding Kersenweide.
- Gemeenten in de regio hebben een opgave om samen op te trekken in het programmeren van woningbouw en uit de 1:1 dynamiek van het **PPWW** te komen. Dit vereist dat in U10 verband afwegingen worden gemaakt zodat de gemeenten en de U10 vanuit een regionaal perspectief het gesprek aangaan met de Provincie. *“Dit is het bod van de U10 in het PPWW in plaats van 16x een bod van een gemeente”*

- In de regionale samenwerking moet er oog blijven voor de **verdeling van doelgroepen in de regio**. Dit vraagt om afstemming tussen alle gemeenten om samen evenwichtig regionaal te programmeren. Daarnaast is in het nieuwe regeerakkoord de huisvestingswet aangepast, waarbij er een verbod komt op de voorrang van statushouders bij de toewijzing van sociale huurwoningen. Dit is relevant voor het (regionale) gesprek over huisvesting urgente aandachtsgroepen.
- **Aandachtsgroepen en hun huisvestingsopgaven** moeten prominent op de agenda staan om hier invulling aan te geven in de planvoorraad. Zo wordt in het nieuwe regeerakkoord wordt steviger ingezet op de realisatie van **ouderenwoningen / doorstroming**. Dit is ook in de U10 een belangrijk thema, het is goed om hier gezamenlijk op in te spelen.

Deze samenwerkingsvraagstukken moeten enerzijds opgepakt worden aan de **Bestuurstafel Gezonde woon- en leefomgeving en in de Programmalijn Woondeal** en moeten anderzijds integraal opgepakt worden in **gebiedsallianties**.

Wonen in nabijheid van groen bevordert een gezonde levensstijl.

2. Context, opgave, eerdere regionale afspraken

Op het thema wonen zit grote urgentie die gevoeld wordt in de gehele samenleving. In het IRP is afgesproken dat **tot 2040 125.000 woningen** moeten worden toegevoegd in de U10 regio. Voor locaties wordt de ladder van **duurzame verstedelijking** gebruikt met een prioriteit voor **binnenstedelijk en nabij OV-knooppunten** bouwen voordat er buitenstedelijk gebouwd wordt. Dit is vertaald in de Metropoolpoorten (woningbouwlocaties in/bij OV-knopen in en rond de stad Utrecht), Regiopoorten (woningbouw rond regionale OV-knooppunten) en Vitale Kernen (woningbouw voor lokale behoefte in de regio).

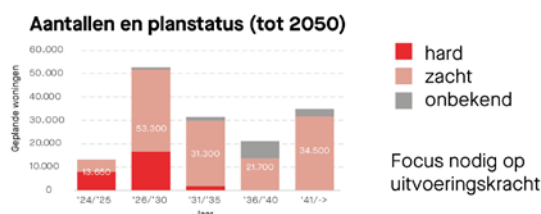
Daarnaast staan er kwalitatieve doelen in het IRP die gaan over de **kwaliteit van de leefomgeving** en over het bevorderen van **doorstroming** in de woningmarkt.

Na het IRP zijn de afspraken vertaald in de Woondeal Regio Utrecht (Rijk, Provincie, Gemeenten). Hierin zijn afspraken gemaakt over de bouw van **61.000 woningen tot 2030**, inclusief het benoemen van specifieke woningbouwlocaties en afspraken over de benodigde randvoorwaarden.

In afstemming met het nieuwe regeerakkoord worden de **woondeals herijkt in 2025**. De afspraken worden hier bestendigd: het regionale aandeel binnen de landelijk vastgestelde bouwopgave, de programmering van deze opgave op concrete locaties en de inzet op doorstroming naar nieuwe woningen. Bij de herijking worden de volgende punten meegenomen:

- De gemaakte afspraken over de bouw van ouderenwoningen en aandachtsgroepen
- Aanvullende afspraken over het aantal te bouwen woningen
- Aanvullende afspraken over het beter benutten van de bestaande voorraad
- Afspraken over complexe gebiedsontwikkelingen.

De **Bestuurstafel Gezonde Woon- en Leefomgeving** monitort de uitvoering van de woondeal en de afspraken uit het IRP. Hiernaast wordt rond verschillende tafels ook de verbinding gemaakt met andere thema's die bij de kwalitatieve ontwikkeling van de regio horen en die randvoorwaardelijk zijn voor de ontwikkeling van woningbouw.

3. Hoe staat het met wonen en woningbouw in de regio?

- Er worden **jaarlijks minder woningen gebouwd** dan afgesproken. In de woondeal staat dat van 2022-2025 7.461 woningen per jaar worden toegevoegd en daarna 6.200 per jaar. In praktijk waren het in 2020 – 2023 gemiddeld ca. 5.400 woningen (Monitor Wonen provincie Utrecht), wat neer komt op 72% van het doel.
- De focus vanuit het ministerie ligt erg op aantallen, maar in de afspraken en monitoring komt er ook steeds meer aandacht voor **kwalitatieve aspecten** (betaalbaarheid, woningtypologie, leefkwaliteit).
- De woningopgave zorgt voor urgentie over het hele spectrum van de woningmarkt, maar is extra **problematisch bij aandachtsgroepen** die niet op eigen kracht huisvesting kunnen vinden. Dat zorgt voor een extra opgave die zich mede uit in ruimte voor flexwonen en tijdelijk wonen.
- Er is in theorie **voldoende plancapaciteit** in de regio (ruim 155.500) en er vallen weinig plannen uit. Het te weinig bouwen komt bijvoorbeeld door **doorschuiven** (planningsoptimisme), **vertraging** in procedures, **stapelning van eisen** en **krappe business cases**. Een deel van de planvoorraad staat gepland na 2040 (o.a. een deel van Rijnenburg).
- Er zijn veel **complexe locaties**, waarbij de planhorizon steeds opschuift, mede omdat keuzes over de randvoorwaarden moeilijk te maken en te realiseren zijn (bijvoorbeeld Groot Merwede en Rijnenburg, maar ook kleinere locaties binnen dorpen en steden).
- **Rijnenburg** is nadrukkelijker in beeld gekomen sinds de vaststelling van het IRP, vanuit de gemeente Utrecht, mede in relatie tot de aanleg van de Merwedelijn. Het gaat hier om een hoogstedelijk woon-werkmilieu dat door een uitstekende OV-verbinding moet worden verbonden met Utrecht-Centraal en landschappelijk ingebed in de omgeving. Met ca. 25.000 woningen is dit een aanzienlijk onderdeel van de planvoorraad.
- Het **MIRT onderzoek verstedelijking en mobiliteit** onderzoekt verstedelijking (wonen en werken) in relatie tot mobiliteit, waarbij als belangrijke verstedelijkingslocaties Utrecht Zuidwest, Groot Merwede en Rijnenburg worden meegenomen. Samen (Groot-Merwede en Rijnenburg) goed voor zo'n 75.000 woningen, maar in een bijzonder complexe context (met name OV, A12/A2, uitplaatsen huidige functies en leefkwaliteit).
- **Lunetten-Koningsweg** is in het IRP als belangrijk gepositioneerd, maar de uitvoering hiervan als stedelijke knoop hangt samen met keuzes in het spoornet, die worden onderzocht in het MIRT onderzoek Utrecht-Arnhem-Duitsland (UAD). Hier komt pas op lange termijn duidelijkheid over. Daarmee is eventuele grootschalige ontwikkeling van Lunetten-Koningsweg pas op lange termijn (na 2040) aan de orde. Wel wordt hier nu tijdelijke woningbouw gerealiseerd.
- In een aantal **regiopoorten** lopen gemeenten tegen knelpunten en vertraging aan en/of zijn de ambities bijgesteld. In alle regiopoorten lopen onderzoeken en processen om woningbouw mogelijk te maken. De fase waarin deze ontwikkelingen verkeren verschilt per regiopoort.
- In **Houten** is na de vaststelling van het IRP (en het verwerpen van de ruimtelijke koers) de nadruk meer komen te liggen op een combinatie van binnenstedelijk bouwen en uitleg in Houten-Oost in relatie tot de landschappelijke ontwikkeling van het Kromme Rijn Linielandschap. Dit past niet in het huidige ruimtelijke beleid van de Provincie Utrecht.
- Samen met de Provincie Utrecht wordt een onderzoek gedaan naar **Vitale Kernen**.
- Voor buitenstedelijke locaties wordt per gemeente een aanvraag gedaan via het PPWW. De provincie maakt vervolgens afwegingen die lokaal en regionaal niet altijd transparant gevonden worden. **Meer integrale en regionale afstemming voor indiening in het PPWW-proces** zou beter zijn.

3D Werk en Economie

1. Conclusies en samenwerkingsvraagstukken

- De Utrechtse regio is een economisch competitieve regio, met **goed vestigingsklimaat en veel gewaardeerde ondernemers**. Het is een vooruitstrevend regio waar gestreefd wordt naar een **toekomstbestendige regionale economie**.
- De U10 wil de discussie over werken verbreden: **van “ha. Bedrijventerrein” naar het sturen op de gewenste, kwalitatieve economische ontwikkeling**. De visie op economie moet breder worden dan visie en afstemming over bedrijventerreinen, maar gaan over de brede economische ontwikkeling, waarin (gemengde) werklocaties, kantoren en campussen ook een belangrijke rol vervullen. Het gaat daarbij ook over profilering en positionering van de economie. Voor wat betreft de campus- en innovatielocaties sluiten we aan op het werk van de EBU en de ROM Utrecht, die zich samen met de Provincie, richten op de propositie Heart of Health.
- De U10 heeft **behoefte aan meer ruimte voor bedrijvigheid** dan op dit moment door de provincie geaccordeerd. Deze ruimte is nodig voor:
 1. *Schuifruimte voor transformatielocaties woningbouw*: Er is ruimte nodig om bedrijven uit te plaatsen voor het realiseren van woningbouw. Dit speelt op korte termijn (o.a. Woerden, Merwedekanaalzone, Bilthoven), maar ook op langere termijn (o.a. Groot Merwede, Driebergen-Zeist). Dit geldt vooral voor Regiopoorten en Groot Merwede, maar lokaal ook voor andere kernen (juiste bedrijf op de juiste plek), zoals in Montfoort en IJsselstein waar bedrijven binnen de kernen niet verder kunnen groeien en/of woningbouw in de weg staan.
 2. *Schuifruimte voor revitalisering en intensivering werklocaties*: Revitalisering en intensivering kan alleen als bedrijven ruimte hebben om te bewegen/verhuizen.
 3. *Er is ruimte nodig voor de transitie naar een toekomstbestendige, circulaire economie*: De transitie naar een circulaire economie vraagt om ruimte voor specifieke circulaire bedrijven met een hoge(re) milieucategorie. Ook voor de doorontwikkeling van innovatieclusters is behoefte aan ruimte voor bedrijven met een hoge milieucategorie.
 4. *Autonoom groeiende vraag naar (regionale) bedrijventerreinen*: naast de vernieuwingsopgave is er de autonome groeiopgave van bestaande bedrijven in de regio die in het IRP is becijferd.
- De regio wenst het **gesprek over werklocaties en bedrijventerreinen met de provincie te voeren vanuit kwaliteit en economische profilering** in plaats van gefragmenteerd per locatie en gemeente over hectares via het PPWW. Om dit te kunnen doen is een gezamenlijk verhaal, profilering en afspraken over uitgifte nodig, waarbij de koppeling met extra benodigde schuifruimte vanuit transformatielocaties expliciet gemaakt moet worden. Hiervoor is een regionale strategie in combinatie met een uitgiftebeleid voor (regionale) bedrijventerreinen een goed instrument.
- Er moeten afspraken gemaakt worden over uitgifte van bedrijfsgronden op het al wel toegekende **regionale bedrijventerrein Gaasperwaard**. Uiteraard moet hier een

Zoektocht naar schuifruimte voor bedrijvigheid in de regio. (Foto: Gaasperwaard, Vianen)

koppeling plaatsvinden met de hierboven genoemde opgave. Ook is het nodig om het gesprek te voeren over het oppervlak aan regionale bedrijventerreinen dat nog gerealiseerd kan worden dan wel nodig is. Daarnaast moet het gesprek met gemeenten worden gevoerd hoe de uitbreiding van door de Provincie toegekende ha bedrijventerrein gaat qua voortgang. Soms is er een verwachting dat het op 'korte' termijn wordt gerealiseerd terwijl het voor een gemeente helemaal niet haalbaar is om dan een bedrijventerrein uit te geven (al dan niet door externe factoren, bijvoorbeeld netcongestie).

- Stichtse Vecht staat open om een **tweede regionaal bedrijventerrein** te realiseren voor zowel nieuwe bedrijven als schuifruimte voor andere regionale ontwikkelingen. We onderzoeken hoe we dit mogelijk kunnen maken.
- De U10 en provincie willen zich beiden inzetten voor de **intensiveringsopgave**, maar hebben hier wel een verschil van inzicht in. De Provincie hanteert een forse ambitie op gebied van intensivering en voert daarom **afgewogen en selectief ruimtelijk beleid** vanuit het principe dat schaarste zal leiden tot efficiënter en intensiever gebruik van bestaande bedrijventerreinen. Binnen de U10 wordt het principe van verdichting omarmd, maar zijn geen afspraken gemaakt over wat intensivering en verdichting betekent en wat ervoor nodig is. Gemeenten ervaren **de praktijk van intensivering als weerbarstig en weinig realistisch**. Zo is er voor verdichting en intensivering van bestaande bedrijventerreinen schuifruimte nodig voor (tijdelijke) verplaatsing en nieuwbouw en zijn er ook een aantal afhankelijkheden met andere opgaves. Ook voor nieuwe bedrijventerreinen zijn geen afspraken gemaakt over dichtheid, stapeling, efficiënt ruimtegebruik. De U10 vraagt daarom om een meer realistisch beleid (minder selectief) en een **bijstelling van ambities** als blijkt dat het in de praktijk niet zo snel gaat. Monitoring op deze intensiveringsopgave is van belang. De evaluatie van de OMU door de provincie is een belangrijk moment om deze ambities nog een keer tegen het licht te houden.
- In nieuwe gebiedsontwikkelingen wordt gekeken naar mogelijkheden voor het **mengen van wonen en werken**, zoals bijvoorbeeld in Rijnenburg. Dit draagt ook bij aan de regionale economie en aan levendige gebieden. Zo kunnen wonen en werken elkaar versterken. De praktijk van mengen blijkt vooralsnog weerbarstig, hier moet rekening mee gehouden worden bij ambities en doelen.
- **Ook is het van belang om gezamenlijk en kwalitatief te sturen op realisatie en invulling van regionale bedrijventerreinen** in samenwerking met de Provincie, inclusief een uitgifteprotocol. Hierbij is nog de vraag of deze sturing op regionaal of op gebiedspakketniveau gedaan moet worden. Regionaal sturen lijkt vooralsnog

de beste garantie te geven om tot een goede afweging te komen voor invullingen, mogelijk zou hiervoor een 'werkdeal' gesloten kunnen worden tussen de regio en Provincie.

Er zijn een aantal **samenwerkingsvraagstukken** om de economische doelstellingen en ambities in de regio te realiseren (ook in de samenhang met andere thema's en ambities):

- **Er is een kwalitatieve verdieping nodig op het beoogde programma voor de regionale bedrijventerreinen**, waarbij helderheid wordt geboden op de functie van deze terreinen ten behoeve van transformatielocaties, circulaire economie en regionaal economische ontwikkeling en profilering. Hierbij is het ook van belang om als regio te bepalen op welk schaalniveau deze regionale bedrijventerreinen een rol kunnen vervullen en wat dat betekent voor onze zoektocht naar aanvullende locaties. De mogelijkheden om hier publiekrechtelijk op te sturen zijn echter wel beperkt, wel kan privaatrechtelijk of met zachte strategieën richting geven worden.
- **Voor zowel de regionale als de lokale terreinen is de wens van gemeenten veelal groter dan wat de provincie toekent in het PPWW**. Hierdoor ontstaat een dynamiek waarbij gemeenten en provincie tegenover elkaar komen te staan als vragers en bieders. Ook wordt veelal 1:1 tussen gemeenten en provincie wordt gesproken, waardoor regionale samenhang en consistentie ontbreekt in de dialoog met de provincie.
- Hiernaast is het van belang **bedrijventerreinen en werklocaties goed te ontsluiten**. Openbaar vervoer en snelfietsroutes zijn van belang voor het faciliteren van woon-werkverkeer. Daarnaast zijn goede infrastructurele verbindingen nodig voor vrachtverkeer en andere bedrijfsmatige activiteiten.
- **Netcongestie heeft invloed op de regionale economische ontwikkelen**. In eerste instantie omdat netcongestie de ontwikkeling en het toevoegen van nieuwe bedrijven onmogelijk maakt op de korte termijn. Pas wanneer weer meer ruimte ontstaat op het net kunnen nieuwe bedrijven aangesloten worden. In tweede instantie omdat een van de doelstellingen is om opwek en gebruik dichterbij elkaar te brengen, en de verbinding met energienetwerken dus een grotere rol gaat spelen in de ruimtelijke ordening.

Deze samenwerkingsvraagstukken moeten enerzijds opgepakt worden aan de **Bestuurstafel Economische Positionering** en in de **Programmalijn Werklocaties**, en moeten anderszijds integraal opgepakt worden in **gebiedsallianties**. Per gebiedsalliantie zullen de werkgelegenheidsopgaven verschillen: denk bijvoorbeeld aan het verschillen tussen focus op denkers en doeners in stad en ommeland.

2. Context, opgave, eerdere regionale afspraken

De Utrechtse regio is al meerdere malen uitverkozen tot **meest competitieve regio van Europa**. Wij koesteren ons goede vestigingsklimaat. De Bestuurstafel Economische Positionering werkt aan onze regionale economie. In de afgelopen jaren is veel aandacht uitgegaan naar ruimte voor werken. In het IRP wordt onze economische opgave beperkt kwalitatief uitgewerkt. Er is een **doelstelling om tot 2040 80.000 arbeidsplaatsen toe te voegen**, grotendeels in gemengde stedelijke gebiedsontwikkelingen en voor een ander deel op bedrijventerreinen. De opgave varieert per deelgebied in de U10. Volgens het IRP is hier 60ha aan nieuwe regionale bedrijventerreinen nodig, naast een lokale opgave. Daarnaast is in de afgelopen periode duidelijk geworden dat uit transformatiegebieden, waar werken plaatsmaakt voor wonen, een extra ruimtebehoefte van ongeveer 60 ha: (netto)voortkomt ('Inventarisering en bekostigingsvraag potentiële bedrijfsverplaatsingen Utrecht10').

Deze economische ontwikkelingen hebben ook impact op andere thema's, zoals een groeiende energievraag en mobiliteitsvraag.

In de uitvoering is de afgelopen periode veel aandacht uitgegaan naar de **realisatie van nieuwe bedrijventerreinen** en dan met name het kwantitatieve aspect (hectares). Ook in de komende jaren is hier volop aandacht voor nodig. Het is echter wel van belang om een sterkere verbinding te maken met kwalitatieve doelen verbonden aan de uitleg van nieuwe bedrijventerreinen. We vinden het belangrijk om een regionale verhuisketen van bedrijven te kunnen faciliteren, zodat bedrijven op de juiste plekken in de regio kunnen worden gehuisvest. De realisatie van nieuw bedrijventerreinareaal is een instrument om te kunnen werken aan doelstellingen op het gebied van profilering, herstructurering, intensivering, circulaire economie, lokaal economische vitaliteit en het mogelijk maken van transformatie. Door hier meer aandacht aan te geven verbinden we kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen meer aan elkaar en kunnen we scherper sturen op een goede economische ontwikkeling van onze regio. Realisme in de maakbaarheidsgedachte is daarbij een belangrijk aandachtspunt.

3. Hoe staat het met werk en economie?

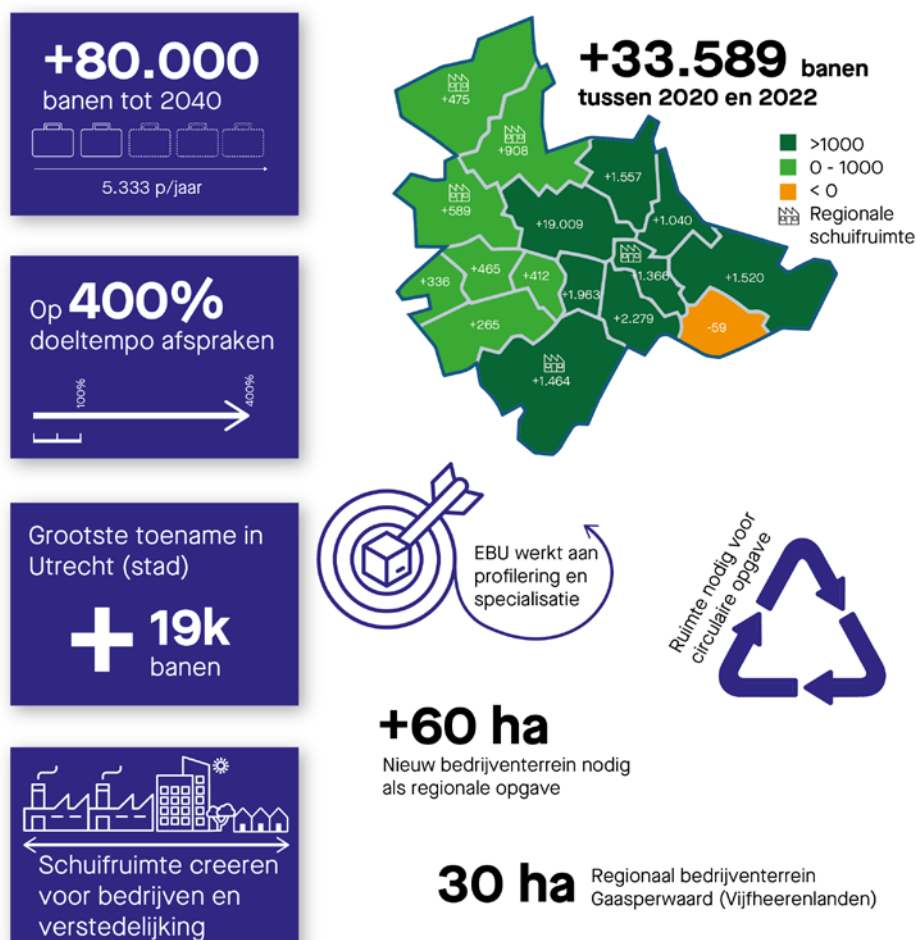
Wat is er gerealiseerd van de opgave:

- **De banengroei overtreft de doelstellingen.** In de afgelopen jaren kwamen er per jaar ca. 16.800 banen bij, wat vier keer zoveel is als het uitgangspunt in het IRP. In dezelfde periode werden er ca. 5.300 woningen per jaar gebouwd. Het gaat dus om ruim 3 banen voor iedere toegevoegde woning.
- Van de behoefte aan **60 ha: (netto)nieuwe regionale bedrijventerrein uit het IRP is 30 ha in het PPWW reeds toegekend** (Gaasperwaard 3 in Vijfheerenlanden).

Daarnaast is er op een aantal lokale terreinen uitbreiding toegekend (o.a. op bedrijventerrein Mijdrecht) via de systematiek van het Provinciaal Programma Wonen en Werken.

- Op verschillende plekken in de regio (o.a. in Regiopoorten, Merwedekanaalzone deelgebied 6 en Groot Merwede, maar ook in verschillende vitale kernen) zijn **woningbouwplannen op werklocaties die daarvoor getransformeerd moeten worden**. Dit levert een vraag naar schuifruimte voor bedrijvigheid op ten behoeve van woningbouw en kantoren. Deze is in een rapport ('Inventarisering en bekostigingsvraag potentiële bedrijfsverplaatsingen Utrecht10') inzichtelijk gemaakt en becijferd op ongeveer 60 ha: (netto).
- De provincie heeft **kleinere uitbreiding van bedrijventerreinen (tot 1 ha) makkelijker gemaakt** om lokaal ruimte te maken voor groei. Het gaat hierbij om maximaal 1 ha per bedrijventerrein per 10 jaar, tot 3 ha per gemeente. Dit gaat alleen om uitbreiding aansluitend IBIS-contouren, en inbreiding/verdichting valt hierbuiten. Deze kleine uitbreidingen spelen tevens een rol bij het vitaal houden van kleinere kernen. Deze uitbreidingen zijn in kwantitieve zin onderdeel van het PPWW en worden meegerekend met het totale geplande programma tot aan 2030/2040.
- Aan de westzijde van de regio wordt door U10-gemeenten samengewerkt om ruimte te zoeken voor een **tweede regionaal bedrijventerrein**. Er liggen kansen om in Utrecht-West een aanvullend regionaal bedrijventerrein te ontwikkelen. Hierbij onderzoeken wij in eerste instantie de kansen in de gemeente Stichtse Vecht. Dit wordt afgestemd met de U10 Bestuurstafel Economische Positionering en hierover wordt samengewerkt met de provincie.
- Aan de oostzijde van de regio is door Bunnik de mogelijkheid geopperd om ten zuiden van de A12 ruimte te maken voor bedrijvigheid. Het bedrijventerrein is deels nodig voor de eigen schuif- en transformatieruimte, maar kan wellicht ook een bovenlokale functie vervullen voor bedrijvigheid uit buurgemeenten, bijvoorbeeld voor bedrijven uit de Spoorzone van Bilthoven.
- **De OMU werkt aan de herstructurering en transformatie van werklocaties in de provincie Utrecht.** De OMU speelt daarmee een belangrijke rol in de intensiveringsopgave. Binnen de U10 wordt het principe van verdichting omarmd, maar zijn geen afspraken gemaakt over wat intensivering en verdichting betekent en wat ervoor nodig is. Voor nieuwe bedrijventerreinen wordt er wel gesproken met de provincie over minimale bouwhoogte, kavelgrootte en milieucategorieën, maar hier zijn nog geen provinciale besluiten over. Gemeenten ervaren de praktijk van intensivering als weerbarstig.

- Er zijn een aantal **intensiveringslocaties** in de regio, waarbij Lage Weide een voorbeeld is. Hier wordt verkend hoe bedrijvigheid kan verdichten en ruimte efficiënter gebruikt kan worden.
- Het **Utrecht Science Park** is het grootste science park van Nederland en een belangrijke motor van onze regionale economie. Het USP is in de afgelopen jaren gegroeid. Niet alleen op de locatie Utrecht, maar ook op de satellietlocaties in Bilthoven en Zeist. Hier komen innovatie, onderzoek, onderwijs, zorg en bedrijfsleven samen, waar ook convenanten over gesloten zijn. Zo ontstaat ontwikkelruimte op de USP met het vertrek van het RIVM naar USP.
- De **Economic Board Utrecht** (EBU) vervult een belangrijke rol in het organiseren van samenwerking tussen leiders van bedrijven, kennisinstituten en overheden in de Metropoolregio Utrecht (MRU). Kerntaak van de EBU is het versterken van het profiel van de regio en de gezamenlijke lobbykracht. De EBU werkt aan het profileren van de Metropoolregio Utrecht als **Heart of Health**. De uitdaging is om de verbinding te blijven zoeken tussen de regiopositionering van de EBU en het lokale en regionale bedrijfsleven.
- Daarnaast is de **Regionale Ontwikkel Maatschappij (ROM)** Utrecht sinds 2020 operationeel. De ROM zet zich in voor innovatieve ondernemers en werkt onder meer aan **innovatie-ecosystemen** en versterkt de economische netwerken.
- Bij het bouwen van nieuwe bedrijventerreinen en het zoeken naar nieuwe locaties is het van belang dat het principe '**water en bodem sturend**' wordt geconcretiseerd. Dit betekent bouwen op geschikte locaties en klimaatbestendig inrichten, rekening houdend met onder andere wateroverlast, bodemdaling en waterveiligheid.
- In de regio wordt gewerkt aan de transitie naar de **circulaire economie**. Denk hierbij aan duurzaam en gezamenlijk inkopen (circulaire vraag); grondstof terugwinnen uit afval en het sluiten van grondstof-product ketens (circulair aanbod). De U10 faciliteert kennisuitwisseling, om als regionale overheden bij te dragen aan een steeds groenere Utrechtse regio.
- Voor een goed lopende economie is het van belang het onderwijs en de arbeidsmarkt goed op elkaar aan te laten sluiten. Samen met de Utrecht Talent Alliantie (UTA) en het Talentfonds zorgen we voor het verbeteren hiervan.

3E Energie

1. Conclusies en samenwerkingsvraagstukken

- **Netcongestie is een groot en actueel probleem en vereist volle inzet van de regionale partners om het energienet te laten uitbreiden en verzwaren.** Het gaat hierbij over het aanleggen van nieuwe infrastructuur en het beter op elkaar afstemmen van verbruik en opwek. Er is steeds beter in beeld wat hiervoor nodig is en er wordt gewerkt aan de uitvoering. Het is belangrijk om de uitvoering hiervan snel, voortvarend, op het juiste schaalniveau en binnen de juiste tafels op te pakken, inclusief soepele ruimtelijke procedures. Gemeenten zoeken naar aanvullende locaties voor opwek en de provincie is voornemens enkele aanvullende windlocaties aan te wijzen.
--> **Het energiesysteem, de opwek van zon- en windenergie, het benutten van duurzame warmte en de realisatie van warmtenetten zijn randvoorwaardelijk en zijn deels sturend voor de ruimtelijke ordening in de regio.**
- Een toekomstbestendige energievoorziening is **randvoorwaardelijk voor het goed functioneren** van bestaande en nieuwe woon- en werkgebieden en transport. Dat vereist dat slimme energiekeuzes en de ruimteclaim voor vitale energie-infrastructuur **integraal onderdeel zijn van het ontwerpproces en de inrichting** van nieuwe ontwikkeling en herinrichting van bestaande gebieden. Bij locatiekeuze vraagt de ene locatie meer aanpassing aan en realisatie van het energiesysteem (inclusief opwek, warmte, uitwisseling en opslag) meer ruimte en inspanning dan op andere locaties en is dit sneller of minder snel op termijn te realiseren.
- **De Provincie beschrijft in haar energievisie een integrale visie op het energiesysteem in 2050 en hoe daar te komen.** Ook in de concept RES Herijking wordt de koppeling gelegd met het energiesysteem van de toekomst. Voor de toekomstige energievoorzieningen voor wonen, werken en transport is het vaak een randvoorwaarde dat nieuwe opwek zoveel mogelijk wordt ontwikkeld dichtbij het verbruik. Voor de beschikbaarheid van energie is het wenselijk dat we alle beschikbare fossielvrije bronnen zoveel mogelijk benutten: zon- en windenergie en ook warmte uit rioolwater, oppervlaktewater en uit de bodem. In het energiesysteem van de toekomst is sprake afstemming tussen opwek en verbruik, uitwisseling, opslag en omzetting van energie. De gekozen warmteoplossing heeft een groot effect op het energiesysteem.
- Voor de energievoorziening van nieuwe werkgebieden en woongebieden is het realiseren van **lokale opwek in de nabijheid en op een zo laag mogelijk netvlak** in veel gevallen een randvoorwaarde (netvlak is het fysieke deel van het net waarop is aangesloten. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in laag-, midden- en hoogspanning).
- **Inmiddels is circa de helft van de opwekambitie uit de RES 1.0 (1,8TWh) voor 2030 ingevuld.** Er is nog een forse stap nodig om de gehele ambitie tijdig te realiseren.
- **De RES deelnemers zetten zich in het resterende deel ook te realiseren en onder andere met aanvullende locaties voor opwek.**

- Volgens de huidige inzichten gebruiken we rond 2050 tot drie keer zoveel stroom voor onze energievoorziening. Voor een (bijna) energieneutrale energievoorziening is dan ook tot drie keer zoveel duurzame opwek nodig in de regio Utrecht. In de RES Herijking wordt voorgesteld in de volgende collegeperiode een besluit te nemen over een opgave na de 1,8 TWh.

Samenwerkingsvraagstukken en uitvoeringsopgaven voor energie en opgaven voor de gebiedspakketten:

- Lokaal, bovenlokaal en regionaal zal **ruimte** moeten worden ingepast voor **aanpassingen aan het energiesysteem, voor energieopwek en voor de warmtevoorziening**. Het gaat om enorme uitbreidingen boven en onder de grond, ook in het stedelijk gebied waar de ruimte beperkt is. Dit heeft **grote impact op de ruimtelijke inrichting**.
- Lokaal kunnen **slimmere relaties tussen energie opwek, energieopslag en energieverbruik** gemaakt worden voor de toekomstige energievoorziening, waarvoor in de **gebiedspakketten en planuitwerking aandacht nodig is. We zullen in de toekomst netbewust moeten bouwen aan de regio.**
- De lang termijn beleidsdoelstellingen voor energie zijn duidelijk: de meeste gemeenten hebben als doel om **energie-neutraal/klimaatneutraal te zijn in de periode 2040-2050**. Een concrete uitwerking van hoe en wanneer (roadmap) is er echter nog niet.
--> **Maatregelen voor het energiesysteem, energieopwekking moeten worden meegenomen in de gebiedspakketten.** Daar kan lokaal gezocht worden naar de beste inpassing en het benutten van de aanwezige energie, denk bijvoorbeeld aan aquathermie. Ook vraagt het ons om op een andere manier naar woningbouw, mobiliteit en bedrijvigheid te kijken en de impact daarvan op het net te beperken. Bijvoorbeeld door in te zetten op netbewust bouwen en netbewuste mobiliteit.
- In de regio wordt gezocht naar **extra zoekgebieden** voor energieopwek. Deze opwek wordt als onderdeel van een toekomstbestendig energiesysteem (infrastructuur, opwek, opslag, afname en warmte) meegenomen in de gebiedspakketten.
- Uitwerken van **perspectief voor industrie met een hoge warmte- of energievraag**. Voor deze bedrijven is beschikbaarheid van energie-infrastructuur die kan voorzien in de warmtevraag noodzakelijk, bijvoorbeeld door beschikbaarheid van waterstof. Daarnaast kan dit soort industrie ook voor restwarmte zorgen, waarvan gebruik kan worden gemaakt in de gebouwde omgeving.

Deze samenwerkingsvraagstukken moeten enerzijds opgepakt worden aan de **Bestuursafdeling Klimaatneutrale Regio en in de Programmalijn RES**, en moeten anderzijds integraal opgepakt worden in **gebiedsallianties**: in alle gebiedspakketten is een robuust energiesysteem onderdeel van de ontwerp-opgave.

2. Context, opgave, eerdere regionale afspraken

We zitten midden in de **energietransitie**. We gaan van een energiesysteem gebaseerd op (centrale) fossiele energiebronnen zoals kolen, olie en aardgas over naar een toekomstbestendige energievoorziening met (meer decentrale) CO₂-vrije energiebronnen zoals wind, zon en omgevingswarmte. Voor deze omslag is een grondige aanpassing van ons energiesysteem noodzakelijk. De huidige netcongestie laat wel zien dat het bestaande systeem kraakt. Met de verdergaande elektrificatie van onze energievoorziening, voor o.a. verwarmen van woningen, maakprocessen en transport, is op termijn tot drie keer meer stroom nodig, de pieken op het stroomnet kunnen stijgen tot een veelvoud daarvan. Alleen het verzwaren van het net is daarom onvoldoende. Dit vraagt om slimme oplossingen in ons energiesysteem.

Alleen door **slimmer met energie om te gaan kunnen** (nieuwe) woon- en werkgebieden en duurzame mobiliteit gefaciliteerd worden. De aanpassingen aan het energiesysteem vragen ruimte en bij de ontwikkeling van nieuwe woon- en werkgebieden moet in het ontwerp rekening worden gehouden

met slimme energiekeuzes en de daarvoor benodigde ruimte. Regionaal wordt in de Regionale Energiestrategie (de RES) samengewerkt aan de energieopgave. De regionale ambitie omvat **1,8 TWh aan duurzame opwek in 2030**. Dit gebeurt met zonnedaken, zonnevelden en windparken. Daarnaast wordt in RES-verband onderzocht welke bovenlokale warmtebronnen aanwezig zijn en hoe deze kunnen worden benut om woningen en ander gebouwen aardgasvrij te verwarmen. Uiterlijk in 2026 hebben gemeenten hun warmteprogramma's gereed met keuzes en een roadmap op gemeenteniveau. In de RES Herijking (vaststelling medio 2025) ligt er meer nadruk op de integratie met het gehele energiesysteem en wordt ook gekeken naar de ambities na 2030.

Sinds de vaststelling van het IRP is een aantal zaken gewijzigd:

- De RES is deels uitgevoerd en wordt geactualiseerd (RES Herijking)
- De provincie heeft planMER opgesteld over windenergie. Uit deze planMER komen 27 meest kansrijke locaties voor wind
- Netcongestie is als een urgent probleem in beeld

Eén van de windmolens langs het Amsterdam Rijnkanaal bij Houten.

gekomen voor de gehele regio

- De provincie Utrecht heeft de Energievisie vastgesteld waarin een integrale visie wordt gepresenteerd op het energiesysteem van de toekomst. (inclusief opwek, duurzame warmte, opslag en uitwisseling van energie)
- Het energiesysteem is daardoor een nieuw en actueel thema op de regionale agenda

3. Hoe ziet het energiesysteem van de toekomst eruit en hoe staat het met netcongestie en de energieopwekking?

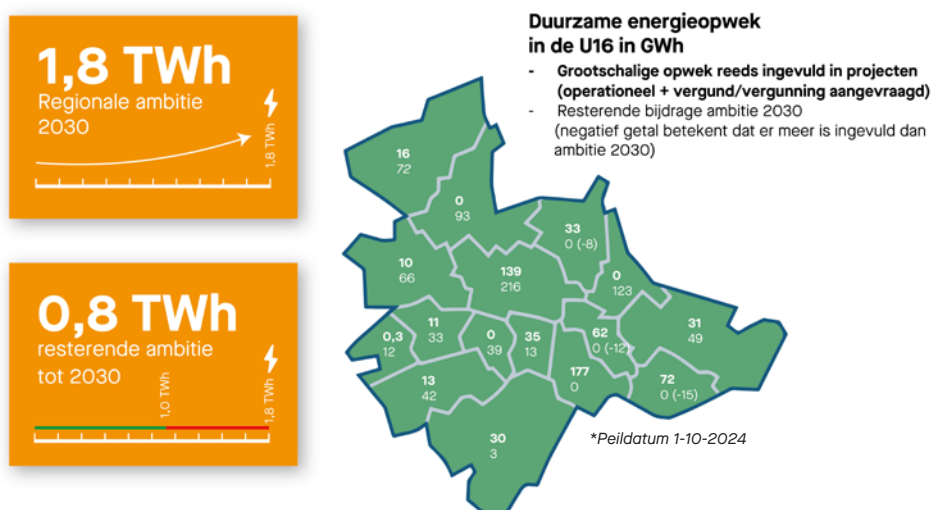
Energiesysteem van de toekomst

Het huidige systeem is niet ingericht voor de opgave waar we in de regio voor staan. De netcongestie beïnvloedt het tempo waarin regionale doelen, zoals de woningbouw of RES, gerealiseerd kunnen worden. **Daarom zijn robuuste keuzes nodig over het energiesysteem van de toekomst.** In de energievisie van de provincie Utrecht staat beschreven hoe de toekomst van het energiesysteem er grofweg uit komt te zien. De keuzes die worden gemaakt vanuit deze energievisie hebben mogelijk ook ruimtelijke consequenties. Hierbij kan worden gedacht aan het concentreren van bedrijven die een hoge energie- of warmtevraag hebben

of het zoveel mogelijk combineren van vraag en aanbod van energie. Tenslotte is versnelling van de warmtetransitie (o.a. realiseren van collectieve warmtevoorzieningen) noodzakelijk om aan de veranderende warmtevraag te kunnen voldoen.

Hoe staat het met netcongestie

Het huidige elektriciteitsnet zit vol. Hierdoor is er onvoldoende ruimte op het elektriciteitsnet beschikbaar voor (grootschalige) ontwikkelingen. Om hiervoor voldoende netcapaciteit beschikbaar te maken is er meer energie-infrastructuur nodig. Netbeheerders TenneT en Stedin werken daarom aan de **uitbreiding en verzwaring van het nationale, regionale en lokale elektriciteitsnet**. De kaart op de volgende pagina geeft een aantal belangrijke grootschalige projecten weer van TenneT en Stedin tot 2035. Door deze investeringen in de infrastructuur kunnen bijvoorbeeld bedrijven, zonneparken of gebiedsontwikkelingen in de toekomst weer een aansluiting met transportcapaciteit krijgen en ontstaat ruimte voor teruglevering van duurzame elektriciteit. Naast deze grootschalige projecten vragen de

netverzwaringen om **tientallen nieuwe onderstations, en twee tot drie keer zoveel transformatorhuisjes in de wijken en op bedrijventerreinen en vele kilometers ondergrondse kabelverbindingen**. Hoewel de totale omvang van de benodigde elektriciteitsinfrastructuur een enorme ruimtelijke opgave met zich meebrengt, speelt zich dit vooral op de specifieke locatie van de uitbreiding af en zijn deze minder sturend in de regionale ruimtelijke ordening. Wel spelen sommige factoren mee: zoals verbruik en opwek dichterbij elkaar brengen (op hetzelfde netvlak); voor zware industrie die hoge temperatuur warmte nodig heeft die moeilijk te elektrificeren is; en wordt energie-infrastructuur onderdeel van de Nota Ruimte. **De realisatie van de benodigde elektriciteitsinfrastructuur kan de vraag vanuit nieuwe ontwikkelingen echter niet volgen.**

Binnen een nieuwe ontwikkeling wordt energie deels ruimtelijk structurerend zowel boven- als ondergronds. Er moet rekening gehouden worden met een grote hoeveelheid trafohuisjes, midden- en hogespanningsstations en het dichtbij elkaar situeren van opwek en verbruik.

Tegelijkertijd groeit de vraag naar elektriciteit door de landelijke energietransitie, specifiek elektrificatie, economische groei en bevolkingsgroei door. Hierdoor is

het bijbouwen van nieuwe infrastructuur niet genoeg: ook in het gebruik van elektriciteit voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving, de mobiliteitstransitie en voor nieuwbouw zijn veranderingen nodig.

Hoe staat het met energieopwekking (wind en zon)

- In de regio hebben we afgesproken **in 2030 1,8 TWh duurzame elektriciteit op te wekken** met zonnevelden, windparken en zon op het dak. De regionale ambitie wordt ingevuld met de bijdragen van de gemeenten.
- Wij zijn sinds de **RES 1.0** voortvarend aan de slag gegaan en **de helft van de ambitie is inmiddels ingevuld** (vergunningaanvraag tot en met gerealiseerd).
- Voor het andere deel zijn **zoekgebieden in beeld** die nog verder worden uitgewerkt en waarover nog besluitvorming moet plaatsvinden. Een deel van deze zoekgebieden zal nog uitvallen om technische, ruimtelijke, juridische en politieke redenen. Netcongestie, een verslechterende business case voor zonprojecten en strijdigheid in beleid (energietransitie vs cultuurhistorie en natuur) speelt een aantal projecten parten.
- Als regio en als RES-partners vinden we het belangrijk dat we de regionale opwekambitie halen. De provincie

Circulair paviljoen The Green House in Utrecht. (Beeld: cepezed)

is voornemens enkele windlocaties aan te wijzen (projectbesluiten). En gemeenten zoeken naar aanvullende zoekgebieden voor wind en zon. Dit gebeurt als bijdrage aan de regionale ambitie en ook voor het realiseren van de eigen klimaatambities na 2030.

- Volgens de huidige inzichten (o.a. Nationaal programma Energie en Energievisie Utrecht) **gebruiken we rond 2050 tot drie keer zoveel stroom door de elektrificatie van onze energievoorziening**. Voor een (bijna) energieneutrale energievoorziening is dan ook tot drie keer zoveel duurzame opwek nodig in de regio Utrecht. Zonder goede beleidskeuzes en slimme oplossingen in ons energiesysteem nemen de pieken op het net meer dan drie keer toe.
- De bestaande **netcongestie** laat zien dat voor nieuwe zoekgebieden integratie met het energiesysteem essentieel is. Lukraak realiseren van zonnenvelden en windparken is naar de toekomst toe geen begaanbare weg. Het zorgt voor overbelasting van het net en de

economische haalbaarheid is in het geding. Dat tekent zich nu al af.

- Daarnaast speelt **synergie met ruimtelijke ontwikkelingen** een belangrijke rol. Steeds duidelijker wordt dat nabijheid van voldoende opwek en het benutten van beschikbare warmtebronnen randvoorwaarden zijn voor de ontwikkeling van nieuwe woon- en werkgebieden en de verduurzaming van bestaande gebieden en transport.
- Tot slot moet de **energie ook beschikbaar zijn op het moment dat deze wordt gebruikt**. Dat vraagt om een goede afstemming tussen opwek en verbruik en slimme oplossingen rond uitwisseling, opslag en omzetting van energie op het niveau van wijken en bedrijventerreinen. Hierbij bestaat er een belangrijke samenhang met de aardgasvrije warmteoplossing.

4. Gebiedspakketten en gebiedsallianties

4. Gebiedspakketten en gebiedsallianties

Om het IRP uit te voeren zijn er vele projecten en opgaven die verder gebracht moeten worden. Om samenhang te bewaken, te prioriteren en te structureren wordt voorgesteld om dit (naast de sectorale uitwerkingen) via gebiedspakketten te doen in gebiedsallianties.

Doordat de uitvoering van verschillende onderdelen van het IRP vaak los van elkaar gebeurt (op verschillende tafels en uitvoeringsniveaus) verdwijnt de ruimtelijke samenhang, het overzicht en de integraliteit. Er is daarom behoefte om rond ruimtelijk en inhoudelijk samenhangende gebieden de samenwerking neer te zetten. Gebiedspakketten zijn hiervoor een belangrijk hulpmiddel, gebiedsallianties de samenwerkingsvorm.

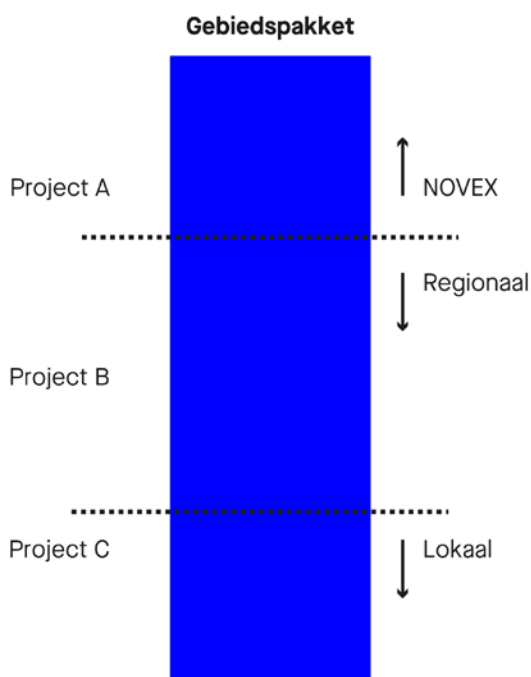
- **Gebiedspakket** = wat er in ruimtelijke samenhang, integraal gezamenlijk opgepakt moet worden
- **Gebiedsalliantie** = samenwerking die nodig is voor de uitvoering

In dit hoofdstuk zetten we neer wat de gebiedspakketten zijn, hoe ze georganiseerd worden en hoe dit leidt tot uitvoering.

Gebiedspakketten en programmalijnen

Gebiedspakketten zijn ruimtelijk samenhangende opgaven in deelgebieden gestuurd door allianties. Programmalijnen zijn enerzijds thematisch samenhangende opgaven in de gehele regio, aangestuurd door bestuurstafels, zoals de **uitvoering van de woondeal** (GWL), **Groen Groeit Mee** (G&L) en **programmalijn werklocaties** (EP) of de **RES** (KNR). De gebiedspakketten en programmalijnen informeren elkaar: zo landen bepaalde thema's uit programmalijnen in de gebiedspakketten en kunnen bevindingen uit de gebiedspakketten ook weer agenderend werken voor de programmalijnen.

Anderzijds zijn er de integrale regiobrede programmalijnen zoals **regiopoorten**, **vitale kernen**, **metropoolpoorten** die via het BO IRP worden opgepakt. Voor zover relevant en nodig worden deze in de gebiedspakketten ruimtelijk in samenhang gebracht. Dit geldt voor de onderdelen waarvoor samenwerking nodig is binnen de gebiedspakketten.

Gebiedspakketten omvat wat er in de regionale samenwerking integraal opgepakt moet worden.

Indeling gebiedspakketten

NOVEX en IRP

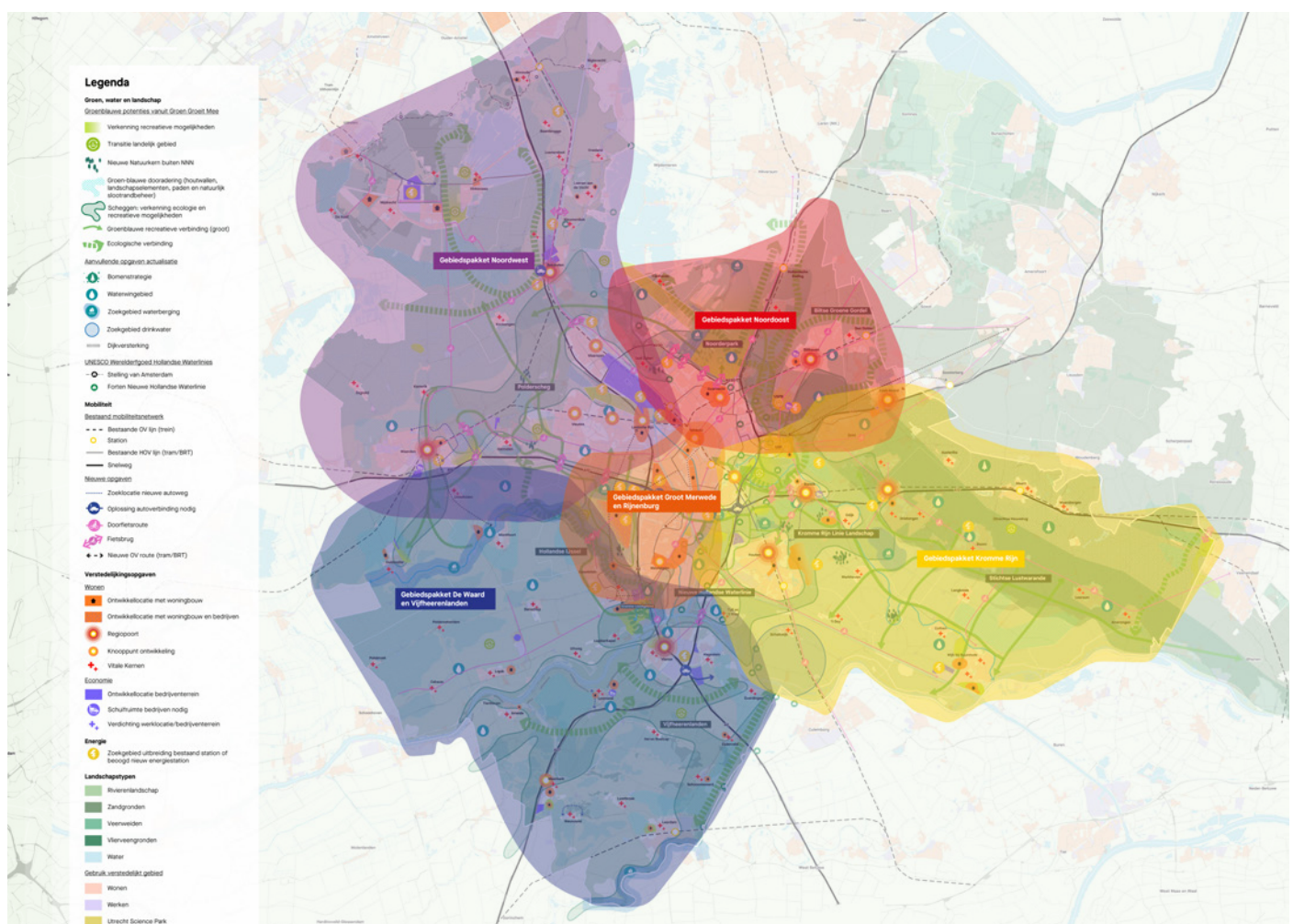
Gebiedspakketten zijn ook het instrument dat wordt gebruikt in de uitvoering van de NOVEX. Gebiedspakketten brengen projecten en maatregelen in samenhangende gebieden bij elkaar en leggen de link met uitvoeringsaspecten: tijd, geld en verantwoordelijkheid. De gebiedspakketten zijn daarmee ook een vehikel om de samenwerking met andere bestuurlijke niveaus te structureren. In de gebiedspakketten maken we afspraken over wie waarvoor verantwoordelijk is.

Voor de uitvoering van de NOVEX Utrecht-Amersfoort is de U10 ingedeeld in vijf deelgebieden waarvoor gebiedspakketten worden opgesteld.

De grenzen van de gebieden zijn niet hard, omdat opgaven overlappen en in elkaar overlopen. De flexibiliteit van gebiedsallianties geven hier ook ruimte voor. In het NOVEX-traject en in de IRP-actualisatie is per gebiedspakket geïnventariseerd welke projecten allemaal spelen in de deze gebieden. In het NOVEX-traject worden deze uitgewerkt in een factsheet per project, en dat levert per gebiedspakket dus een flinke stapel factsheets op. Deze gebiedspakketten en factsheets zijn op dit moment nog in opbouw.

De gebiedspakketten sluiten grotendeels aan bij de deelgebieden van het IRP, met als uitzondering dat de IRP deelgebieden *Noordoost* en *Kromme Rijn* in de NOVEX-uitwerking samen één gebiedspakket Oost vormen. De gebiedspakketten voor de uitvoering van het IRP zijn:

- **Kromme Rijn:** Utrecht-Oost (Lunetten-Koningsweg), Zeist, Bunnik, Houten, Utrechtse Heuvelrug, Wijk bij Duurstede
- **Noordoost:** Utrecht Noordoost (USP, Overvecht), De Bilt, Zeist en een deel van Stichtse Vecht (In het NOVEX traject zijn Kromme Rijn en Noordoost samen gebiedspakket Utrecht-Oost).
- **Noordwest:** Utrecht Noordwest (Lage Weide, Leidsche Rijn), Stichtse Vecht, De Ronde Venen, Woerden
- **De Waard en Vijfheerenlanden:** Nieuwegein, Montfoort, IJsselstein, Oudewater, Lopik, Vijfheerenlanden
- **Groot Merwede en Rijnenburg:** Utrecht Zuid-West (Groot Merwede en Rijnenburg), Nieuwegein

Guiding van de 5 verschillende gebiedspakketten in de U10

Doelen en uitgangspunten voor de uitvoering van gebiedspakketten

Iedere gebiedsalliantie moet met heldere doelen en uitgangspunten, het juiste mandaat en een passende organisatie op pad gaan. Omdat de opgave per gebiedspakket anders is, kan ook de wijze van samenwerking per gebiedspakket verschillen. In het ene pakket is meer intensieve samenwerking en integratie nodig, terwijl een ander gebiedspakket af kan met een goede afstemming. Wat we samen organiseren kan dus per pakket verschillen.

Wat wel voor ieder gebiedspakket en voor iedere alliantie hetzelfde is, is het doel waaraan gewerkt wordt en een aantal uitgangspunten voor de samenwerking.

Doelen gebiedsallianties:

1. Ontwikkelingen in het gebied, omgeving en regionaal op elkaar afstemmen, zodat ze elkaar versterken;
2. De gezamenlijke opgave verder concretiseren en commitment organiseren;
3. De ontwikkel- en uitvoeringstrategie opstellen, organiseren en tot uitvoering brengen;
4. Gezamenlijke lobby en prioritering organiseren, met coördinatie door de U10 en al dan niet met gebruik van het MRU label;
5. Borgen van regionaal draagvlak.

Per gebiedspakket moeten deze doelen uitgewerkt worden in concrete (korte termijn) acties die de gebiedsalliantie op moet pakken. Welke acties dit zijn volgt uit de inhoudelijke opgave van de gebiedspakketten.

Uitgangspunten gebiedsallianties:

Binnen de verschillende gebiedsallianties wordt samengewerkt vanuit een aantal uitgangspunten waar de alliantie zich bewust van is en zich aan committeert. Ook dit geeft richting aan de manier waarop samen wordt gewerkt aan de opgave. Deze uitgangspunten zijn:

- Gebiedsontwikkeling vergt gezamenlijk commitment en regie, waarmee we:
 - Zorgen voor een gezamenlijk verhaal, met een gezamenlijke boodschap/lobby richting het Rijk;
 - Een gedeeld beeld vormen over de totale ontwikkelopgave de verschillende deelontwikkelingen in het gebied en de context samenkomen;

- Regionaal en vanuit de gezamenlijke visie sturen op resultaat en samenhang bewaken;
- Voorkomen van ontwikkelingen die het realiseren van het toekomstperspectief in de weg staan;
- Elkaar regelmatig informeren en relevante zaken tijdig signaleren;
- Aansturen, aanjagen en voortgang bewaken op regionaal op te leveren beslisinformatie;
- Zorgen dat de juiste discussie aan de juiste tafel gevoerd wordt;
- De regio(nale ontwikkelingen) goed betrekken bij afwegingen over de ontwikkeling van het gebied;
- Draagvlak creëren en input voor de gezamenlijke lobby formuleren.
- Voorzien in een eenduidige regionale inzet richting het Rijk, richting U Ned, BOL en BO MIRT.
- Om regie te kunnen voeren is een duidelijke overlegstructuur nodig.
- Om het juiste gesprek tussen de bestuurlijke tafel en de ambtelijke organisaties te organiseren en om commitment en doorwerking naar de individuele organisaties te borgen is het noodzakelijk dat de juiste verantwoordelijk bestuurders, directieleden en medewerkers in positie komen om vorm te kunnen geven aan de gewenste gezamenlijke regie.
- Een effectieve gesprekstafel vraagt om een beperkt aantal partijen aan tafel per gesprek en moet een toegevoegde waarde hebben ten opzichte van bestaande gremia.
- Op een later moment kan de governance worden aangepast, afhankelijk van wat dan nodig of wenselijk is. Indien nodig kunnen er gezamenlijk beslissingen worden genomen over regionale inzet, ontwikkelingen of handelsafspraken.
- Om de gezamenlijke regie en bijbehorende governance goed in te richten en te laten werken zijn voldoende middelen van de betrokken partijen nodig in tijd, capaciteit en geld. Dit moet nog nader worden ingevuld.

De bovenstaande doelen en uitgangspunten geven samen met de inhoud van de gebiedspakketten richting aan de manier waarop de gebiedsallianties georganiseerd worden. Op de volgende pagina's worden de gebiedspakketten verder toegelicht. Hier liggen nog een aantal dingen open. De komende periode is het aan de allianties om per alliantie te gaan werken aan een startnotitie waar deze elementen in uitgewerkt worden.

Inhoud gebiedspakketten

A) Gebiedspakket Noordoost

Het Noordoosten van de regio staat voor de opgave om landschap, cultuurhistorie, stedelijke ontwikkeling en het brandpunt van de kenniseconomie in samenhang met elkaar door te ontwikkelen. De stad Utrecht groeit door binnen de stadsgrenzen, maar brengt daarmee ook opgaven met zich mee naar het landelijk gebied en naar de omliggende kernen. Ook De Bilt en Zeist groeien binnenstedelijk door (samen zo'n 3.000 woningen tot 2030) en bouwen daarmee verder aan het ontspannen en groene woon-werkmilieu dat deze deelregio kenmerkt. Bilthoven kan zich als regiopoort doorontwikkelen, maar heeft daarvoor wel schuifruimte voor bedrijven nodig waarvoor de gemeente zelf geen plek heeft.

Het USP is het hart van de regionale kenniseconomie en moet beter verbonden worden met de omgeving, waarvoor een BRT-lijn USP-Amersfoort in onderzoek is. Afhankelijk van deze BRT-verbinding ontstaan er ook andere ruimtelijke kansen, zoals een regiopoort in Zeist-Noord. Binnen het gebiedsonderzoek Spoorzone Amersfoort en Heuvelrugzone wordt dit nader onderzocht. Langs deze lijn dient zich tevens de forse opgave van het ministerie van defensie aan die via de samenwerking A-Z (Amersfoort-Zeist) integraal met andere ontwikkelingen op de Heuvelrug wordt opgepakt. De

samenwerking met de Regio Amersfoort hierin is een belangrijke opgave voor dit gebiedspakket.

De volgende ontwikkelingen vragen erom in samenhang te worden opgepakt:

- Het **Noorderpark** is het groen-blauwe overwegend landelijke gebied grenzend aan het groeiende Utrecht-Noord (waaronder Overvecht) en tegelijkertijd een natuur- en recreatiegebied voor de gehele regio. Het Noorderpark is tot nu toe vooral als een opgave vanuit de Utrechtse Barcode gezien, terwijl de agenda voor het gebied breder is. Gemeenten Utrecht, De Bilt en Stichtse Vecht, Provincie Utrecht en Waterschap verkennen een samenwerking als gebiedsalliantie om tot een integraal uitvoeringsprogramma te komen waarin alle ruimtelijke opgaven in samenhang worden meegenomen. Zo zal onder andere onderzocht worden waar en hoe ruimtelijke opgaven uit de U10 Agenda Groen & Landschap 2030 gerealiseerd kunnen worden. Denk hierbij aan wateropgaves, recreatie, cultuurhistorie en ecologie. De verkenning van de drie gemeenten wordt ondersteund door de U10 adviseurs Groen & Landschap met het organiseren van inventariserende ateliers.

Opgaves in gebiedspakket Noordoost

Samenwerking in gebiedspakket Noordoost:

NAAM	WAT	WIE	PLANNING	PRIO	€€€
Noorderpark	Verkenning	Alliantie: gemeente Utrecht (GU), gemeente De Bilt (GDB), gemeente Stichtse Vecht (GSV)	2024: verkenning	+	
Regiopoort Bilthoven + plan van aanpak mobiliteitsopgave	Realisatie	GDB, Provincie Utrecht (PU)	Voor 2030 plannen uitvoeren	+	
USP en regio	Afstemming, beleid	GU, GDB, Gemeente Bilthoven (GB), Gemeente Zeist (GZ), PU			
HOV USP – Amersfoort	MIRT Onderzoek	UNED: I&W, BZK, PU, GU, GZ, gem.Amersfoort (GA)	Middellange termijn	+	Niet in beeld, geen middelen beschikbaar
Regiopoort Zeist-N	Onderzoek	GZ	Middellange termijn		
Nieuwe Hollandse Waterlinie + Stichtse Lustwarande + Utrechtse Heuvelrug	Afstemming, beleid	Alliantie: GU, GSV, GDB, Waterschap, PU			
Ontwikkeling binnen stedelijke contouren	Afstemming	GU, GDB, GB, GZ, PU			

- Waar relevant leggen we een link met **UPLG-deelgebied Oostelijke Vechtplassen**, waar met gebiedspartijen wordt gewerkt aan de opgaven voor natuur, water, klimaat en landbouw uit het (concept) Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG).
- **Regiopoort Bilthoven** kan zich op korte termijn ontwikkelen met 700 -850 woningen. Hiervoor is nog een aantal randvoorwaarden nodig, met name het vinden van schuifruimte voor de bedrijvigheid. De ontwikkeling van Regiopoort Bilthoven moet ook een impuls vormen voor het USP en het USP-B en de groenopgave in de Biltse Groene Gordel. Regiopoort Bilthoven is ook onderdeel van de programmalijn Regiopoorten. Gedeeltelijk ter ondersteuning hiervan is het ook noodzakelijk een plan van aanpak voor de mobiliteitsopgave op te stellen.
- **Ontwikkeling USP, verbinding aan regio:** het Utrecht Science Park ontwikkelt zich razendsnel en is het brandpunt voor de regionale kenniseconomie en daarmee één van de motoren van de Nederlandse economie. De groei van het USP op zich is verantwoordelijkheid van de Gemeente Utrecht, maar de verbinding met de omgeving is een regionaal vraagstuk. Daarbij gaat het om programmatische verbinding: de spinoff van het USP in de regio, bijvoorbeeld de verbinding met het USP-B en USP-Z. Welke kansen liggen daar in samenwerking? Daarnaast gaat het

om verbindingen op het gebied van mobiliteit, zoals de fietsverbinding naar Zeist en de HOV-verbindingen met de omgeving, o.a. naar station Bilthoven en Amersfoort.

- **BRT USP-Amersfoort:** Onderdeel van deze verbinding is de BRT Utrecht – USP – Amersfoort, al dan niet verbonden aan de Waterlinielijn (verbinding USP – Westraven). Deze HOV lijn wordt onderzocht (gebiedsonderzoek Spoorzone Amersfoort en Heuvelrugzone) en biedt bij aanleg ook ruimtelijke kansen, zoals in Zeist-Noord, maar ook verderop in het gebied tussen Amersfoort en Zeist (deels buiten de U10). De BRT lijn versterkt de regionale as tussen Amersfoort en Utrecht, samen met de treinverbindingen en doorfietsroutes. De BRT lijn vult een deel van het wiel met spaken in.
- **Regiopoort Zeist-Noord:** In het IRP staat gekoppeld aan de BRT-lijn USP-Amersfoort een regiopoort Zeist-Noord ingetekend. Deze regiopoort wordt nader uitgewerkt op basis van de uitkomsten uit het gebiedsonderzoek. Afstemming tussen OV en ruimtelijke kansen voor wonen en werken moeten hierin bewaakt worden.
- Bewaken, versterken en integreren **Nieuwe Hollandse Waterlinie, Stichtse Lustwarande, Utrechtse Heuvelrug:** Het deelgebied Noordoost bevat het Noordelijke deel van drie grote sturende cultuurhistorische en natuurlijke

structuren in de regio. De integraliteit en samenhang van deze structuren moet bewaakt worden. De Heuvelrug heeft haar eigen opgaven waaraan gewerkt wordt (natuur, wateropgave, recreatie). De Stichtse Lustwarande als ketting van landgoederen is belangrijk in het karakter van het gebied, maar wordt nog niet in samenhang onderzocht of ontwikkeld.

- Bewaken in gebiedspakket en alliantie en verkennen wat de Stichtse Lustwarande aanvullend kan betekenen in het gebied
- Deze grote landschappelijke structuren worden gedeeld met gebiedspakket Kromme Rijn.
- Afstemming met een aantal **ontwikkelingen binnen de contour stedelijke ontwikkeling** (die niet onder de regiopoorten vallen). Denk hierbij aan Schapenweide, PGGM en het Hessing-terrein. Bij elkaar tellen deze ontwikkelingen op tot 2.000 woningen.

Deelnemers en rollen gebiedsalliantie Noordoost:

Gemeenten De Bilt en Zeist verkennen ambtelijk welke samenwerking er nodig is om de opgaven in het gebiedspakket verder te brengen. Ook is er separaat een verkenning voor samenwerking opgestart rond het Noorderpark tussen Utrecht, Stichtse Vecht en De Bilt. De ontwikkelingen in het gebied vragen afstemming met de samenwerking A-Z en de regio Amersfoort.

De organisatie van veel van de projecten is goed op orde, met uitzondering van de Stichtse Lustwarande. De verwachting (ambtelijk) is dat deze gebiedsalliantie genoeg heeft aan een lichte vorm van samenwerking waarin met name de samenhang en voortgang van Noorderpark, de regiopoorten, HOV Utrecht-Amersfoort en ontwikkeling van het USP afgestemd wordt.

Deelnemers:

• Gemeente De Bilt	(trekkende gemeente)
• Gemeente Zeist	(trekkende gemeente)
• Gemeente Utrecht	(afstemming belangen en verbinden koppelkansen)
• Gemeente Stichtse Vecht	(afstemming belangen en verbinden koppelkansen)
• U10 organisatie	(hoeder IRP, verbinder, aanjager en ondersteuner uitvoering, procesbegeleiding)
• Provincie Utrecht	(hoeder POVI, ondersteuning uitvoering)
• HDSR	(trekker wateropgave)

Acties korte termijn:

Opstellen startnotitie met daarin verkenning en duiding samenwerkingsbehoefte en gezamenlijke opgave.

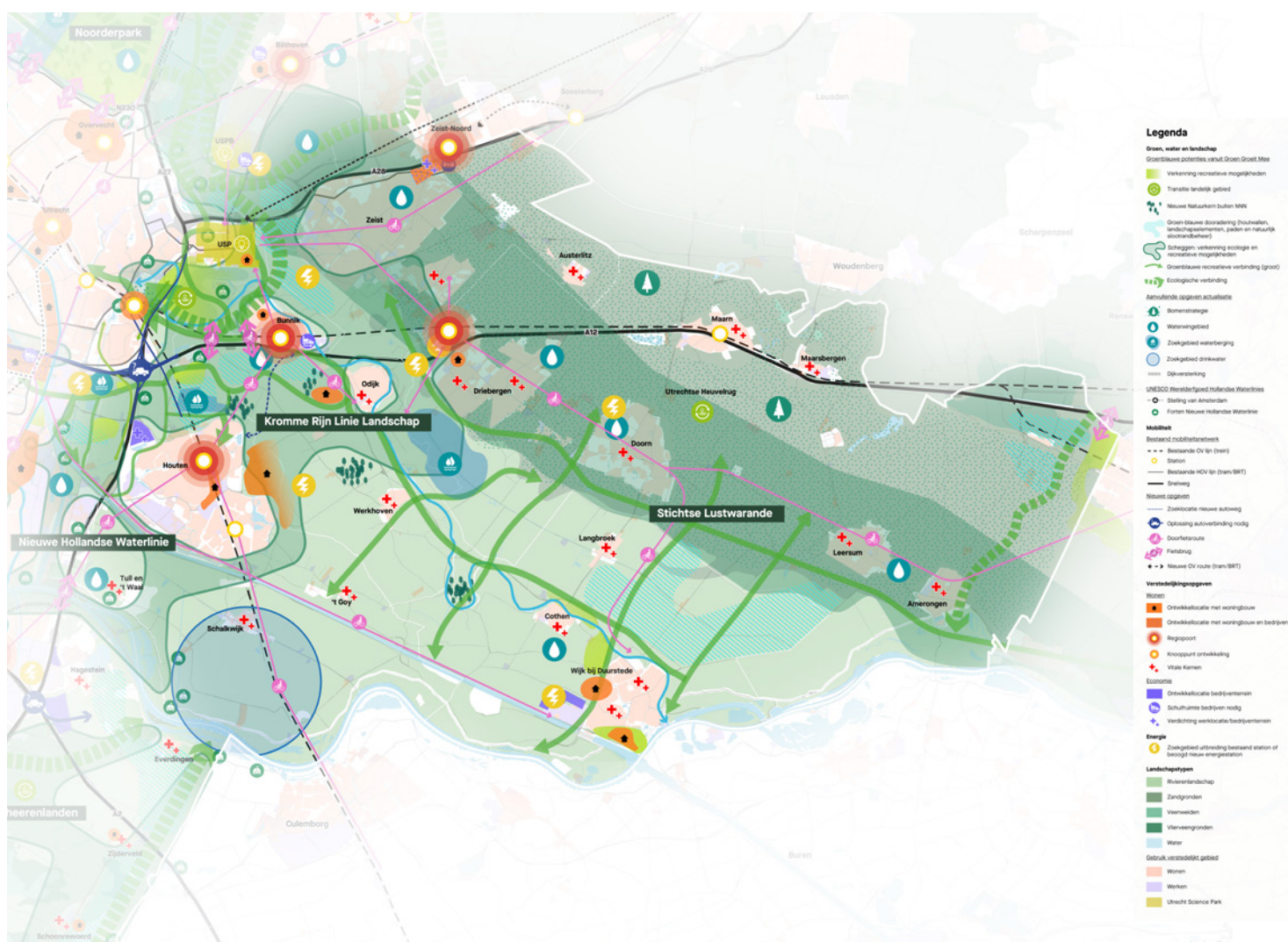
B) Gebiedspakket Kromme Rijn

De Kromme Rijnstreek staat in 2024 voor een aantal integrale ruimtelijke opgaven. Het robuuster maken van het landschap, dat overloopt in de scheg van de Kromme Rijn, raakt op een aantal plekken verstedelijkingslocaties. Zo kan de stadsrand van Utrecht kwalitatief worden verbeterd (Lunetten/Koningsweg). De ontwikkelingen rond de knooppunten en aan de randen van Bunnik en Houten geven extra aanleiding om in de landschapsopgave te investeren.

De landschapsopgave is opgepakt binnen Kromme Rijn Linielandschap (KRLL). Hier is een gebiedsperspectief opgesteld met de ontwikkelrichting van het landschap. Zo wordt gezorgd voor de benodigde robuuste structuur die een contramal vormt binnen de dynamiek van stedelijke ontwikkelingen. De groenalliantie KRLL is hiermee een voorbeeld

van hoe de groenopgave met regionale partners kan worden opgepakt. Dit leidt ook al tot resultaat, zoals het opnemen van het landschap in verstedelijkingsafspraken en het maken van afspraken met het Rijk.

De scope van KRLL is een perspectief op landschap en de functies die daarbinnen passen. De verstedelijkingsvraagstukken zijn door de gemeenten zelf opgepakt. Om de verstedelijkingsopgave in samenhang en met de gewenste kwaliteit in te vullen is een betere afstemming nodig binnen het gebied. De opgaven voor het gebied zijn complex en vragen om een gezamenlijk onderzoek naar de mogelijkheden in relatie tot de ambities die de verschillende gemeenten hebben.

Samenwerking in gebiedspakket Kromme Rijn:

NAAM	FASE	WIE	PLANNING	PRIO	€€€
Doorontwikkelen Kromme Rijn Linielandschap (KRLL)	Uitvoering	Alliantie: GU, GB, GZ, gemeente Houten (GH), gemeente Utrechtse Heuvelrug (GUH), gemeente Wijk bij Duurstede (GWbD), PU, waterschap	Loopt	+	
Integraal toekomstbeeld Kromme Rijngebied: koppeling landschap en stedelijke ontwikkeling en mobiliteit	Onderzoek	Alliantie: GU, GB, GZ, GH, GUH, GWbD, PU, waterschap	Voor 2030	+	
Perspectief Lunetten Koningsweg	Onderzoek	GU, Rijk (I&W), PU	Na 2035	-	
Regiopoort Bunnik	Uitvoering	GB	Voor 2030	+	
Visie Kersenweide in relatie tot landschap	Onderzoek	GB, Alliantie			
Regiopoort Houten	Uitvoering	GH	Voor 2030	+	
Visie Houten-Oost in relatie tot landschap	Onderzoek	GH, Alliantie	Loopt	+	
Regiopoort Driebergen-Zeist	Onderzoek, planvorming	GZ, GUH	Loopt, voor 2030	+	
Wijk bij Duurstede De Geer III (fase 2)	Onderzoek	gemeente Wijk bij Duurstede	na 2030		
Mobiliteit KRLL: verkeersstructuur KRLL, N229/A12/Limesbaan	Onderzoek	Alliantie			
Vitaliteit kernen Wijk bij Duurstede en kleinere kernen: afstemming tussen kernen en KRLL	Afstemming, beleid	Alliantie, U10, PU	Voor 2030		
Bewaken en integreren Nieuwe Hollandse Waterlinie, Stichtse Lustwarande, Utrechtse Heuvelrug	Afstemming, beleid	Alliantie			

De volgende ontwikkelingen vragen erom in samenhang te worden opgepakt:

- **Kromme Rijn Linielandschap** verder doorontwikkelen. Vanuit de samenwerking tussen gemeenten wordt een toekomstperspectief gemaakt, inclusief aandacht voor recreatie, natuur, cultuurhistorie, landbouw en de wateropgave (o.a. waterberging Laaggravenseplas Noord en Nieuw Wulven). Waar relevant leggen we een link met de **UPLG-deelgebieden Kromme Rijnstreek, Utrechtse Heuvelrug en Vallei Utrecht**, waar met gebiedspartijen wordt gewerkt aan de opgaven voor natuur, water, klimaat en

landbouw uit het (concept) Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG).

- **Kromme Rijn Linielandschap** koppelen aan **stedelijke ontwikkeling en mobiliteit**:

Als je de verschillende woningbouwlocaties in het Kromme Rijngebied bij elkaar optelt heeft het gebied de potentie om een grote bijdrage te leveren aan de woningbouwopgave voor de regio en het gebied zelf, op korte en langere termijn. De samenhang en de wenselijkheid van de verschillende locaties vraagt om afstemming.

Het gebied wordt omringd door 5 treinstations en heeft daarmee de potentie om ontwikkeld te worden vanuit de uitgangspunten van de mobiliteitstransitie. Hiervoor zijn nieuwe (fiets-) verbindingen nodig tussen stations en de verschillende locaties. Waar locaties meer afhankelijk zijn van automobilititeit vraagt dit om een gezamenlijk verhaal voor provinciale wegen (N229, N227 Doorn, N421 Limesbaan)

In dit gebied ontstaat ook het gesprek over schuifruimte. De regiopoort Bunnik vraagt om de verplaatsing van bedrijven en er is de wens om een aantal bedrijven uit de kernen te verplaatsen om zo ruimte te creëren voor woningbouw ihkv vitaliteit. In welke omvang en op welke plaats dit gefaciliteerd wordt is onderdeel van afstemmingsbehoefte.

De mate waarin en de timing van de ontwikkeling van Lunetten-Koningsweg is nog onduidelijk. Forse verstedelijking op deze metropoolpoort heeft zijn effecten op het Kromme Rijngebied. Zo kan het leiden tot investeringen in, en het verbeteren van de treinverbinding Utrecht-Arnhem. Vanuit KRLL is het gewenst om de stad-land-relatie te versterken en het groene uitloopgebied te creëren voor de stad. De ontwikkelingen bij elkaar kunnen zo een stevige basis vormen voor de realisatie van het groenprogramma.

- *Onderdeel integraal beeld Kromme Rijn Linielandschap: **Toekomstperspectief Lunetten-Koningsweg*** in relatie tot spoorcorridor Utrecht-Arnhem en Waterlinieweg. In de toekomst kan het station en knooppunt Lunetten-Koningsweg een belangrijke rol spelen in het OV- en stedelijke systeem en daarmee ook de aanhaking met het KRLL sterk veranderen. Dit is echter afhankelijk van keuzes die over de spoorcorridor naar Arnhem gemaakt moeten worden en op dit moment geen prioriteit. Er wordt op korte termijn tijdelijke woningbouw gerealiseerd.
- *Onderdeel integraal beeld Kromme Rijn Linielandschap: **Regiopoort Bunnik***. De ontwikkeling van het stationsgebied van Bunnik speelt op korte termijn. Hiervoor zijn visies ontwikkeld en wordt gewerkt aan de benodigde randvoorwaarden, waaronder fietsinfrastructuur en uitplaatsen van bedrijvigheid.
- *Onderdeel integraal beeld Kromme Rijn Linielandschap: **Visie doorontwikkeling Kersenweide***. Op langere termijn kan Odijk-Kersenweide verder worden uitgebreid en kan het gebied ten zuiden van de A12 in beeld komen voor ontwikkeling voor werken of wonen. Door dit te onderzoeken vanuit het Kromme Rijn Linielandschap en de samenhang in het gebied kan een wenselijk perspectief ontstaan.
- *Onderdeel integraal beeld Kromme Rijn Linielandschap: **Regiopoort Houten***. De ontwikkeling van het stationsgebied van Houten speelt op korte termijn. Hiervoor zijn visies ontwikkeld en wordt gewerkt aan de benodigde randvoorwaarden.
- *Onderdeel integraal beeld Kromme Rijn Linielandschap: **Houten-Oost***. De ontwikkeling van Houten-Oost als woningbouwlocatie is een uitgesproken wens van de Gemeente Houten die is vertaald in vier mogelijke ontwikkelmodellen. Deze ontwikkeling past nu niet in provinciaal beleid. Door Houten-Oost te onderzoeken vanuit het Kromme Rijn Linielandschap en de samenhang in het gebied kan een wenselijk perspectief ontstaan.
- *Onderdeel integraal beeld Kromme Rijn Linielandschap: **Regiopoort Driebergen-Zeist***. De gemeenten Zeist en Utrechtse Heuvelrug moeten onderzoeken hoe de ontwikkeling van de regiopoort, met wonen en werken, samen kan komen met andere functies zoals landschappelijke ontwikkeling.
- *Onderdeel integraal beeld Kromme Rijn Linielandschap: onderzoek naar de **mobilititeit, N229/A12/Limesbaan*** is verstandig als alle ontwikkelingen in dit gebiedspakket in samenhang worden bekeken. Onderzoeken richten zich tot nu toe op gemeenten of individuele ingrepen. Onderzocht moet worden of en hoe de huidige infrastructuur in samenhang moet worden ontwikkeld met het gebied. Hierbij speelt ook de toegang tot OV en de fietsinfrastructuur een belangrijke rol.
- Vitale kern **Wijk bij Duurstede** en **kleinere kernen**: De ontwikkeling van het Kromme Rijn Linielandschap heeft invloed op Wijk bij Duurstede en andere kernen in het gebied. Daarom is afstemming belangrijk. De ontwikkeling van woningen en werkprogramma in Wijk bij Duurstede is een zelfstandige opgave die past in de programmaliijn Vitale Kernen.
- Bewaken en integreren **Nieuwe Hollandse Waterlinie, Stichtse Lustwarande, Utrechtse Heuvelrug**: Het deelgebied Kromme Rijn bevat een groot deel van drie grote sturende cultuurhistorische en natuurlijke structuren in de regio. De integraliteit en samenhang van deze structuren moet bewaakt worden. De Heuvelrug heeft haar eigen opgaven waaraan gewerkt wordt (natuur, wateropgave, recreatie).
 - Bewaken in gebiedspakket en alliantie
 - Deze grote landschappelijke structuren worden gedeeld met gebiedspakket Noordoost

Deelnemers en rollen binnen alliantie Kromme Rijn:

De gemeenten Houten en Bunnik nemen het initiatief om de samenwerking binnen de alliantie te verkennen en haken hierbij ook andere gemeenten aan.

- Gemeente Bunnik (trekkende gemeente)
- Gemeente Houten (trekkende gemeente)
- Gemeente Wijk bij Duurstede (afstemming belangen en verbinden koppelkansen)
- Gemeente Utrechtse Heuvelrug (afstemming belangen en verbinden koppelkansen)
- Gemeente Utrecht (afstemming belangen en verbinden koppelkansen)
- Gemeente Zeist (afstemming belangen en verbinden koppelkansen)
- U10 organisatie (hoeder IRP, verbinder, aanjager en ondersteuner uitvoering, procesbegeleiding)
- Provincie Utrecht (hoeder POVI, ondersteuning uitvoering)
- HDSR (trekker wateropgave)

Acties korte termijn:

Opstellen startnotitie met daarin uitgewerkt:

- Een gedeeld beeld over de ontwikkelopgave
- Prioritering van gebiedsopgave
- Governance en overlegstructuur (inclusief relevante stakeholders)
- Benodigde organisatie en middelen
- Nadere roldefiniëring en eigenaarschap

Aanhaking bij het regionale programmeren, adaptief programmeren (financiering, prioritering)

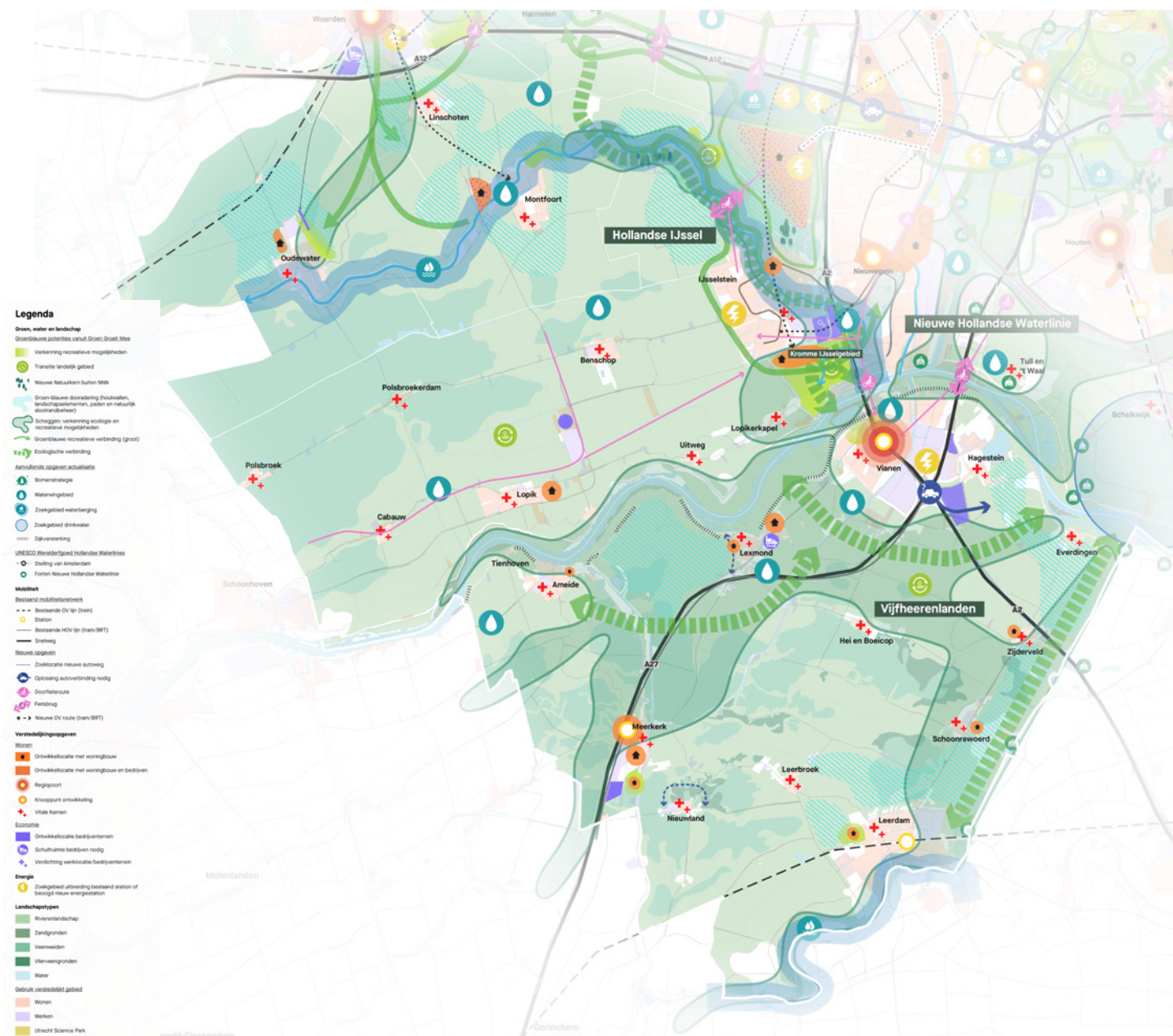
C) Gebiedspakket De Waard en Vijfheerenlanden

Het zuidwesten van de regio staat voor een opgave die voor een belangrijk deel gaat over het toekomstbestendig maken van het landelijk gebied en de kernen in de Lopikerwaard en Vijfheerenlanden. Veel aandacht gaat naar transitievraagstukken, de toekomst van de landbouw, watersysteem, natuur en recreatie, maar ook naar perspectief voor vitale kernen, haar bewoners en bedrijven.

In Vijfheerenlanden spelen naast deze opgaven de regio-poort Vianen, het regionale bedrijventerrein Gaasperwaard,

woningbouw in Leerdam en de aanpak van de A27 een grote rol.

Aan de rand van het gebied zuidwest, wordt binnen het gebiedspakket Groot Merwede en Rijnenburg gewerkt aan de grootste woningbouwlocatie van Nederland. Effecten daarvan landen in het buitengebied van zuidwest. De wederkerigheid die nodig is om deze effecten te laten landen moet worden georganiseerd.

Uitsnede werkkaart actualisatie IRP (in ontwikkeling): de opgaves in Gebiedspakket De Waard en Vijfheerenlanden.

Samenwerking in gebiedspakket De Waard en Vijfheerenlanden:

NAAM	FASE	WIE	PLANNING	PRIO	€€€
Uitvoeringsprogramma NOVEX Groene Hart	Uitvoering	Alliantie NOVEX Groene Hart: gemeente Vijfheerenlanden (GVHL), gemeente IJsselstein (GIJ), gemeente Montfoort (GM), gemeente Lopik (GL), gemeente Oudewater (GO), gemeente Woerden (GW)	Loopt, projecten naar uitvoering	+	
Aanpak Vitale Kernen	Afstemming, beleid, onderzoek	Alliantie, U10, PU	Opstart onderzoek 2024	+	
Regiopoort Vianen	Onderzoek	GV, U10 PU	Opstart onderzoek 2024	+	
Uitvoering Regionaal bedrijventerrein Gaasperwaard III	Uitvoering	GV, U10, PU	Voor 2027	+	
Afstemming voor wederkerigheid met Gebiedspakket Groot Merwede en Rijnenburg	Afstemming	Alliantie De Waard en Vijfheerenlanden en Alliantie Groot Merwede en Rijnenburg			

De volgende ontwikkelingen vragen erom in samenhang te worden opgepakt:

- Uitvoering **NOVEX Groene Hart**: de opgaven voor landschap, landbouw, bodemdaling en de transities die hierbij horen, worden opgepakt in de NOVEX Groene Hart, samen met gebieden in Zuid-Holland die met vergelijkbare opgaven te maken hebben. Hierin is een tabel met projecten gemaakt die de basis vormt voor de uitvoering van het onderdeel groen, water landschap en vitaliteit in dit deel van de regio. Deze samenwerking verloopt goed en is actiegericht.
- **Aanpak vitale kernen**: In dit deelgebied is de aanpak van vitale kernen van bijzonder groot belang. In U10-verband wordt met de Provincie een onderzoek gestart naar de toekomst van vitale kernen. Het gaat om lokaal specifieke opgaven, die vaak over woningbouw in relatie tot landschap gaan, maar soms ook over het verplaatsen van bedrijvigheid naar een betere plek.
- Uitvoering **Regiopoort Vianen**: Regiopoort Vianen is een belangrijke mobiliteitshub voor verkeer van en naar het Zuiden van de regio. Rond deze regiopoort is beperkt stedelijke ontwikkeling mogelijk, het accent van de poort ligt op de mobiliteitsfunctie, maar deze heeft een rol voor de wijde omgeving van het gebied, ook als overstapplaats (P+R).
- Regionaal **bedrijventerrein Gaasperwaard-III**: In Vianen komt een nieuw regionaal bedrijventerrein van ca.

30 ha (netto). Dit is tot heden het enige regionale bedrijventerrein dat door de Provincie in de U10 is voorzien. Het terrein vormt daarmee in de regio een belangrijk puzzelstuk in de vraag naar bedrijfsruimte, zowel voor autonome groei als schuifruimte. Daarom moet met deze ruimte zorgvuldig worden omgegaan (dichtheid) en zijn regionale afspraken nodig over de uitgifte en prioritering van soorten bedrijven die hier een plek vinden.

Daarnaast zijn er vraagstukken over de ontsluiting. Deze is voorzien via de bestaande afrit Hagestein aan de A27. Doordat **knooppunt Everdingen** incompleet is betekent dit dat er geen directe verbinding is met de A2 richting Utrecht en Amsterdam, waardoor verkeer door de kern van Vianen, Nieuwegein of via de Galecopperzoom/A12 zal rijden.

- Waar relevant leggen we een link met de **UPLG-deelgebieden Utrechtse Waarden en Vijfheerenlanden**, waar wordt gewerkt aan de opgaven voor natuur, water, klimaat en landbouw uit het (concept) Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG).
- Afstemming voor wederkerigheid met gebiedspakket **Groot Merwede en Rijnenburg**. Effecten van deze ontwikkelingen landen deels in het buitengebied van zuidwest. Afstemming is nodig om de wederkerigheid van de effecten te organiseren is nodig.

Deelnemers en rollen binnen alliantie De Waard en Vijfheerenlanden:

De samenwerking op veel van de opgaven binnen deze gebiedsalliantie is al belegd op verschillende tafels. De transitie van het landelijk gebied wordt in NOVEX-gebied Groene Hart en het UPLG opgepakt, voor Vitale Kernen loopt in U10 verband een programmalijn. De wederkerigheid tussen deze alliantie en Groot Merwede en Rijnenburg moet georganiseerd worden. Invulling van Gaasperwaard vereist regionaal afstemming via de bestuurstafel Economische Positionering en aan de regiopoort Vianen wordt in de programmalijn Regiopoorten gewerkt. Het is dus nog een vraag of de opgaven binnen de alliantie wordt opgepakt of dat er juist ingezet wordt op het verder ontwikkelen van bestaande samenwerkingen. Als alternatief wordt gesuggereerd om de NOVEX Groene Hart tot separaat gebiedspakket met alliantie te maken, inclusief de opgaven landelijk gebied voor gemeenten Stichtse Vecht en De Ronde Venen.

- Gemeente Vijfheerenlanden
 - Gemeente IJsselstein
 - Gemeente Montfoort
 - Gemeente Lopik
 - Gemeente Oudewater
 - Gemeente Woerden
-
- U10 organisatie (hoeder IRP, verbinder, aanjager en ondersteuner uitvoering, procesbegeleiding)
 - Provincie Utrecht (hoeder POVI, ondersteuning uitvoering)
 - HDSR (trekker wateropgave)

Acties korte termijn:

Opstellen startnotitie met daarin meningsvorming over opgave en organisatie van de alliantie.

D) Gebiedspakket Groot-Merwede en Rijnenburg

Het gebied Groot Merwede is het belangrijkste verstedelijkingsgebied van de regio. De combinatie van lopende binnenstedelijke projecten in Utrecht-Zuidwest en Nieuwegein met de grootschalige vertedelijkingslocaties a12-zone en Rijnenburg maken dit tot één van de grootste woningbouwlocaties van Nederland (met ca. 70.000 nieuwe woningen en 35.000 arbeidsplaatsen).

Deze grote ontwikkelingen zijn gekoppeld aan randvoorwaardelijke keuzes in het mobiliteitssysteem om de bereikbaarheid en de leefbaarheid te borgen. En tegelijk is het nodig om de koppeling met het landschappelijke systeem, de wateropgave en het energiesysteem te maken en ervoor te zorgen dat de aansluiting met de omliggende gemeenten zorgt voor het verzilveren van koppelkansen.

Veel van het werk in Groot Merwede wordt al gedaan in het kader van de woondeal (woningbouwlocaties tot 2030) en het MIRT onderzoek A12-zone in samenhang met Rijnenburg. Het werk van de regio zit hem met name in het verbinden met de opgaven voor groen, water en landschap,

energie en het aansluiten op en verzilveren van meekoppelkansen voor de omliggende gebieden.

Er is op dit moment een alliantie in oprichting om deze vraagstukken een plek te geven en te kunnen sturen op ruimtelijke en inhoudelijke samenhang.

De volgende ontwikkelingen vragen erom in samenhang te worden opgepakt:

- Uitvoering geven aan de **woningbouwplannen** in Utrecht Zuidwest en Nieuwegein die in dit gebied zijn omschreven in de woondeal (voor 2030), inclusief de randvoorwaardelijke maatregelen in groen, mobiliteit en schuifruimte voor bedrijvigheid. Het gaat om ca. 25.000 woningen in bestaand stedelijk gebied.
- Keuzes maken binnen de **MIRT verkenning OV en wonen**, onder andere over tracé en aard van de Merwedelijn en de verbinding tussen Westraven en USP. Deze OV ingrepen zijn deels nodig voor de woningbouw

Uitsnede werkkaart actualisatie IRP (in ontwikkeling): de opgaves in Gebiedspakket Groot Merwede en Rijnenburg.

Samenwerking in gebiedspakket Groot Merwede en Rijnenburg:

NAAM	FASE	WIE	PLANNING	PRIO	€€€
Uitvoering woningbouw-plannen korte termijn	Uitvoering	GU, GN	Loopt, voor 2030	+	
Keuzes MIRT verkenning OV en wonen	Onderzoek	MIRT/UNED: GU, GN, I&W, BZK, PU	2026 keuze, uitvoering na 2035	+	Deels geborgd, maar te-kort
Richting keuzes A12-zone en Rijnenburg	Onderzoek	GU, GN, I&W, BZK, PU		+	
Groenprojecten Hollandse IJssel en KRLL verbinden aan verstedelijking	Onderzoek	Alliantie: GU, GN, PU, U10			
Meekoppelkansen en aan-sluiting regio	Onderzoek	Alliantie			
Energielandschap Rijnenburg-Noord	Uitvoering	GU, GN, PU	Korte termijn	+	
Aanleg Waterberging Rijnenburg-Noord	Onderzoek	Waterschap, GU, GN, PU			
Afstemming met gebiedsalliantie De Waard en Vijfheerelanden	Afstemming	Alliantie De Waard en Vijfheerelanden en Alliantie Groot Merwede en Rijnenburg			

op korte termijn (Merwedekanaalzone) en bedienen ook in de toekomst A12-zone en Rijnenburg. De keuze in deze MIRT verkenning komt eerder dan bepalende keuzes over A12-zone en Rijnenburg. De regio zet in op ambitieuze keuzes die op een zo goed mogelijke manier de toekomstige bouwlocaties aan het OV-systeem (m.n. Utrecht Centraal) verankeren.

- Onderzoeken en richtinggevende keuzes in verstedelijking **Groot Merwede en Rijnenburg**. Er worden verschillende toekomstige scenario's onderzocht voor de A12-zone en voor Rijnenburg. Het gaat in alle gevallen om grootschalige en hoogstedelijke woon-werkmilieus waarbij een uitstekende OV-verbinding en een integratie met het landschap randvoorwaardelijk is.
- Verbinden stedelijke ontwikkeling met bredere landschappelijke opgave: **Hollandse IJssel**, verbinden met **Kromme Rijn Linielandschap** via de Liesbosch, inrichting **Rijnenburg-Noord** als landschap waar energie, waterberging en recreatie belangrijke elementen zijn. Het inbedden, aansluiten en dooraderen van groen, water en landschap in en rond deze hoogstedelijke verstedelijkingslocaties is essentieel. Op dit moment zijn GGM projecten Kromme Rijn Linielandschap en

Hollandse IJssel zelfstandig opgezet en is er geen relatie met de verstedelijking (in programma, planning, financiën).

- Borgen **meekoppelkansen** met omliggende gebied: De aanleg van Rijnenburg en de A12-zone hebben grote impact om de omgeving en bieden ook kansen. Hoe sluit de omgeving goed aan, en welke investeringen kunnen een meekoppel effect hebben voor de leefkwaliteit in de regio? Dit op het gebied van groen en landschap, mobiliteit (ov en fiets) en programmatische verbindingen.
- Aanleg **energielandschap Rijnenburg-Noord**, langs de A12 met opwekking zon- en windenergie. Dit is vooruitlopend op definitieve keuzes voor de bouw van Rijnenburg en de A12-zone, maar moet wel in de plannen geïntegreerd kunnen worden en geen ontwikkelingen onmogelijk maken.
- Rijnenburg is als zoeklocatie voor **waterberging** erg kansrijk, want dichtbij stedelijk gebied en dichtbij het Amsterdam-Rijnkanaal. Rijnenburg-Noord ligt daarbij qua hoogte en bodemsamenstelling het meest voor de hand. De wateropgave is een autonome opgave (nu al nodig) die groter wordt wanneer er meer gebied wordt bebouwd (meekoppelen met gebiedsontwikkeling).

Deelnemers en rollen binnen alliantie Groot Merwede en Rijnenburg:

Vanwege de grote opgave in dit gebiedspakket wordt al langere tijd samengewerkt, op dit moment bijvoorbeeld in het MIRT onderzoek en eerder in de projectgroep A12-zone. Deze samenwerking richt zich vooral op de grote verstedelijkingsopgaven en mobiliteitsopgaven (m.n. Gemeenten Utrecht, Nieuwegein, Provincie en Rijk) en verbreedt zich steeds meer tot een integrale opgave (gebiedskwaliteit, groen, water, energie).

Daarnaast zit een opgave in het verbinden van deze verstedelijkingsopgaven met de omgeving. Daarvoor is een ander soort samenwerking nodig om kansen te borgen voor omliggende gemeenten, en te zorgen voor wederkerigheid tussen de verschillende opgaven.

Er ontstaat daarmee een samenwerking met een kern die werkt aan de verstedelijkingsopgaven en alles wat daarbij hoort, en een schil van omliggende gemeenten wiens belangen en kansen daarin geborgd moeten worden. De U10 kan hierin een rol vervullen door deel te nemen en te waken voor het regionale belang en het borgen van de uitgangspunten uit het IRP.

Deelnemers en rollen:

- Gemeente Utrecht (trekkende gemeente – in UNED)
- Gemeente Nieuwegein (trekkende gemeente – in UNED)
- Provincie Utrecht (trekkend – in UNED)
- U10 organisatie (borgen regionale belangen en hoeder IRP, verbinder, aanjager)
- Gemeente Houten (afstemming belangen en verbinden koppelkansen)
- Gemeente IJsselstein (afstemming belangen en verbinden koppelkansen)
- Gemeente Montfoort (afstemming belangen en verbinden koppelkansen)
- Gemeente Woerden (afstemming belangen en verbinden koppelkansen)
- HDSR (trekker wateropgave)

Acties korte termijn:

Uitwerken van een startnotitie die zich met name richt op:

- Voor de trekkende partijen: het doorwerken en voorbereiden van inhoudelijke keuzes in UNED verband
- Voor de bredere schil:
 - Uitweken governance en overlegstructuur (inclusief relevante stakeholders)
 - Benodigde organisatie en middelen
 - Nadere roldefiniëring en eigenaarschap
 - Een inhoudelijk beeld van de gezamenlijke opgave die geborgd moet worden
 - Prioritering van gebiedsopgave

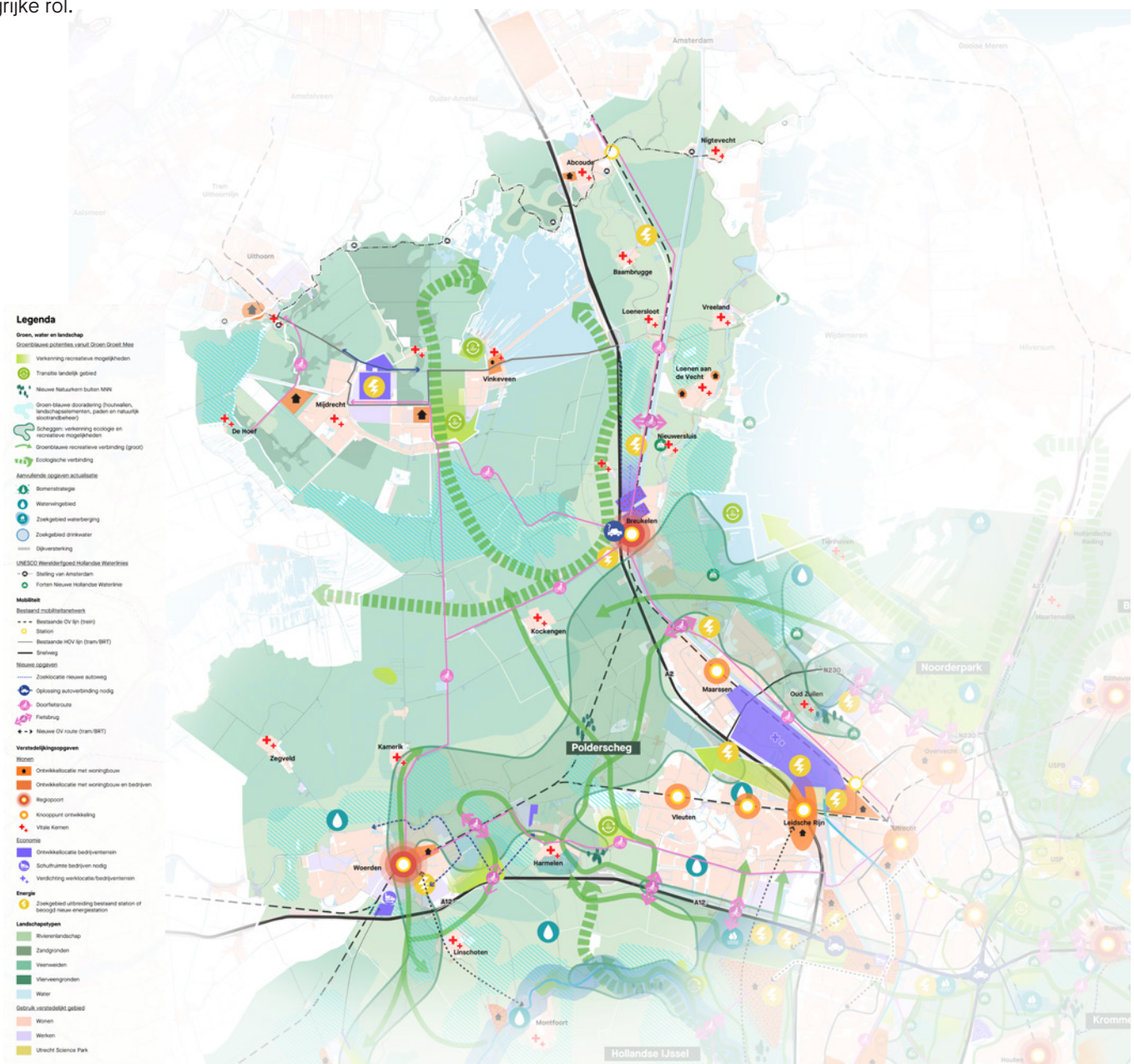
E) Gebiedspakket Noordwest

Het Noordwesten van de regio staat voor de opgave om het landschap van de Polderscheg in samenhang te ontwikkelen met de ontwikkeling van de stad Utrecht binnen haar stadsgrenzen (Leidsche Rijn, Lage Weide) en dit te doen in samenhang met een aantal stedelijke knopen en regiopoorten (Regiopoorten Woerden en Breukelen en ontwikkeling Station Maarssen). Het landschap heeft niet alleen te maken met de toenemende druk vanuit de groei van Utrecht, maar ook van Amsterdam. Net over de regionale grenzen bouwt Amsterdam tienduizenden woningen. Daarin spelen het landschap van de veenplassen, de buitenplaatsen langs de rivieren zoals de Vecht en de cultuurhistorie van de Stelling van Amsterdam en de Nieuwe Hollandse Waterlinie een belangrijke rol.

Op dit moment worden de regiopoortopgaven door gemeenten zelf getrokken en is er nog weinig programmatische samenhang en afstemming tussen Woerden en Breukelen. De Polderscheg is als concept nog niet opgepakt of uitgewerkt. Wel wordt in het westen van de regio al samengewerkt aan de opgave voor bedrijventerreinen.

De volgende ontwikkelingen vragen erom in samenhang te worden opgepakt:

- Onderzoeken en visie maken voor de **Polderscheg**: dit landschap tussen Utrecht, Breukelen en Woerden wordt nog niet in samenhang gezien. Net als het Kromme Rijn Linielandschap biedt het Voorstel: kansen om opgaven vanuit natuur, landbouw, water en recreatie in

Uitsnede werkkaart actualisatie IRP (in ontwikkeling): de opgaves in Gebiedspakket Noordwest

Samenwerking in gebiedspakket Noordwest:

NAAM	WAT	WIE	PLANNING	PRIO	€€€
Afstemming NOVEX Schiphol en afstemming MRA	Afstemming	GSV, GRV, NOVEX, Schiphol, MRA			
Polderscheg visievorming	Onderzoek	Alliantie: GSV, GW, GRV, GU, PU, Waterschap			
Realisatie Regiopoort Woerden	Uitvoering	GW	Uitvoering plannen voor 2030	+	
Regiopoort Breukelen	Onderzoek	GSV		+	
Realisatie Hoogspanning Breukelen-Kortrijk	Uitvoering	Stedin, GSV	Korte termijn	+	
Bedrijventerrein en schuifruimte	Onderzoek, afstemming	Alliantie	Korte termijn	+	
Recreatieve druk uit Utrecht en AMS	Onderzoek, afstemming	Alliantie			
NOVEX Groene Hart	Uitvoering	Alliantie NOVEX Groene Hart	Loopt. projecten naar uitvoering	+	

samenhang te brengen met de stedelijke opgaven er omheen (regiopoorten, werklandschappen, mobiliteit). Samen werken aan dit landschap als geheel biedt kansen om middelen aan te trekken, en een duidelijk verhaal te hebben in het koppelen van groen-blauwe en rode ontwikkelingen. Ook de inpassing van de energieopgave (o.a. hoogspanningsstation Kortrijk) en opgaven zoals transitie van de Harmelerwaard kunnen hiermee in een breder perspectief gezet worden. Het perspectief voor dit landschap kan als GGM-project worden opgezet door gemeenten Stichtse Vecht, Woerden, De Ronde Venen en Utrecht, in samenwerking met de Provincie en het Waterschap.

- **Regiopoort Woerden** kan zich op korte termijn doorontwikkelen. Hiervoor is nog een aantal randvoorwaarden nodig, met name het vinden van schuifruimte voor de bedrijvigheid en een helder perspectief (keuzes) op de mobiliteit in Woerden. De ontwikkeling van Regiopoort Woerden kan in verband gebracht worden met het groene perspectief voor de Polderscheg.
- **Regiopoort Breukelen** wordt onderzocht op wat hier mogelijk is. Een accent op werken, regionale bedrijvigheid of ook woningbouw? Hierbij is het regionale perspectief op bedrijvigheid en de verbinding met de landschapsopgave belangrijk. Er liggen kansen om Woerden en Breukelen steviger aan elkaar te koppelen, bijvoorbeeld door het maken van schuifruimte voor bedrijvigheid op korte termijn.

- Realisatie **Hoogspanningsstation Breukelen-Kortrijk**: In dit deel van de regio ligt een aantal randvoorwaardelijke oplossingen in de energie infrastructuur, waarvan dit hoogspanningsstation de belangrijkste is.
- **Bedrijventerreinen en schuifruimte**: In dit deel van de regio is behoefte aan meer ruimte voor bedrijvigheid. Deels komt dit voort uit de transformatie van locaties naar woningbouw (o.a. Woerden, Merwederkanaalzone). Bedrijventerrein Mijdrecht wordt uitgebreid, maar kan meer aan. Woerden en Stichtse Vecht staan beide open voor een regionaal onderzoek naar potentiële locaties voor een extra regionaal bedrijventerrein. Lage Weide is het grootste bedrijventerrein in de regio, wat volop in een transitie en verdichtingsopgave zit. Deze ruimtelijke puzzel moet in samenhang gelegd worden.
- Uitvoering **NOVEX Groene Hart**: de opgaven voor landschap, landbouw, bodemdaling en de transitie die hierbij horen, worden opgepakt in de NOVEX Groene Hart, samen met andere gebieden die met vergelijkbare opgaven te maken hebben. Hierin is een tabel met projecten gemaakt die de basis vormt voor de uitvoering van het onderdeel groen, water landschap en vitaliteit in dit deel van de regio. Deze samenwerking verloopt goed en is actiegericht. Deze opgave wordt gedeeld met gebiedspakket Zuidwest.
- Waar relevant leggen we een link met de **UPLG-deelgebieden Utrechtse Venen en Veenweide de Meije**, waar wordt gewerkt aan de opgaven voor natuur,

water, klimaat en landbouw uit het (concept) Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG).

- **Recreatieve druk Regio Amsterdam én Utrecht:**
Er is afstemming wenselijk met Amsterdam over de recreatieve druk in relatie tot de groei van Amsterdam (m.n. Zuidoost). Hierin speelt ook het borgen en benutten van kansen van het werelderfgoed (Nieuwe Hollandse Waterlinie en Stelling van Amsterdam) een rol.
- Afstemming NOVEX Schiphol en MRA: Gemeenten Stichtse Vecht en De Ronde Venen liggen ook in NOVEX gebied Schiphol. Afstemming hierover en afstemming met de MRA is onderwerp van gesprek in deze gebiedsalliantie.

Deelnemers en rollen binnen alliantie Noordwest:

In dit gebiedspakket wordt nog maar beperkt samengewerkt op de integrale opgave: iedere gemeente werkt haar eigen opgave uit. Maar er liggen gezamenlijke kansen, bijvoorbeeld in het uitwerken van de Polderscheg tot nieuw Groen Groeit Mee project, of het leggen van inhoudelijke relaties tussen de regiopoorten Woerden en Breukelen. Op het gebied van economische profilering en bedrijventerreinen wordt al wel samengewerkt binnen de peiler economie. Daarbij is van belang dat Woerden zich ook richt op de samenwerking met Gouda en Alphen en zich ook richt op de gemeenten in de Krimpenerwaard.

Een intensievere samenwerking in dit gebiedspakket vereist dus een andere blik van de gemeenten en een wil om samen te werken op de opgave. Dit start met het duiden van de gezamenlijke opgave.

Deelnemers en rollen:

- Gemeente Woerden
- Gemeente Stichtse Vecht
- Gemeente De Ronde Venen
- Gemeente Utrecht
- Provincie Utrecht
- U10 organisatie (borgen regionale belangen en hoeder IRP, verbinder, aanjager)
- HDSR/AGV (trekker wateropgave)

Acties korte termijn:

Opstellen startnotitie met daarin uitgewerkt:

- Een gedeeld beeld over de gezamenlijke opgave
- Positiebepaling over wenselijkheid en noodzaak samenwerking in gebiedsalliantie
- En eventueel daarna:
 - Prioritering van gebiedsopgave
 - Governance en overlegstructuur (inclusief relevante stakeholders)
 - Benodigde organisatie en middelen
 - Nadere roldefiniëring en eigenaarschap

5. Uitvoering

Strategie voor uitvoering van het IRP

De opgave voor het IRP is sectoraal (H3) en gebiedsgericht (H4) aangescherpt. Maar wat betekent dat voor de organisatie van de uitvoering?

De uitgangspunten voor realisatie van het IRP

In het IRP, waarmee alle gemeenteraden hebben ingestemd, is een uitvoeringstrategie opgenomen. Daarin is de hoofdlijn voor (de inrichting van) de uitvoering beschreven. De kern is dat de uitvoering van het IRP gebeurt door gemeenten en thematische en gebiedsgerichte allianties. En dat de U10 organisatie de integraliteit bewaakt en de uitvoering faciliteert en aanjaagt vanuit de gezamenlijkheid.

Voor de realisatie van het IRP gelden de volgende uitgangspunten:

- De uitvoering van het IRP heeft een centrale en strategische functie binnen de netwerksamenwerking U10
- Eigenaarschap en uitvoeringskracht ligt bij gemeenten en (gebieds)allianties (met overheden en/of marktpartijen).
- Het BO IRP bewaakt de integraliteit, faciliteert de realisatie en jaagt deze aan, de U10 organisatie coördineert dit.

De ervaring van de afgelopen jaren:

In het IRP is afgesproken dat we elke twee jaar de voortgang monitoren, en indien nodig, het IRP actualiseren en de uitvoering bijsturen. De monitoring in 2024 (onderdeel van deze uitvoeringsagenda) leert dat deze uitgangspunten goed zijn verankerd, maar in de praktijk concreter moeten worden opgepakt.

De gemeenten geven terug dat:

- De gezamenlijkheid die werd ervaren bij het opstellen van het IRP (en uitvoeringsagenda) energie geeft en moet worden vastgehouden;
- De uitvoering in praktijk te weinig vanuit regionaal perspectief plaats vindt;
- De regio nog meer kansen kan benutten, door als U10 samen op te trekken richting en samen te werken met Provincie, Rijk en andere partijen;
- De regio verder komt als we in de U10 integraal samenwerken. Ofwel, we merken dat de uitvoering 'niet vanzelf' (goed) gaat.

De voorgestane doorontwikkeling van de U10 samenwerking om daartoe gesteld te staan heeft nog een stap nodig. De actualisatie van het IRP geeft aanleiding om met een frisse blik naar de uitvoering te kijken en de samenwerking daarop te richten.

Samenwerkingsprincipes

Voordat ingegaan wordt op de werkwijze, rolverdeling en sturing van de realisatie, is het goed om de samenwerkingsprincipes te benoemen. Om de samenwerking in de fase van de realisatie succesvol en slagvaardig te maken, hanteren we, vanuit de bestaande governance U10, een aantal uitgangspunten voor deze aanpak:

- We zetten de inhoud en de opgave steeds centraal;
- We organiseren ons zo simpel mogelijk en werken daarin vanuit vertrouwen;
- Als U10 zijn we de gemeenten. We werken dus per definitie vanuit gelijkwaardigheid;
- Het BO IRP en DO IRP en de U10 zijn onze eigen 'hoeder van de integraliteit' die nodig is voor het overzicht en coördinatie op het geheel, op kansen en tegenstellingen en daarmee bijdraagt om ambities waar te maken;
- Gemeenten zijn maximaal in de lead in de uitwerking en realisatie van het IRP, de U10 organisatie en het BO IRP en DO IRP zijn hierin ondersteunend;
- We zorgen dat het IRP landt in (lokaal) beleid, programma's en samenwerkingsverbanden; • De U10 organisatie biedt die ondersteuning vanuit haar rol als 'spin in het web' met een integrale blik, kennis van de inhoud en van het krachtenveld en vanuit haar plek aan diverse gremia zoals NOVEX.
- De U10 organisatie werkt overkoepelende strategie en aanpak uit om te voorzien in de behoefte aan strategische en integrale afstemming tussen bestuursstafels, de integrale gebiedsopgaven en partners, alsmede een instrumentarium om tot realisatie van regionale opgaven te komen.

Realisatie van de integrale en gezamenlijke opgaven: de stappen

Met de vaststelling van het IRP weten we wat we willen, nu is het zaak om het tot realisatie brengen. Daarvoor zijn de volgende stappen of werkzaamheden van belang:

1. Naast de realisatie van lokale plannen, worden de (sub) regionale opgaven vertaald in 'gebiedspak-ketten' en 'programmaliijnen'. En wordt actief in allianties gewerkt aan de startnotities om dat op te pakken en te organiseren. Het BO IRP en DO IRP jagen dit aan en zorgen dat de uitvoering op de juiste plekken wordt belegd en wordt ingeregeld.
2. Vervolgens is het zaak om regionaal overzicht te houden over welke opgave waar belegd zijn, zodat de voortgang kan worden bewaakt en de monitoring en bijsturing op de realisatie van de regionale opgaven mogelijk is. Hier-

bij zullen integrale afwegingen nodig zijn om te blijven koersen op de inhoud van het IRP. De uitvoeringsagenda IRP en het Adaptief programmeren en het bewaken van ontwikkelpaden zijn hiervoor belangrijke hulpmiddelen (zie hoofdstuk 6).

3. Daarnaast is het cruciaal om de belemmeringen voor realisatie op (boven) regionale schaal zoveel mogelijk weg te nemen of in elk geval de kansen en vraagstukken voor de uitvoering te ondersteunen. En binnen de U10 afspraken met elkaar en met andere relevante partijen te maken om (mee) te werken aan de uitvoering (beleid, wet- en regelgeving) en om middelen naar te regio toe te halen die nodig zijn voor de uitvoering en gericht in te zetten (prioriteiten, kansen benutten).
4. Gemeenten en regionale stakeholders zien dat de mensen en middelen beperkt zijn en zien financiële risico's en of onrendabele toppen, bijvoorbeeld op het vlak van binnenstedelijk bouwen, verdichten van bedrijventerreinen, verbeteren van de bereikbaarheid en investeringen in groen. Door regionaal aan een realisatiestrategie te werken, kunnen de gemeenten in de U10 de uitvoeringskracht gericht inzetten en proposities opbouwen. Zo kan de regio samen en eenduidig optrekken naar rijk, provincie en andere partners en zijn we voorbereid, wanneer zich kansen voordoen als de woning-bouwimpuls, toe-

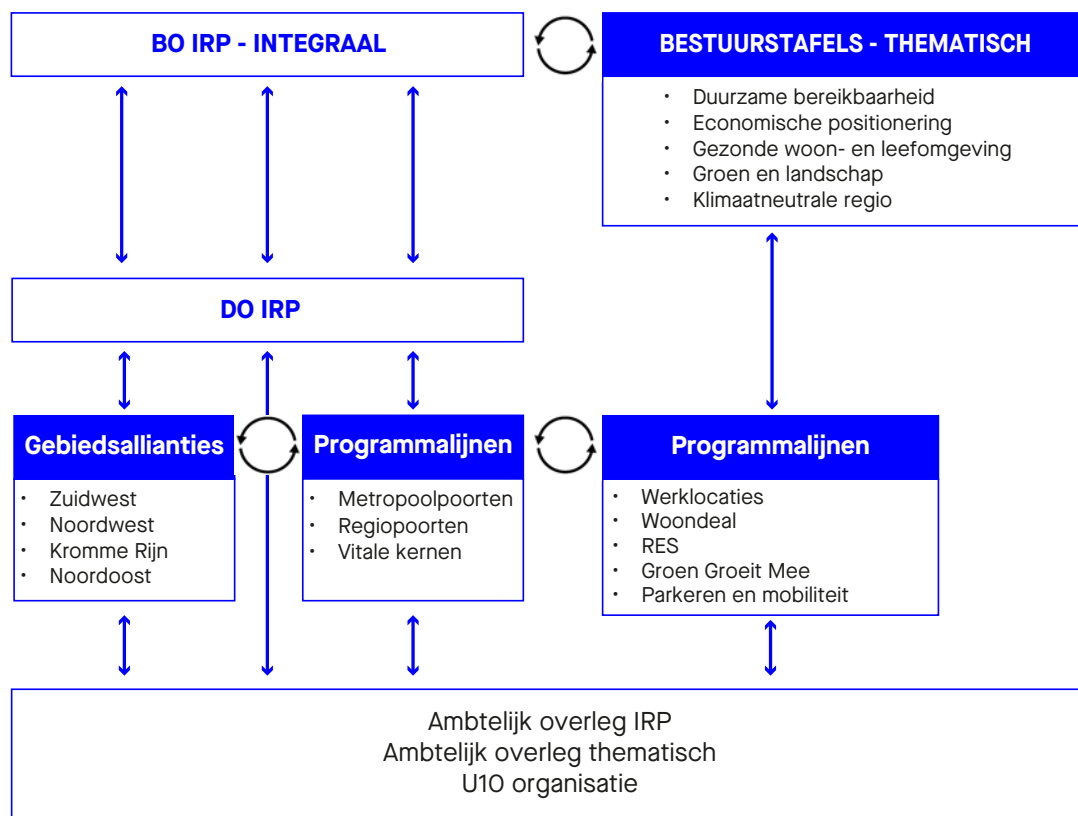
komstige geldstromen voor financiering van groen en de mobiliteit.

5. De verschillende opgaven, projecten en programmalijnen moeten samen komen in een regionale meerjarenprogrammering. Dit zorgt ervoor dat de regionale dilemma's, vraagstukken aan de voorkant scherp neergezet worden, om zo de voorgaande stappen gericht op te kunnen pakken. Ook voorkomt het ad hoc en achteraf (bij)sturen.
6. Tot slot is het cruciaal om de organisatie en werkwijze in te regelen, zodat het programmeren en realiseren van de opgaven IRP een reguliere werkwijze wordt of is bij gemeenten, allianties en U10 organisatie. Hiervoor is het van belang dat het werken vanuit de integrale opgave en strategie richtinggevend is (bestuurstafels, allianties) en het IRP een centrale plek heeft in de U10 samenwerking.

Organisatie en Werkwijze

De regionale samenwerking voor de uitvoering van het IRP organiseren we langs een aantal lijnen: via vele lokale projecten, in programmalijnen sectoraal (aan bestuurstafels U10) en programmalijnen integraal (BO IRP) en in gebiedsallianties (BO IRP). Dit is hieronder grafisch weergegeven en wordt daarna beschreven.

- De gebiedsallianties en programmalijnen als ankerpunt

Verhouding van verschillende overlegstructuren in de U10.

van de uitvoering

- Het **BO IRP** dat de taak heeft om de integrale opgaven te borgen en te organiseren
- De **Bestuurstafels** die de taak hebben om de sectorale opgaven te borgen en te organiseren
- **Samenwerking in de regio** en met hogere overheden
- **Werkwijze** van de U10 organisatie om dit te ondersteunen.

Gebiedsallianties

De uitwerking, concretisering en verdieping van de integrale opgaven en maatregelen en de uitvoering van het IRP vindt plaats in gebiedsallianties. Een gebiedsalliantie betreft een samenwerking tussen twee of meerdere deelnemende gemeenten en eventuele andere partijen waarbinnen deze partijen een concrete opgave in samenwerking uitvoeren. Het werken in gebiedsallianties is een manier om invulling te geven aan de doelen in de omgevingswet (over grenzen en thema's heen kijken).

De concretisering van de integrale opgaven en maatregelen enerzijds en de uitvoering van het IRP anderzijds vindt plaats in gebiedsallianties. Een gebiedsalliantie betreft een samenwerking tussen twee of meerdere deelnemende gemeenten en eventuele andere partijen waarbinnen deze partijen een concrete opgave in samenwerking uitvoeren. Het werken in gebiedsallianties is een manier om invulling te geven aan de doelen in de omgevingswet (over grenzen en thema's heen kijken).

De basis voor de samenwerking in gebiedsallianties zijn de gebiedspakketten omschreven in hoofdstuk 4 van de uitvoeringsagenda. In hoofdstuk 4 worden de gebiedspakketten uitgewerkt en wordt de uitvoering neergezet, inclusief de doelen en uitgangspunten voor de gebiedsallianties.

De opgave, organisatie, werkwijze en governance is maatwerk en wordt nader uitgewerkt via startnotities per alliantie. De uitgangspunten van alliantievorming zijn beschreven in artikel 13 van het convenant 'Samenwerking U10 gemeenten'. Uitgangspunt binnen het IRP is dat de gemeenten (o.b.v. grondgebied) trekker zijn van de allianties en daar andere partijen bij kunnen uitnodigen. Indien relevant en gewenst kan de U10 organisatie meewerken in de gebiedsallianties, bijvoorbeeld als aanjager, adviseur (de rol van de U10 wordt uitgewerkt in de startnotities per gebiedsalliantie) of het borgen van de (sub)regionale opgaven.

De samenhang tussen de gebiedsallianties wordt geborgd via een integraal bestuurlijk overleg, het BO IRP en DO IRP. De betreffende leden in het DO IRP zijn ambtelijk opdrachtgever van de allianties. De U10 organisatie faciliteert en coördineert dit.

Betrokkenheid provincie bij IRP

Hoewel de gebiedsallianties in beginsel iets zijn van de samenwerkende gemeenten, is het logisch en gewenst dat ook de provincie aanschuift bij deze allianties. Daarbij kan het per alliantie verschillen hoe de provincie deelneemt. De provincie zal in de alliantie participeren op basis van het beleid zoals verwoord in de provinciale omgevingsvisie en de omgevingsverordening. De provincie draagt vanuit haar eigen rol en verantwoordelijkheid bij aan de allianties. Daarbij is het goed om te op voorhand te onderkennen dat de beleidskaders op provinciaal niveau (of rijksniveau doorvertaald in provinciaal beleid) soms kunnen schuren met gemeentelijke belangen en ambities. Partijen gaan daarover altijd met elkaar in gesprek, maar dit uitgangspunt kan betekenen dat in sommige gevallen gemeentelijke wensen en ambities geen doorgang kunnen vinden.

Programmalijnen

Naast het werken in gebiedsallianties werkt de regio samen in regionaal samenhangende programmalijnen. In deze programmalijnen kunnen sectorale regiobrede opgaven worden uitgewerkt die onder een bestuurstafel vallen, zoals de programmalijn Woondeal die onder de bestuurstafel Gezonde Woon en Leefomgeving valt, of de programmalijn Groen Groeit Mee die onder bestuurstafel Groen en Landschap valt.

Naast sectorale programmalijnen is er ook een aantal integrale programmalijnen: de vitale kernen, regiopoorten en metropoolpoorten. Regionale afstemming tussen deze kernen en poorten helpt omdat de opgaven vergelijkbaar zijn en in samenhang van grote betekenis voor de regio. Deze integrale programmalijnen vallen onder het BO IRP.

BO IRP en DO IRP: integraal sturen op uitvoering IRP

Het BO IRP is verantwoordelijk voor het borgen van de regionale opgaven en de integraliteit (in onderzoeken, uitwerking en uitvoering), het opstarten van de uitvoeringslijnen (initieren, aanjagen), het ondersteunen de realisatie (prioriteren, bekostiging, input op de lobby) en het actueel houden van het IRP (monitoring en bijsturing). Het BO IRP coördineert als het gaat om ruimtelijke vraagstukken, met het IRP als inhoudelijk kompas. Het BO IRP identificeert en adresseert dilemma's. Als het schuurt, als er kansen te pakken zijn, als er onderzoeksvragen ontstaan, dan geeft het BO IRP hierin richting. Dit loopt via het AO en DO IRP, zoals verder in dit hoofdstuk uitgewerkt.

Dit doen het BO IRP en DO IRP door het aansturen van integrale programmalijnen en gebiedsallianties:

1. **Integrale programmalijnen:** Uitwerking van regionaal samenhangende integrale opgaven:

- a. Metropoolpoorten
- b. Regiopoorten
- c. Vitale kernen

Het BO IRP en DO IRP coördineren en geven aansturing op de integrale programmalijnen. Concreet zorgen ze dat de uitwerking en uitvoering op de juiste plek worden belegd, en er inhoudelijke, procesmatige en/of financiële kaders meegegeven worden. De programmalijnen hebben een bestuurlijk trekker en worden (waar nodig) uitgevoerd en ondersteund door de U10 organisatie.

In de huidige praktijk is de aansturing van de programmalijn metropoolpoort Groot Merwede en Rijnenburg deels georganiseerd in U Ned, via de uitwerking van het MIRT Onderzoek en de MIRT Verkenning en deels bij de gemeente Utrecht, voor Rijnenburg en Lunetten-Koningsweg. De nodige samenwerking en afstemming met relevante partijen in het gebied ende omgeving wordt georganiseerd in de projecten (bijvoorbeeld bij de Merwedelijn binnen U Ned) en/of in de 60 61 gebiedsallianties (bijvoorbeeld in Groot Merwede en Rijnenburg), waar de U10 organisatie een van de samenwerkende partijen is, net als de gemeente Nieuwegein. De Regiopoorten organiseren we ook binnen U Ned met trekkerschap vanuit de U10 organisatie en de Provincie Utrecht.

Gebiedspakketten: Gebiedsgerichte uitwerkingen in deelgebieden door allianties:

- d. Noordwest
- e. Noordoost
- f. Kromme Rijn
- g. Groot Merwede en Rijnenburg
- h. De Waard en Vijfheerenlanden

Het BO IRP faciliteert en stimuleert de samenhang in de uitvoering van gebiedspakketten in gebiedsallianties. Het BO IRP en DO IRP hebben de taak om in gebiedsallianties de regionale en integrale kader te borgen en om tussen de gebiedsallianties de integraliteit te bewaken. Dit doen zij door keuzes voor te bereiden op basis van integrale afwegingen, koppelkansen te benutten en wederkerigheid te organiseren. Ook moeten ze met elkaar af te spreken hoe de realisatie kan worden opgepakt en ondersteund, bijvoorbeeld door een slimme realisatie en/of bekostigingsstrategie of een gezamenlijke lobby naar hogere overheden of prioriteiten. Ook geldt dat als er in de allianties vraagstukken ontstaan die niet binnen het pakket opgelost kunnen worden, deze bij het BO IRP en DO IRP worden neergelegd. Gebiedsallianties kunnen het BO IRP vragen om een opdracht te geven aan de (thematische) bestuursstafels. Gebiedsallianties doen dat niet zelf, omdat afstemming tussen gebieden via het BO IRP en DO IRP loopt. Of een vraagstuk mee te nemen in de regionale realisatie en – ontwikkelstrategie of in een lobby.

Bestuursstafels: thematische samenwerking voortzetten

De bestuursstafels zorgen voor samenwerking op de thematische opgaven waar de regio samen aan werkt. Dit is een voortzetting van de manier waarop de bestuursstafels de afgelopen jaren hebben gewerkt. Vanuit deze uitvoeringsagenda wordt met een aantal programmalijnen een accent gelegd op onderwerpen die voor de opgave en realisatie van het IRP belangrijk zijn.

1. De bestuursstafels zijn:

- Duurzame bereikbaarheid
- Economische positionering
- Gezonde woon- en leefomgeving
- Groen en landschap
- Klimaatneutrale regio

Bestuursstafels hebben een voorzitter en plaatsvervangend voorzitter en worden ondersteund door de U10 organisatie. De bestuursstafels kunnen onderwerpen agenderen op het BO IRP als er integrale afwegingen nodig zijn, maar andersom is ook mogelijk. Het BO IRP kan thematische vragen bij de bestuursstafels neerleggen. Op deze manier wordt de samenwerking tussen integraal en sectoraal geborgd.

2. Thematische programmalijnen:

Vanuit de bestuursstafels wordt een aantal accenten gelegd op programmalijnen die nodig zijn voor de uitvoering van het IRP. Deze sectorale programmalijnen hebben te maken met de urgentie binnen elke sector, zoals omschreven in hoofdstuk 3. De bestuursstafels sturen de programmalijnen aan. Het werk van de programmalijnen interfereren ook met de integrale programmalijnen (o.a. Regiopoorten) en de gebiedspakketten. Een aantal belangrijke sectorale programmalijnen zijn:

- **Programmalijn Werklocaties** (BT Economische Positionering) die nodig is voor verstedelijking en voor revitalisering en vitaliteit van bedrijventerreinen, denk aan schuifruimte en regionale uitgifteafspraken;
- **Programmalijn Groen Groeit Mee** (BT Groen en Landschap) die de groenopgave voor de regio vertaalt in programma Groen Groeit mee, samen met de Provincie;
- **Programmalijn Woondeal** (BT Gezonde woon- en leefomgeving) werkt aan de uitvoering van de woondeal en zal de komende tijd aan de herziening van de woondeal werken;
- **Programmalijn RES en netcongestie** (BT Klimaatneutrale regio) werkt aan de uitvoering en actualisering van de RES en de netcongestie opgave;
- **Programmalijn Parkeren en Mobiliteitsbeleid** (BT Mobiliteit) werkt aan de regionale afstemming van parkeer- en mobiliteitsbeleid.

Daarnaast lopen er nog vele andere trajecten aan de bestuurstafels waarvoor onderzoek en/of afstemming plaatsvindt, zoals:

- **Klimaatneutrale regio:** verduurzaming woningvoorraad, PMIEK/Energievisie, warmtetransitie
- **Groen en landschap:** transitie landelijk gebied/UPLG
- **Gezonde woon- en leefomgeving:** PPWW, huivestingsverordening, woningbehoefteonderzoek
- **Duurzame bereikbare:** aanbesteding deelfietsen, mobiliteitsprogramma's van eisen (goed op twee), afstemming op ARU
- **Economische Positionering:** PPWW, provinciaal kantorenbeleid, evaluatie OMU irt intensiveringsambities, doorontwikkeling innovatieclusters en daaruit voortkomende HMC-behoefte, EBU en ROM jaarplannen.

Koppeling met hoger schaalniveau: Provincie, MRU, NOVEX/UNED, lobby

Voor een groot deel van de realisatie van de regionale opgaven is samenwerking nodig met overheden op hogere schaalniveaus.

De U10 vertegenwoordigt de 16 gemeenten in diverse samenwerkingsverbanden en richt de lobby.

1. Samenwerken richting Provincie Utrecht Waterschappen

In de zoektocht naar woon- en werklocaties, maar ook in mobiliteit, groen en water wordt veel samengewerkt tussen gemeenten met de Provincie Utrecht en de waterschappen. Vaak leidt dit tot individuele gesprekken tussen gemeenten en provincie, of gemeenten en waterschappen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het Provinciaal Programma Wonen en Werken. Als de regio vooraf woningbouwprogramma en locaties afstemt en toetst aan het IRP kan een meer samenhangende propositie aan de provincie worden gedaan. Met een gezamenlijke propositie kan het gesprek met de provincie hierover op een ander niveau worden gevoerd. Wel vergt dit binnen de U10 gezamenlijke afwegingen over prioriteiten en keuzes. Ook de wateropgave speelt over gemeentegrenzen heen. Ook in de programmalijnen (o.a. regiopoorten, vitale kernen, bedrijventerreinen, GGM) wordt volop samengewerkt met de provincie en waterschappen en ook vanuit de gebiedsalliantie is samen optrekken belangrijk. Een discussie over een mobiliteitsprobleem, een woningbouwlocatie of een waterbergingsopgave kan beter benaderd worden vanuit een breder perspectief (bijvoorbeeld Vitale Kernen) of vanuit een bredere scope (gebiedspakket) om het juiste gesprek tussen regio en provincie en waterschap te voeren vanuit een gedeelde beleidsambitie. Provincie

en waterschappen worden ook uitgenodigd om deel te nemen in de gebiedsallianties. Of en hoe zij deelnemen zal afhangen van de opgave in de alliantie waarop samenwerking nodig is. De U10 organiseert / we organiseren deze samenwerking vanuit de bestuurstafels, de programmalijnen en de gebiedsallianties.

2. Vertegenwoordiging in NOVEX opgaven

Voor de NOVEX-gebieden Utrecht-Amersfoort en het Groene Hart organiseert de U10 (mede) de planvorming (zoals bij adaptief programma NOVEX Utrecht-Amersfoort en werksessies over NOVEX Groene Hart) tegelijkertijd vertegenwoordigt de U10 de gemeenten in deze Rijk-Regio samenwerking. De U10 werkt hierin samen met andere overheden.

In het adaptief programmeren wordt samengewerkt met het Rijk (VRO en I&W), de Provincie en de Waterschappen aan de NOVEX Utrecht-Amersfoort. In het adaptief programmeren worden cruciale en richtinggevende keuzes voor de ontwikkeling van de regio als geheel in beeld gebracht. Dit ondersteunt de benodigde besluitvorming die nodig is in de Rijk-Regio samenwerking. Het adaptief programmeren voert ook de gebiedspakketten, waarin duidelijk wordt welke opgave waar belegd wordt (lokaal, regionaal of NOVEX).

3. Aanjager van de lobby

Het Regieoverleg coördineert de lobby en positionering van de regionale lobby. Deze lobby verloopt via verschillende routes, bijvoorbeeld via de Woondeal, via het UPLG en Groen Groeit Mee, regiodeals en dergelijke. Om de slagingskans van onze inzet in formele overleggen met bijvoorbeeld het Rijk te vergroten, organiseren we buiten deze formele overleggen om verschillende acties. Bijvoorbeeld om relevante context mee te geven, het gevoel van partnerschap te versterken of om nieuwe vraagstukken of overleggen te agenderen en initiëren. Deze acties vormen met elkaar onze lobby.

Waar het ons helpt, gebruiken we samen met de regio Amersfoort en de provincie het label Metropoolregio Utrecht. Waar de Metropoolregio Utrecht steeds meer de eenduidige afzender ofwel boodschapper is, is Heart of Health steeds meer de gezamenlijke boodschap die wij en onze Economic Board Utrecht partners met name in Den Haag en Brussel uitdragen. Heart of Health is een voortzetting van het motto van ons Integraal Ruimtelijk Perspectief: 'gezond leven in een stedelijke regio voor iedereen.' Heart of Health valt uiteen in de gezonde leefomgeving, de gezonde mens en de gezonde samenleving.

6. Uitvoerings- afspraken

6. Uitvoeringsafspraken

Om tot uitvoering van projecten te komen zijn uitvoeringsafspraken nodig. Die afspraken worden gemaakt op het juiste schaalniveau met de juiste partij. De gebiedspakketten geven daarvoor een goed eerste overzicht, deze worden binnen de NOVEX aangevuld met uitvoeringsafspraken met het Rijk. De gebiedspakketten staan daarin centraal. Er is gekozen voor een systematiek waarin IRP en NOVEX beide kunnen werken en elkaar aanvullen. Zo ontstaat overzicht en worden acties/opdrachten/uit te werken onderzoeken en maatregelen benoemd, en ook actiehouders en benodigde investeringen.

Benodigde mensen, middelen en uitvoeringsafspraken

Om de uitvoering echt van de grond te krijgen is het belangrijk om de komende periode de benodigde capaciteit en middelen scherp in beeld te brengen. Dit is nodig per gebiedsalliantie en programmalijn en voor de U10 organisatie gericht op de uitvoering van het IRP. Het uitwerken van een meerjarenprogrammering helpt om dat scherp te krijgen en de prioritering en bekostiging(smogelijkheden) in beeld te krijgen.

Adaptief Programma NOVEX

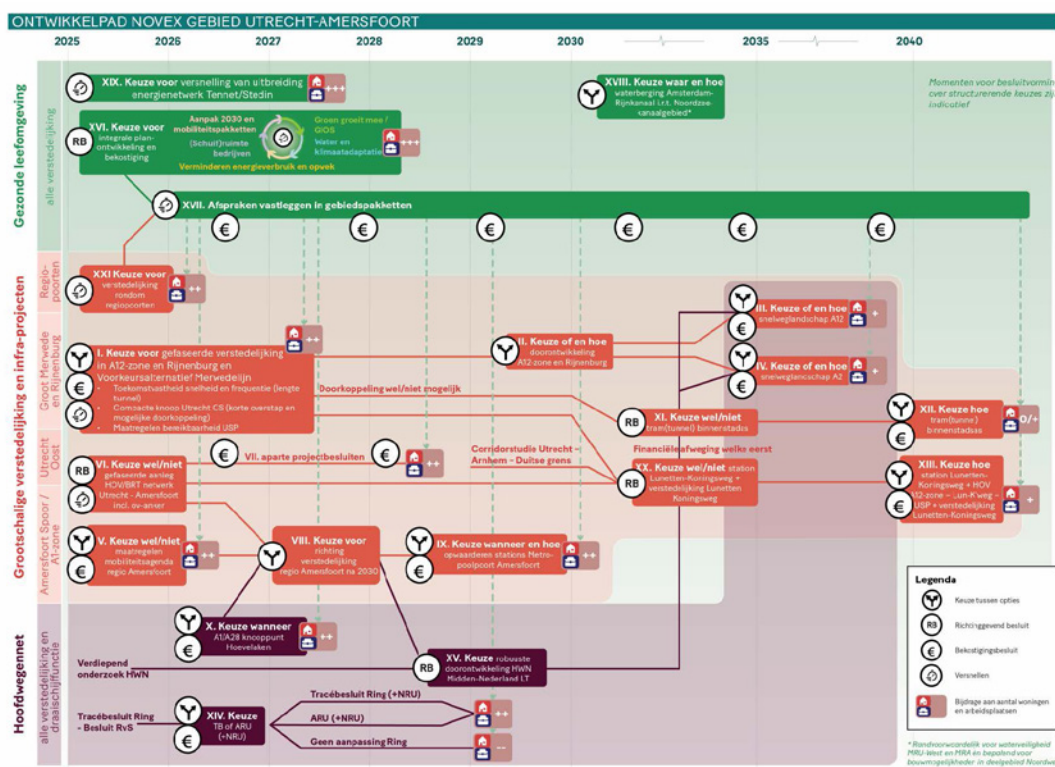
Dat laatste doen we waar nodig ook met partijen als het rijk en provincie. Via het NOVEX adaptief programmeren wordt

een methodiek ontwikkeld om ook tussen Rijk en Regio afspraken te maken over de uitvoering en kunnen de prioritering en bekostiging in beeld worden gebracht.

In NOVEX verband wordt, parallel aan deze uitvoeringsagenda IRP, gewerkt aan een adaptief programma. In 2024 is een adaptieve ontwikkelstrategie opgeleverd voor het NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort. Dit brengt de grote keuzes voor de regio in beeld en maakt scherp welke besluiten wanneer nodig zijn en wat er (inhoudelijk) nodig is.

Een overzicht van de structurerende keuzes is hieronder opgenomen. Het gaat om:

- Randvoorwaardelijke keuzes voor een gezonde leefomgeving: energienetwerk, opwek en verminderen energieverbruik.
- Groen (groen groeit mee, GIOS)
- Wateropgave (waterberging, drinkwatervoorziening, waterveiligheid)
- Schuifruimte bedrijventerreinen
- Mobiliteitsmaatregelen
- Het versnellen van de woondeal opgave (tot 2030) en het sturen op de randvoorwaardelijkheden daarin
- Keuzes over versnelling van de ontwikkeling van regio-poorten

Adaptief Ontwikkelpad (APPM)

- Keuzes over een gefaseerde ontwikkeling van de A12-zone en Rijnenburg in relatie tot de aanleg van de Merwedelijn en andere mobiliteitsmaatregelen.
- Er wordt een gefaseerde ontwikkeling voorgesteld, zodat niet alle keuzes over de infrastructuur al op korte termijn genomen hoeven te worden.
- In een later stadium volgen keuzes over het doorontwikkelen van de A12-zone en Rijnenburg in relatie tot de (weg)infrastructuur en snelweglandschappen A12 en A2
- Keuzes over de BRT/HOV Utrecht-Amersfoort in relatie tot de ontwikkeling van USP en in een later stadium keuzes over de ontwikkeling van Lunetten/Koningsweg in relatie tot een mogelijke uitbreiding van het spoor en stations

Uitwerking ontwikkelpaden en adaptief programmeren in de gebiedspakketten

In de volgende fase krijgen deze grote keuzes uiteindelijk ook een plek in de gebiedspakketten.

Per gebiedspakket moet dit ontwikkelpad uitgewerkt worden. Dit leidt vervolgens tot keuzes en prioritering: wat wordt wanneer uitgevoerd? Daarmee zijn de ontwikkelpaden een hulpmiddel om te komen tot een adaptief programma voor de gehele regio. Door het uitwerken in gebiedspakketten en weer bij elkaar brengen op IRP-niveau ontstaat er samenhang in het adaptief programmeren en kan bijgestuurd worden op prioriteiten en keuzes die nodig zijn om projecten van de grond te krijgen.

Het uitwerken van de ontwikkelpaden op deelgebiedsniveau is een onderdeel van het adaptief programmeren NOVEX voor 2025. Deze aanpak sluit direct aan op de gebiedspakketten in het IRP en maakt inzichtelijk voor welke opgaven samenwerking binnen de regio of met het Rijk nodig is. Voor het uitwerken en uitvoeren van de opgaven en/of projecten die weergegeven zijn in de ontwikkelpaden ligt een taak bij gebiedsallianties. .

Naast de grote keuzes op langere termijn geldt dat voor de projecten uit de woondeal (tot 2030) gestuurd moet worden op de randvoorwaarden die deze projecten mogelijk maken en waar mogelijk te versnellen. De uitvoering van deze projecten kennen de hoogste prioriteit en urgentie, en ook daarvoor geldt dat nog niet alle randvoorwaarden op orde zijn en samenwerking met andere partijen, waaronder het rijk, nodig is.

Regionale investeringsagenda

In het IRP is opgenomen dat het van belang is om te werken aan een regionale investeringsstrategie. We zetten graag de stap richting het uitwerken van kosten voor de uitvoering van deze uitvoeringsagenda in een Regionale Investeringsagenda (RIA). Een deel kunnen we mogelijk oppakken binnen de NOVEX. Om inzicht te krijgen in het investeringsvolume en de bekostigingsmogelijkheden voor de realisatie van de opgaven, is tussen Rijk en regio afgesproken om een regionale investeringsagenda op te bouwen. De reikwijdte daarvan moet nog worden verkend, mogelijk is regionaal is en verdieping nodig.

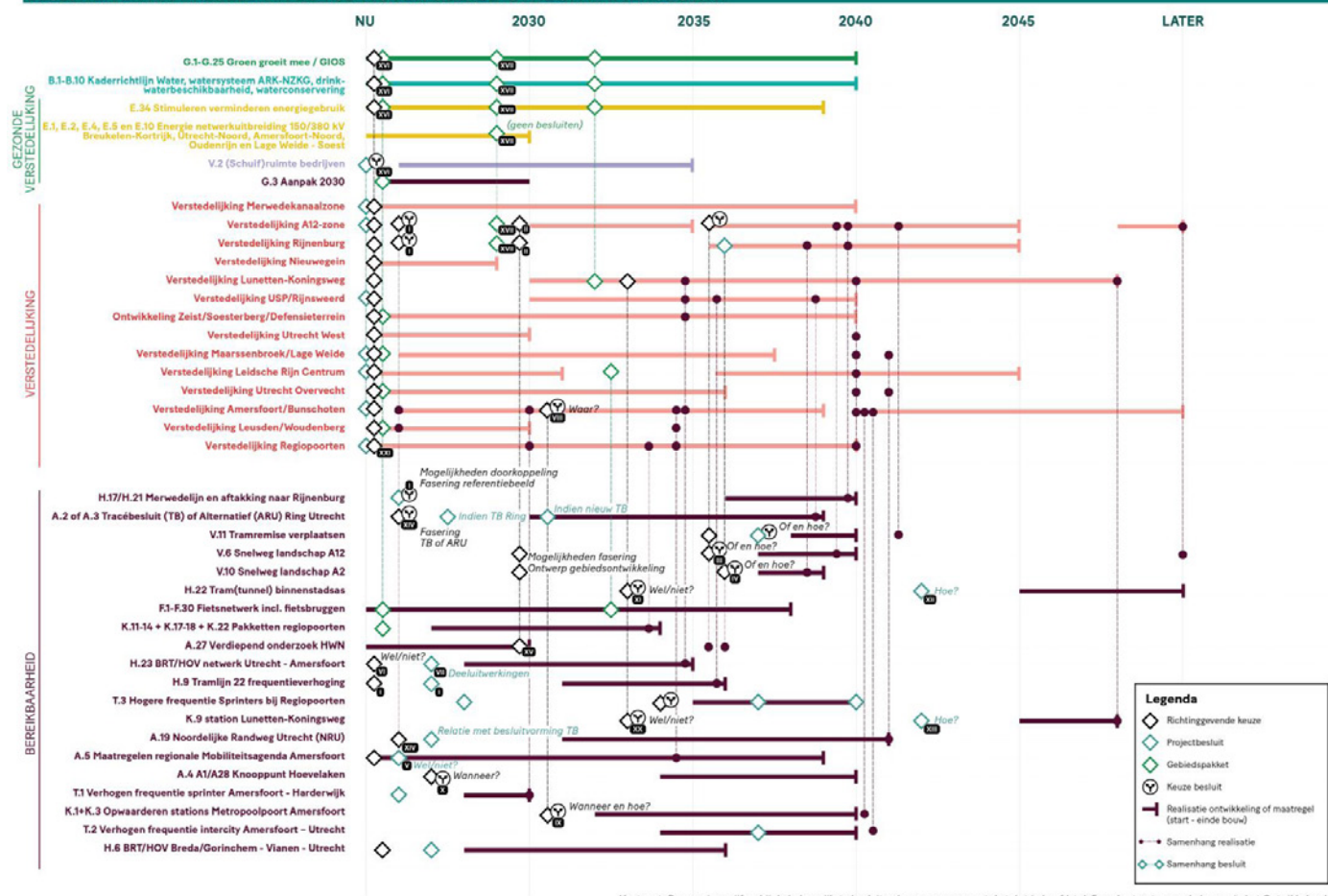
Een RIA brengt grofweg in beeld wat het kostenplaatje is voor de uitvoering van de NOVEX opgaven. Deze kosten zijn een inschatting van wat er nodig is op de thema's wonen en werken, groen en landschap, energie en mobiliteit. Op een aantal opgaven is dit al in beeld, maar voor de uitvoeringsagenda van het IRP als geheel niet. Het opstellen van een RIA helpt om het gesprek tussen regio en rijk, maar ook tussen regio en (private) partners te voeren over de bekostiging van de opgave.

Daarbij hoort ook het in beeld brengen van mogelijke bekostigingsbronnen, waaronder bijvoorbeeld:

- Woondeal, WBI
- GREX-afspraken
- UPLG, GGM
- Infrastructuurfondsen
- Koppelkansen tussen infrastructuur, landschap, energie (I&W, ProRail)
- Regiodeals
- Stimuleringsmaatregelen en subsidies
- Private financiering

In oktober 2024 heeft de VNG een handreiking voor de opstelling van RIA's gepubliceerd die kan helpen bij het opstellen van een RIA voor de U10.

BESLUITEN EN MAATREGELEN IN DE TIJD NOVEX GEBIED UTRECHT-AMERSFOORT

Colofon

Titel	Uitvoeringsagenda IRP
Auteurs	Kernteam IRP. in samenwerking met SITE Urban Development
Vormgeving	Binnenwerk: SITE Urban Development Omslag en huisstijl: DDK
Contact	www.utrecht10.nl
Copyright	Citaten en kaartbeelden mogen zonder schriftelijke toestemming van de auteurs worden gebruikt, op voorwaarde van een duidelijke bron- en naamsvermelding (Kernteam IRP, SITE Urban Development)

Publicatiedatum 17 december 2024

Opdrachtgevers

Gemeente Bunnik
Gemeente De Bilt
Gemeente De Ronde Venen
Gemeente Houten
Gemeente IJsselstein
Gemeente Lopik
Gemeente Montfoort
Gemeente Nieuwegein
Gemeente Oudewater
Gemeente Stichtse Vecht
Gemeente Utrecht
Gemeente Utrechtse Heuvelrug
Gemeente Vijfheerenlanden
Gemeente Wijk bij Duurstede
Gemeente Woerden
Gemeente Zeist

In afstemming met

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
Provincie Utrecht

